
**KANGIQHIMANINGIT
NUNAVUNMI
NUTAQQIQIVIIT
MALIGAUGAKHAT:**

*Maliktauyukhaq
ilihan'ngalihaaqtu-
liqinirmut*

Taigualiuqhimayaat Ilinniaqtuliriyitkut, Kavamangat Nunavunmi.

ISBN 1-55015-085-5

Taimaita nanminiriyayut. Aturianga ilangainaa uuma taigualiuqhimayup aadjiliuqhugu, qanurliqaak qanuriliurutiutigiluguluuniit, alruyaqtuqtuutigut, ingniqutiqaqtuutiguluuniit, aadjiliurlugu, nipiliurlugu qanurliqaak, tutquqhugu naniffaataarnimit, titiraqhaqqaahimaittumik taigualiuqtiuyunit, ihuinaarutauyuq aadjiliurutauyuni maligani.

Akhuuqhutik kinauyaakhaa kialuuniit nanminiriyaa nanminiriyayut titirait uqaqtait aturiangita apirilraaqtaulutik nanminiriyaanit. Apiqhuutikhaqqtuqaqqat taapkunuuna aturutaagut, ihuaqhainginaqtaagtugut titiratqiktaukpat hivunikhaani.

© 2014 Ilinniaqtuliriyitkut Nunavut Kavamangat

Ilitariyauniq Ikayuqpaktunik

Quanaqqut Ilinnaituliriyitkut, Pitquhiliqiyit Havaakhaliqiyit Kavamanganit Nunattiamit angirmata aturiangani titiraqhimayuq *Kangiqlhimanikhaa Nutaqqiqinikkut Maligaugakhat* uvaptingnut Nunavunmut nalautirlugu nutaqqiqinikkut maligakhat. Ikayuqtigihimaittumik angiqtauhimaittumiglu, una maliktakhaq iniqtaulimainmat.

Quyagiyavut havaktut ilihan'ngalihaalirinikkut, ilihan'ngalihaaliriyit tutqikhaiyit maligaliurvialu Ilinniaqtuliriyitkut, Kavamangat Nunavunmi, kiuhimangmata, uqaqhimangmata piyakhanik, tunihivaktut, qilanaaqtittihimaittumik.

Ilulingit

Kangiqhiyakhat

Hivun'ngani Uqaqtait	vii
Aallat maligaliuqtat maligaugakhallu	vii
Huuq una maliktakhaq	vii
Qanurininga Maliktakhap	vii
Havaakhangit Aulapkaiyit Nutaqqiqiviinni	ix
Uqaqtigiyakhat	ix

Ilanga 1: Kangiqhidjutikhat

Kangiqhidjutikhat	1-1
-----------------------------	-----

Ilanga 2: Laisikhat

Uuktuutit Laisikhanik	2-2
Laisikhat Akiliriittut	2-3
Uuktuutit Laisikhanik	2-3
Nutaqqiqivingni Ilihaidjutikhat Ilihaidjutauttaaqtut	2-3
Qanurittuuva Nutaqqiqivik – Aihimavingmingni Nutaqqiqiviilluuniit	2-3
Nain'nguyut Ilauyukhauyut Uuktuutini	2-5
Nutaqqiqivingni Ilihaidjutikhariyaaqtait	2-15
Qanuritpa Nutaqqiqivikhaq – Aihimavingmingni Nutaqqiqivikhauvaluuniit	2-15
Laisikhalgit Qanuriliuqtaarutait Hulittaarutailu	2-16
Laisikhaq Nutaanguqtirnia	2-17
Qanuriliuqtukhat Ihivriuqhiyi Ihuaqhaitquikpat	2-18

Ilanga 3: Atiliurningit Nutaqqiqiviit

Atiliurningit Nutaqqiqiviup	3-2
---------------------------------------	-----

Ilanga 4: Laisikhat Qinngiyauyut, Nutqaqtitauyut, Taimaaqtitauyut Uuktuffaaquiyullu

Ihumaliurutaat Qinngiyanut, Nutqaqtitanut, Taimaaqtitanut Tuniffaarnia Laisikhanik	4-2
Uuktuffaarutaa Laisikhanik Ihumaliurlutik Ublumi 30-ni	4-6
Humi Uuktuffaarniaqtuq	4-7
Tikkuaqhinia Naalaktukhamik Uuktuffaarutimik	4-7
Havaariyakhait Tikkuqaqtauhimayup	4-8
Upautinngitpat Uuktuffaaqtunut	4-8
Nunalingni Uuktuffaaqtut	4-9
Naalaktailinia Nunalingnik	4-9
Kitkut Uqaqtaaqut	4-10
Uuktuffaarutimut Ihumaliurutaat	4-11
Uuktuffaaruhia Uuktuffaarutimut Ihumaliurutaat	4-12

Ilanga 5: Maligakkut Havaariyakhait Nutaqqiqiviliqiyit

Qanurittut Nutaqqiqiviit Ilihaidjutailu	5-2
Maliktauyukhat Ukuat Maligaugakhat	5-3
Nivinngarlugit Maligaq Maligaugakhallu	5-4
Nivinngaqtayukhat Laisikhat Titirallu	5-5
Maliktauyukhat Aallat Maligaliuqtat	5-6
Huliyukhat Nutaraq Aanniqtavaktuq Ihumagiliqqadjuk	5-8

Ilanga 6: Titiqqiqidjutikhait Havaakhait Nutaqqiqiviliqiyit

Uuktuutit Atiliuriami	6-2
Ukiuqtamaat Kapuqtauhiit Aanniarutikkut Kangiqhidjutit	6-4
Tutquumaviit Tamaita Nutaqqanut	6-5
Ubluqtamaat Upautivauhiit Titirait	6-6
Hiamitiqtakhaunngittut Ilaani Hiamitiqtaaqtaait	6-7
Maniqautingita Titirait	6-8
Ihivriughiniit Maniqautit Titirainnik	6-8
Titirarlugit Aanniaqtauryuaqtuqaqqat	6-9

Ilanga 7: Nutaqqiqivingni Piyakhait

Nakuuyunik Igluaqarlutik Nutaqqat Atuqtakhaannik	7-2
Mikitqiyaudjuhia Iluani Inikhaat Nutaqqiqivingni	7-3
Iluani Ulapqivikhaat Aihimavingmingni Nutaqqiqiviini	7-4
Ukkuat Kiluuttallu	7-5
Igluat Nirutuniillu Atuqtaulimaittut	7-6
Hinigviuyukhat	7-6
Atuniittukhaq Mirraat Hinigvikhaat	7-7
Ilikkuuqtut Tamayaqarviit Nutaqqat Piutainik	7-8
Ulapqiuyanut Ingilrutinut Atugakhanut Tamayaqarviit	7-9
Uumayut	7-10
Ihuaqtut, Aannirnaittut, Halumayut Tamayait Atuqtakhaillu	7-11
Ikpatit, Ikhivautat, Puqtuyut Ikhivautat, Mirraat Ikhivautailu	7-12
Hinigviit Ilauyuttauq Ingilraat Inuit Qaangit	7-13
Ikualaaqtuliqiyit Ihivriuqhiyukhat Hinigvikhainik	7-14
Halumayukhat Aalliniit Qaliqtait Qipiillu	7-15
Halumayukhat Hinigviit	7-16
Hilami Ulapqivikhaqaqtukhat Ulapqiuyarviinigu	7-17
Hilami Ulapqivikhaat Hilataaniinngittunut Nutaqqiqiviup	7-18
Hilami Ulapqivikhaat Hilataaniitukhaq Nutaqqiqiviup	7-20

Ilanga 8: Ubluqtamaat Ilihaidjutigitquyauyut

Ubluqtamaat Ilihaidjutikhait	8-2
Ubluqtamaat Hilami Ulapqiyut	8-4
Ubluqtamaat Iqaiyautiit	8-5
Nivinngarlugit Ilihaidjutikhait	8-6
Nutaraq Ayuqhautiqaqtuq	8-6
Atuqhugit Nunallaami ikayuutikhait	8-8
Uqaqatigiqattarlugit Angayuqqaat	8-9
Mirraat Unaguiqhirniit	8-10
Unaguiqhirniit Angayukhiit Nutaqqat	8-11

Ilanga 9: Ayuqhaqtitaidjutiitigut Maligaq Idjuhikhallu

Ayuqhaqtitaidjutait Havaktut, Akiliqtauhimaittumik Havaktut, Nutaqqalluuniit.	9-2
Ayuqhaqtitaiyulirinikkut Maligat	9-4
Nakuyumik Pidjuhiqarnirmut Maligat.	9-6

Ilanga 10: Niriyakhait, Nirikaffuktakhait Niriyakhaliuqtakhallu

Nakuunikhait Niqit Nunamillu Niqitakhimayullu	10-2
Nivinngarlugit Niriyakhaliuqtat Himmauhiutailu Niriyautinnagit	10-2
Niqinik Tutquqtirinikkut, Niqiliqinikkut Niqhiurnikkullu.	10-4
Niripkauhiit Mirraanik	10-6
Maamaktittiyut Maamautinut.	10-7
Nirivikhat Nirikaffugvikhaat	10-7
Nivinngarlugit Niriyakhait Havailaaq Atauhiq Tikitinnagu	10-8
Nivinngarlugit Himmauhiqhiguvit Niripkaqtinnagit	10-8
Aannialaqinnaittut Imiqtakhaat Qallutillu	10-9
Aannialaqidjutit Niqikhaitigut Niripkainikkullu.	10-10

Ilanga 11: Angayuqqaat Ilaupkauhiitigut

Angayuqqaat Ilauvauhiit Nutaqqiqivingmi.	11-2
Angayuqqaat Ilauvauhiit Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni	11-3
Angayuqqaat Ilauvauhiigut Maligaq.	11-4

Ilanga 12: Halumahimadjuhiagut

Quiyaqturviit Uarviillu	12-2
Iirmiutit Kuviyaaqturlu Imaq.	12-2
Uaqhitit Allarutillu	12-2
Timiinut Uaqhivikhat Mirraanut	12-4
Makkaktuivik Makkaktuidjuhikhaallu.	12-5
Iqqakuurnikkut	12-6

Ilanga 13: Havautituqtittiniq Nutaqqanik

Nutaqqanik Havautituqtittihiagut.	13-2
---	------

Ilanga 14: Kapuqtauuyukhauhiit, Aanniarnikkut, Aanniarutininik Hiamitiqtaaqturnik

Naunaiqhijutit Kapuqtauhimagamik	14-2
Aanniaqtut Havaktut Akiliqtauhimaittumik Havaktullu	14-4
Aanniarnikkut Ihivriuhiqtukhat Havaktut	14-5
Hiamitiqtaaqturnik Aanniarutit	14-6
Angirutit Nutaqqiqiviliariangat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni.	14-8
Aanniaqqat Nutaraq.	14-9

Ilanga 15: Munarilugit Nutaqqat Qayangnaqtunit

Hanalrutauyunit Alruyaqtuqtunillu Nauttianguyunit Qayangnaqtullu	15-2
Tutquumalugit Havautikhat Puisirnaqtut Hunalliqaat.	15-3
Tutquumalugit Haviit, Iggatit Hanalrutit, Halummaqhitillu	15-4
Qayangnaqtut Naunaitkutait.	15-5
Qanurinningit Hiqqutit, Qaryuillu Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni.	15-6
Higaarnaittuq	15-7
Higaalimaittut Niqiliqiliraangamik Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni	15-8
Higaarnikkut Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni Nutaqqiqihuraangamik	15-9

Ilanga 16: Qilanaarnikkut Tamayat Maliktauuyukhallu

Ikualaaliqqat Aanniqtailidjutikhait	16-2
Hivayautit Aanniqtuqautillu	16-3
Qilanaarutikhaqqat Anitirutikhaanik Upalungaiyaidjutit.	16-4
Tatqiqhiut Tamaat Ikualaannguaqtuqarniit Titirarlugit Ikualaannguaqtuqaaqqat Uutuqpaktait.	16-6
Nutaraq Aanniqqat Maliktauuyakhat	16-7
Qilanaarnirmut Hivayaqtakhat Kangiqhidjutit.	16-8

Ilanga 17: Nutaqqiqiviliqiyit Havaktullu Piyakhait

Pitquhiit Kitkuuqatigidjuhiillu Havaktut	17-2
Ayuidjuhikhait Havaktiuyulluat	17-2
Ikayuqtiuyut Havaktut	17-3
Havaariyakhayut Qanurunaarningillu Tamaita Havaktut	17-4
Ayuiqhautikhaigut Tamaita Havaktut	17-8
Aanniqtuqautit CPR-mut Pihimayakhait	17-9

Ilanga 18: Ihuinaaqhimayaakhaanik Qinirutait Titirait

Ihuinaaqhimayaakhaanik Qinirutait Titirait Tamaita Havakut Akiliqtauhimaittumik Havaktullu Havaligtinnagit Nutaqqiqivingmi	18-2
--	------

Ilanga 19: Pamiqhiniit Munaqhidjutailu Nutaqqanik

Ilitturipkaqtitaunia Aulapkaiyimut Uqarvigiyayukhaq Havaktuq	19-2
Munarilluariitut Nutaqqat, Munariyauhikhaallu Akiliqtauhimaittumik Havaktut	19-3
Havaktut Nutaqqanut Qaffiuningit Atauttimiuyullu Amigainniit Nutaqqiqivingmi	19-3
Ikitqiyaat Qaffiuyukhat Havaktut Nutaqqiqivingmi	19-6
Amigainniit Qaffiuyukhat Nutaqqat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingmi	19-7
Munaridjuhikhaat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingmi	19-8

Ilanga 20: Titirait Tutquqhimayukhat Havaktut Nutaqqiqiviliqiyillu

Titirait Tutquqhimayukhat Tamaita Havaktut Nutaqqiqivingmi	20-2
Titirait Tutquqhimayukhat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingmi Nutaqqiqiviliqiyi	20-3

Hivun'ngani Uqaqtait

Nutaqqiqinirmut Maligaq (Maligaq) maligakhaliuqhimayuq uqariya qanuq nutaqqat munariyauyukhat nutaqqiqiviinut aihimavingnitaini Nunavunmi. *Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhat* (Maligakhat) titiraqhimayut kangiqhiutaublutik Maliganik.

Maligaq Maligakhallu qanuriliurutigiyakhait taapkununga nutaqqiqivingnik aulapkaiyut ilihan'ngalihaaliqiyillu. Ihuarutikhaliurutikhat nakuuyunik nutaqqiqivikhani, ilihaivikhani pamiqhiyaangitalu nutaqqanik.

Ihuaqtumik pigumik laisikhanik maliglugit maliktauyukhat titiraqhimayut Maligani Maligakhallu, nutaqqiqiviliqiyi nutaqqiqivingni ilihimayukhaq ukuat maliktakhariyait. Nutaqqiqiviliqiyi naunaiqhipkaqtauvaktuq kitunik ihuaqhautikhainik ihivriuqhiqtauyukhanik huliyaakhaillu, taapkualu ihuarutikhat maligaaqtaugiaqata.

Aallat maligaliuqtat maligakhallu

Imaalu *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhallu* Kanatami, avikturviini, nunallaani maligaliuqtat maligakhallu naunaiqtauhimayut uvani maliqtauyukhami nalaumangmata nutaqqiqiviliqiyi, nutaqqiqiviinut, ilihan'ngalihaarvinullu. Malikhugit ihuarutikhat ukunani maligaliuqhimayani ilihimayut aanniaqtailiniq, makimanikhaalu nutaqqat havaktiitalu, taimaa laisingat nakuuhimmaariangat.

Huuq una maliktakhaq

Una maliktakhaq turaaqtuq kitkunut uukturumayut, aulapkaiyumayut *Nutaqqiqivikhanik Laishikhanik* aulapkaiyaamingnik nutaqqiqivinik. Hapkua nutaqqiqiviit unaluuniit aihimavingni nutaqqiqiviit. Maliktakhaq tautukhugit tamaingnik maligakhat uqariblugillu qanuq turaaqtaqqat aulayariiqitunik aulapkaiyumayunik nutaqqiqiviliqiyinut.

Qanurininga maliktakhap

Ilanga1 titiraqhimayut tainiit Maligakhat, imaalu qaffiuyungnaqhiyut tainiit atuqtauyut uvani maliktakhami, uqariblugit kangiqhidjutikhait.

Hivun'ngani Ilanga 2-mi, tamainni ilangani uvani maliktakhami auladjutaa **hivunia** naittullu qanuq uqariyanga maligakhamut uqariyanaqtuq talvani ilangani. **Hivun'nganialu** attiqtaa taapkua maligakhaq, **qirnarraqtut qiyuqutinnuat** uqaqtauhimayuq, piyumayaukpata naittumik uqariyaat, maligakhat. (Ilanga Maligaq uqariyaublunilu, kangiqhiyauyukhaukpata maligakhanik.) Taapkua qirnarraqtut qiyuqutinnuat unniutidjutaayuq nutaqqiqiviliqiyi laisqarumayuq qanuriliuqtukhauyut. Qaffiuyungnaqhiyut hivun'nganiallu ataaniitut qirnarraqtuq qiyuqutinnuaq:

Huuq

- Uqariyaa huuq una ilauyuq Maligakhani

Qanuq kangiqhidjutiqaqtuq

- Naunaiqidjut nutaqqiqiviliqiyi laisqarumayullu nalaumaliqtuq piyakhaminik talvuuna, ilaanilu
- Uqariyaa qanurittukhat kinaluuniit nutaqqiqiviliriyingitut huliakhait

Qanuq

- Unniutiblogu nutaqqiqiviliqiyi laisqarumayullu maliktakhainik huliakhainik nalaumayaamingni ukununga maligakhanut
- Hulittaaqtainik atuqpagainiglu taapkununga ilauyut nakuunikhaagut ilihan'ngalihaarviit

Nakuutqiyat atuqtauvaktut laisqalirumik

- Takuyukhaq *Ilanga 2-mi: Laiskhat*
- Taapkununga laisqariiqitunut aulayut nutaqqiqiviit aihimavingni nutaqqiqiviilluuniit. Titiraqhimayaat hunanik nutaqqiqiviliqiyit pittaatait nakuutqiyaniq iliharvikhaani laisikhaat nutaanguriangatalu.

Havaakhait Aulapkaiyit Nutaqqiqiviinni

Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhallu naunaiqidjut havaakhainik hakugingninganiglu Aulapkaiyi Nutaqqiqivingnut (Aulapkaiyi). Imaalu havaakhait titiraqhimayut uvani Maligarmi Maligakhamilu havaakhait Aulapkaiyip ikayuutauyukharlu qanuriliurutikhaat Avikturviit Ilihan'ngaqtuliyiyit havaqatigaqtut nutaqqiqiviliqiyinik. Aulapkaiyi tiliuqpagait havaakhat havakugingnialu Nutaqqiqiyiyunut.

Uqarvigiyakhat

Ilinniaqtuliriyitkut, Kavamangat Nnunavunmi

www.edu.gov.nu.ca

Aulapkaiyi Nutaqqiqivingnut

Ilinniaqtuliriyitkut
Kavamangat Nunavunmi
Titiqqiqivia 1000, Nayuqtaa 920
Iqaluit, NU X0A 0H0

Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit

Qikiqtani
Ilinniaqtuliriyitkut
Kavamangat Nunavunmi
Titiqqiqivia 204
Pangnirtung, NU X0A 0R0

Kivalliq
Ilinniaqtuliriyitkut
Kavamangat Nunavunmi
Titiqqiqivia Puuq 002
Kangiqhiniq, NU X0C 0G0

Kitikmeot
Ilinniaqtuliriyitkut
Kavamangat Nunavunmi
Titiqqiqivia 20
Iqaluktuuttiaq, NU X0B 0C0

Ilanga 1
Kangiqhidjutit

Ilanga 1

Kangiqhidjutit

Maligaugakhaq 1 kangiqhipkaidjutit tainiik nutaqqiqiyit laisqaqtuni nutaqqiqivingni uuktuqtinullu laisikhanik ilihimayakhait. Naittukkut uqariyauyut uvani.

Nutaqqiqivik (Nutaqqiqivik)

Nutaqqiqivik nutaqqiqiviuyut, taapkuangunngitut nanminirni aihimavingmingni (aihimavik)

Aanniaqtuliriyi (Aanniaqtailiriyi Aanniarnikkut)

Inuk tikkuaqtauhimayuq uvuuna *Inungnut Aanniaqtalinirmut Maligaq*. Ilauyut Avatimit Aanniaqtailiriyi (EHO)

Nutaqqiqidjutit

Qanurittut nutaqqiqidjutit atuqtauuyut:

- ubluraaluk nutaqqiqiniq
- ublup nappaani nutaqqiqiniq
- ilihan'ngarvik nutaqqiqiviit (ilihan'ngalihaanut nutaqqiqiviit)
- iliharuirangata nutaqqiqiviit

Hiamittaaqtut aanniarutit

Kangiqhidjutilgit ilaugani 1(1) uvani *Inungnut Aanniaqtalinirmut Maligaq*, "aanniarut ihumayuyuq hiamittaaqtut aanniarutit"

Ubluqtamaat Ilihautait

Maligaugakhaq 21 titiraqhimayait atuqtauuyukhat ubluqtamaat ilihautait imaaluuniit ubluqtamaat hulidjutait

Nutaqqiqiniq

Munaqhiniq, ilihautiniq pamiqhiniq nutaramik igluqpangmi nutarap aihimavingnngitaani – imaa, nutaqqiqivingmi ilagiit aihimavianni

Ilagiit aihimavianni nutaqqiqivik (ilagiit aihimavianni)

Nutaqqiqivik aihimavingmi inuup nutaqqiqiviliqivia

Ubluqtamaat nutaqqiqivik

Ikaarniit tallimat avatqumayut ubluq atauhirmi

1

Pamiqtiuyuq

Kinaliqaak angayuqqaarinngita pamiqtiupkaqtayut nutararmut

Aanniaqtuliqiyi ayunngittuq

Kinaliqaak aanniaqtuliriyi Nunavunmi – taakti, munaqhi taaktiutaaqtuq, munaqhit, ilitariyauyuq aanniaqtunik ikayuqtiuyuq

Ilihan'ngarvik nutaqqiqiviit (ilihan'ngalihaanut nutaqqiqiviit)

Ublup nappaani nutaqqiqiniq nutaqqanut ukiunikhimangitut 6-nik ikaarnini hitamani ubluqtamaat hitamaulluanngittuniluuniit

Iliharuiraangata nutaqqiqiviit

Nutaqqiqiviit iliharuiraangata nutaqqanut ilihariaqattaqtunut

Nutaqqiqiviliqiyit havaktut nutaqqiqivingni

Kinaliqaak nalaumayunik havaktiuyukhaq titiqqiqiyiuluni nutaqqiqivingmi

Angayuqqaq

Tainiq kangiqhinnaqtuq imaa annivia imaaluuniit angayuqqaalluaq, pamiqtiuyuq, kinaluuniit katitiqhimayuq nayuqtaaluuniit aippaa nutaqqap angayuqqaalluanga

Nappaani ublup nutaqqiqivik

Tallimani ikaarniit ubluq atauhirmi ikitqiyaniiluuniit

Havaktiuyuq

Kinaliqaak havaaqaqtuq ubluqtamaat nutaqqiqivingmi, ilangit havaangit ilihaiyubluni ubluqtammat ilihaidjutainik, ilayut aihimavingmingni nutaqqiqiviliqiyit

Akiittumik havaktut

Kinaliqaak ilauvaktuq ubluqtamaat ilihaiyuni akiliugiakhaqhimaittumik. Ilayut angayuqqaat

Ilauyullu tainiinni kangiqhiyayut Maligaugakhani ataani hamma.

Nutaqqiqiniq

Naittukkut atia nutaqqanik nutaqqiqivik

Aulapkaiyi

Aulapkaiyi Nutaqqiqivingni, tikkuqaqtauhimayuq Ministauyumit uvuuna ilanga 3 uvani *Nutaqqiqinirmut Maligaq*. Aulapkaiyi qaffiuyunik hakugingnilik havaangit naunaiqtauhimayut Maligami uvanilu *Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhinilu*. Aulapkaiyi tiliuqtaaqit hakugingniit havaakhaaniglu Aviktuviit Ilihan'ngaqtuliriyinut.

Ilihan'ngalihaat ilihautikhait

Hunaliqaak nutaqqat atuqpagait, ilihaqpagait huliluqaarutait nutaqqiqivingmi

Nutaqqiqivigiyaat

Nutaqqiqivigiyaat (nutaqqiqivik), imaaluuniit aihimavingni nutaqqiqivingni (aihimaviit nutaqqiqiviit)

Ikualaatuliriyilluaq

Ikualaatuliriyilluaq Ikayuqtialuuniit Ikualaatuliriyip ihivriupagait laisikhanik tukhiqtut, ukiuqtamaallu laisikhanik nutaannuqtiriyut

Mirraaq

Nutaraq inuuhaaq tatqiqhiutiqaqtunut 18-mik

Ilihan'ngalihaaqtut

Nutaraq avatquttut tatqiqhiutait 18 kihimi ilihalihaanut atiliuriittuq Puqtutilaaq 1 Ilihautikhani titiraqhimayut *Ilinniaqtulirinirmut Maligarmi*

Ilihariamini ukiuqaliqtuq

Nutaraq ilihaliqtuq Puqtutilaaq 1-mi kihimi ukiuq 12 tikihimanngitait

Nutaqqiqiviliriyit

Kinaliqaak kitkuliqaak atiqaqutut Nutaqqiqiviup Laisini

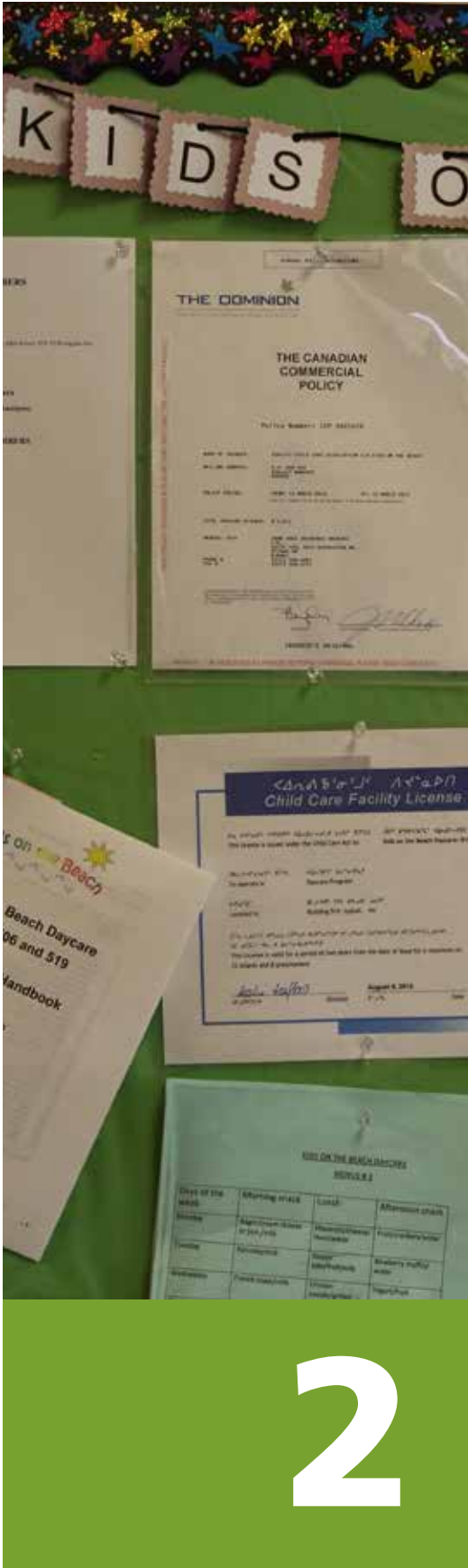
Aviktuvingni Ilihan'ngaqtuliriyit (ECO)

Aviktuvingni Ilihan'ngaqtuliriyit taapkunani aviktuviinni. *Takulugu Uqarvigiyakhat*

Ilanga 2
Laisikhat

Ilanga 2 Laisikhat

Uvani ilangani una titiraqhimayuq taapkununga laisikharumayunut aulapkaidjutikhanik nutaqqiqivikhamik. Uqariyaa tukhiqtuq laisikhamik ilauyukhat uktuutiminut kinalu uqarivigiyauyukhaq ikayuqtiuyukhaq.

Nutaqqiqiviliriyit laisiqariqtunut:

- **Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqaliqqat** hivunialu tamatqinuanut maligaugakhanut uqariyauyut uvani ilangani. Titiraqhimayut hunat nutaqqiqiviliriyit pittaaqtait nutaqqiqivigiyaat ilihan'ngalihaanik ilihaudjutit nalaumagiakhat ihuarutinut piyakhayut laisitik nutaanguriangita.
- **Huliyukhat ihivriuhiyi ihuaqhaqtiritquikpat** uqariyaat nutaqqiqiviliriyit huliyukhat ihuaqhailutik qanuriningit aktuutiniaqtut laisingita nutaanguriangita.

2

2(1)

Uuktuutit laisikhanik
tuyuqtauyukhat uvunga:

Aulapkaiyi Nutaqqiqivingnut
Ilinniaqtuliriyitkut
Kavamangat Nunavunmi
Titiqqiqivia 1000, Nayuqtaa 920
Iqaluit, NU X0A 0H0

Maligaugakhaq 2(1)

Uuktuutit Laisikhanik**Huuq**

- *Uuktuutit Nutaqqiqivikhanut Laisikhat* atuqtauvaktuq ilitturipkautaublutik laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviglu ihuariyauyut maligarnut maligaugarnullu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Laisikhanik tukhiqtuq tunihiyukhaq Uuktuutit Nutaqqiqivikhanut Aihimavingni Nutaqqiqiviinut, *Ilihan'ngalihaanut Nutaqqiqivik* Iliharuiraangata Nutaqqiqiviit Laisikhallu Aulapkaiyinut Nutaqqiqivingnut (Aulapkayit) ukunuuna Ilihan'ngaqtuliriyit.
- *Uuktuutit Laisikhat* ilauyukhat tamaita kangiqhidjutikhatik piyumayauyut.

Qanuq

- Pilutik *Uuktuutit Laisikhanik* ukunannga Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyinit avikturvingmingnut uvanngaluuniit Ilinniaqtuliriyitkut qaritauyakuurviannit.
- Havaqatigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ikayurniaqtut titirarvigiyaangani uuktuutinik ikayurniaqtaahi piyumayaffingnik.
- Iniqtirittiarlutit piyumayainik titiraqhimayuniglu tuyuutigitinagu *Uuktuutit Laisikhat*.
- Tuyuutigilugu *Uuktuutit Laisikhat*, tamaitalu kangiqhidjutikhait, Avikturviit Ilihan'ngaqtuliriyiinut.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqaliqqat

- Pihimalutit aadjiliurlugu uuktuutit, ihiviruqhingmatalu titirait, puugaqarvingmi nutaqqiqivingmi havaktit, angayuqqaat, tiliuqtauhimayullu ihiviruqhiyit atan'nguyallu ihivriuqtaakhait takuyakhailluuniit.
- Havaqatigilu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit nutaanguqtiriangani laisikhi ukiuqtamaat.

2(2)

Tukhiqtuq laisikhamik akiliqhiriittuq.

Maligaugakhaq 2(2)

Laisikhat Akiliriittut**Huuq**

- Laisiqarniq ilauyuq ihuaqtaudjuhinut naunaiqhaidjutiublutik. Laisiqarniq atuqtauvaktuq munaqhigiangata ikayuriangatalu ihuaqtumik ihuarutit nalaumagiakhaita ilihan'ngalihaat ayuiqharviinni.
- Laisiqarniq maniliurutiginngitaat Kavamatkunik.

2(3)

Uuktuutit Laisikhanik piyukhat:

- uqarlugu uuktuutit nutaqqiqivingmi nutaqqiqivikhaukpat aihimavingni nutaqqiqiviuyukhaupalluuniit;
- naunaiyarlutik kituuyuq kituuyaakhailluuniit nutaqqiqiniit aturniaqtaat nutaqqiqivingmi; imaalu
- naunaiyarlutik uqarvigiyauyukhaq kinaliqaak uqaqatigiyauvagiangata Aulapkaiyi tukhiqturlu.
- takulugu tugliq qirnaraaqtut qiyuqtauyaq.

Maligaugakhaq 2(3)

Uuktuutit Laisikhanik

Maligaugakhaq 2(4)

Nutaqqiqivingni Ilihaidjutikhat Ilihaidjutauttaqtut

Maligaugakhat 2(5)

Qanurittuuva Nutaqqiqivik – Aihimavingmingni Nutaqqiqiviiluuniit**Huuq**

- Naunaiqhilitik qanurittut nutaqqiqivik – ubluqtamaat nutaqqiqivik aihimavingmiluuniit nutaqqiqivik
- Naunaiqhilitik ilihaidjutikhaq ilihaidjutitikhaluuniit aturumayait (takulugu kangiqhidjutit uvani (*Qanuq kangiqhinaqqa*))
- Uqaqatigiyauvaktanganik uuktuutinin tukhiqtuq Aulapkaiyilu atia naunaiqtaukpat uqarviuyukhaq

2(4)

kituuyaakhait nutaqqiqiniit atuqtautaaqtut nutaqqiqiviinni ukuanguyut:

- ubluraaluk nutaqqiqiniq;
- ilihan'ngarviit nutaqqiqiniq;
- iliharuirangata nutaqqiqiviit;
- nappaani ublup nutaqqiqiviit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tukhiqtuq ilitturipkaiyukhaq qanurittuuyaakhaa nutaqqiqivikhaq nutaqqiqivingni aihimavingmiluuniit:
  - nutaqqiqiviit, atiqatut nutaqqiqivingnik, nutaqqiqiviit aihimavingni nutaqqiqiviunngittuq;
  - aihimavingni nutaqqiqivik taiyauvaktut aihimavingni nutaqqiqiviit imaa nutaqqat munaqhiyuyut nanminiriyaanni aihimaviani taaffumani igluqaqtuup nayuqtaani.

2(5)

Laisikhaq tuniyauttaqtuq nutaqqiqingnut aihimavingni nutaqqiqiviinullu.

- Tukhiqtuq ilitturipkaiyukhaq qanuritunik nutaqqiqivik ilihaidjutikha ilihaidjutikhailuuniit laisikhanik tukhiqtuq ilihautiniaqtut:
  - ubluraaluk nutaqqiqivik – nutaqqiqiyut ikaarnini tallimani avatqittugit ubluq atauqhirmi;
  - nappaani ublup nutaqqiqivik – nutaqqiqiyut ikaarinini tallimani ikitqiyaaniluuniit;
  - iliharuiraangata ubluqtamaat – nutaqqiqivik nutaqqanut ilihaqtunut – iliharuiraangata;
  - ilihan'ngalihaat nutaqqiqivik (ilihan'ngalihaat) nappaani ublup nutaqqiqiviit nutaqqanut nukaqhi ukiuqaqtunit siksini ikaarnini hitamani ubluq atauhirmi ikitqiyaanigluuniit.
- Uuktuutit atianik titiraqhimayukhat uqaqatigiyakhaa Aulapkaiyip. Laisikhaqarumayuuniaqtuq, tukhiqtuq ilikkuutuukpat kinaukpalluuniit. Laisikhani tukhiqtuq ilaukpat katimayinut timiqatauyuluuniit aulapaktauyut katimayinit, uqaqatuyukhayut ilauttaaqtuq katimayiyuutaaqtuq kinaluuniit.
- Laisikhaq tuniyaukpat ilitturipkataulitik nutaqqiqiviuyaakhaa, aihimavingmi nutaqqiqiviuyaakhaaluuniit.

Qanuq

- Ihumagilugu qaffiuniaqtut qanurituuniariakhaalu nutaqqiqivikhat nunallaavingniittut. Ilitturinahuarlutit angayuqqaanut ilauyumayunit nutaqqiqinikkut nutarallu qaffiuyaakhait nutaqqiqivikhailuqtunik.
- Ihumaliurluhi ukuninga (a) qaurituuniariakhaa imaalu (b) qanurituuniaqtut ilaihaidjutikhaq ilihaidjutikhat talvani nutaqqiqivingmi.
- Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyi ikayuriangani, naluqhaliruvit.

2(3)(d)

Imaaluttauq piyakhani
titiraqhimayut ilaugani 2(3),
ukuat ilauyukhauyut Uuktuutini
Laisikhani:

- (i) titiraqhimayut ilihautikhahi
piyumayani tikittumayahi;

Maligaugakhaq 2(3)(d)

Nain'nguyut ilauyukhauyut Uuktuutini

Huuq

- Qauyimattiarimingni taamna ilihan'ngaqtulirivik nutaqqiqiviinnaunngittuq (nutaqqiqiyuq). Ilihan'ngaliriviik ilihaidjutikhat ikayuutauyullu imaalu ayuiqhautidjutauniuluni nutaqqanik tamainni ayuiqhaqtakhamingnik, Timimitigut, inuuhiqattianikkut, ihumaqattiarnikkut qauyimattiarnikkullu.
- Naunaiqhittiarluhi piyumayanginik tukhiqtup laisikhamik hulidjutikhainik aturniaqtainik piyumayamingnik

Qanuq kangiqhinaqqa

- ilihaidjutikhat nutaqqat atuqpagait, ayuiqhaqhutik hulidjutait nutaqqiqivingmi.
- piyumayait aadjikutarinngitait ilihaqtakhainut, kialiqaaqlu tamangnik atuqpagait aadjikkiiktuublugik.
- *Uuktuutit Laisikhanik* titiraqtakhaik tamangnik piyumayatik ilihaqtakhaillu:
  - piyumayait atuqtauniaqtut taavungaraaluk – imaa: ayuiqharlutik uqauhirmik, upalungaiyarlutik ilihalihaarnirmut, piqpahuugiarniq aallatqiingunikkut.
  - ilihaqtakhait illitturipkaudjutauyut piyumayainik. Naunaiqhittiaqhutik huliniarutikhanik, atauttikut, piyumayamingik tikiutikhat (tamaita piyumayat qaffiuyunik ilihautikhalgit.)
  - Ihuattiaqtukhauyut ilihan'ngarviit piyumayait ilihautikhaillu:
    - > nalaumalutik nutaqqat ukiungannut ilihautigiyainut,
    - > ikayuutauyut nutaqqat iluinningagut, timiatigut, ihumaatigut, inuuhiqattianiagut, ayuiqhautianullu,
    - > kangiqhimattiarnaqtut takiyuuhimaittumik.

Qanuq

- Titirlugit piyumayatik ilihaqtakhaillu angayuqqaat ilihimayaangita kangiqhiyaangita qanuq aturumayaffingnik nutaqqanut (piyumayait) taapkualu hulilutik qanuq ilihautiqarlutik piyumayauyut tikinniaqtaat (ilihaqtakhait).
- Aadjiliurlugit pihimayakhahi piyumayahi ilihaqtakhaillu atuqtauyukhat qakugu, havalirmiguffi ubluqtamaat ilihautikhanik.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisqaliqqat

- Tunivaglugit angayuqqaat piyumayaffingnik ilihaktakhainiglu ilihimayaangita.
- Nivinngaqhivagluhi piyumayaffingnik ilihaktakhainiglu nivinngaqhivianut nutaqqiqivingmi.
- Hannaiyaivagluhi ubluqtamaat ilihaidjutikhanik aturlugit taapkua tamaat piyumayahi ilihaktakhailu nutaqqiqivingmi.
- Ubluqtamaat nivinngapaglugit nivinngavingni nutaqqiqivingmi.
- Havaktiuyut akiliqtauhimaittumik ikayuqtiuyut ilihimayukhauyut piyumayat tikittumayallu ilihautiyakhainut, ilihimalutiglu huliuyukhauyut hapkua aturiangita.
- Utirvigilugu piyumayahi ilihaktakhailu ukiuqtamaat piyariaqaqqat

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik ilaqaqtukhaq ukuninnga:

- (ii) aadjiliuqhimayumik natianinganiq iglup nutaqqiqivikhaq aktiilaaqarluni humiittaakhaillu nayurvikhaat tamayakhat atuqtakhat;

Huuq

- Ilihimaluhi avatikhaa nutaqqat nayuqtakhaat nirutugiyakhaat hulidjutikhaanut.
- Qauyimattiarlutik qayangnaqtunik ikualaaqtuqaqqallu.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilaqaqtukhat natianinga qanutiningaa nutaqqiqivikhaup taimaa:
  - naunaiqhilituk tamayat nayurviit humiittaakhait hunallu nuutiqtariittut, imaalu
  - naunaiyarlugulu qanuq atuqtauyukhat nayurviit humiliqaak.

Qanuq

- Katimaqatigilugu Ilihan'ngaqtuliriyit uqaqatigiyaarni avatinga nutaqqiqivikhauyup ilihaktakhaq ilihaktakhailu nutaqqiqivingmi aturnahuaqtait.
- Qanuraaluk inmikkuq piniariakhait tahamnalu atuqtakhaat nirutunia aktiilaakhaa 2.75 uuktutikkut aktiilaanga atauhirmut nutararmut – imaa, aannuraaqarviit, quiyaqturvik, nirivik tamayaqarviillu ilaayukhaunngittut nutaqqat ulapqivigiyyuinnatigit huliluqaavigiyyuinnatigit.
- ilihimaluhi natianingit:
  - titirauyattiaqhimayut ukkuannualiulutik igalaangillu, nuyarviqaqtut atuqtakhat/tamayat aktiilaangalu igluap.
  - aallatqinik ilihautiqarluhi ikayuutikhainik tamaat nutaraup,
  - takunnarlutiglu pihuuqhiutit, qaptirutit qilamiglu anitirviit
  - nutaqqat inmingnik piyumayamingnik pipkaqpaglugit,
  - lkayurlugit auladjuhiit huliluqaaktait nutaqqat iniririllu hanguinavikhaani,

- nutaqqat piqatigiiktitpalugit,
- naunairlugit ukkuat, igalaat, tamayallu nayurviit.
- Nutaqqat aanniqtailiniagut, natianinga inirnirinit tamaita ilrait takuttaaqtakhait imaaluuniit haputauyut tamayat (taiguaqarviit) igluami.
- Mirraat igluangat ulapqivikhaqaqtukhaq, paamngurvikhaqaqtukhaq, pihugvikhaqaqtukhaq.
- Mirraat igluangat ittukhauyut hivullirmi natiani qaliriiktuukpat qilamik anigiangita qilamiurnaqtuqaqqat.
- Aadjiliurlugit pihimayakhahi natianga titiraa tammarnailrumi atuqtauyukhaq qakugu.

Aallangutirinia ilihaviup nayuqtaanik

- Laisikhaq tuniyauvaktut qanuriniagut nayuqtaat naunaiqtauhimaniat nuutiutaulimaittuq aallamut nayurvianut. Imaa:
  - Laisiqaqtuq aihimavingmingni nutaqqiqivivaqtuq ahinut nuutpat, laisikhaa pihimayaa utuqqarmut aihimavingmut laisiuyuq. Nutaqqiqiviliqiyi aallamik nutaamik tukhiqtukhaungmiyut nutaamut aihimavingmut
  - Aadjikutaalu, ilihan'ngalihaarvik nayuqtaqaqqat ilihavikhaanik, laisinga taaffumunga nayuqtaannut. Nuutumagumik aallamut igluamut iliharvingmi nutaqqiqiviliqiyi nutaamik laisikhamik tukhiqtukhauyuq nutirvingmingni nalaumayaangani.

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilauyuqaqtukhat:

- (iii) kangiqhidjutaanik ikualaaqtulirilluaqtimut naluamayaangita uqaqtaanik uvunga *Nunaryuami Ikualaaqtuliqinirmut Maligaugaq Kanatami*; imaalu
- (v) aallanguqtirniaqqat ihuaqhaitquyaukpallu kangiqhidjutiqariaqaqqal-luuniit ilaugaani (iii) un-aluuniit (iv), titiraqarlutiglu angirutikhaanik tukhiqtu-mit atuquiyauyut pitquy-ayuyut iniriqtauyut;

Huuq

- aannirnaittumik nayuqtaqariangita nutaqqat.
- upalungaiyaqhimaittut qauyimahimanngittut ikualaaqtunik aannirnaqtunik upalungaiyailihaaliquhulik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilaqaqtukhaq kangiqhidjutaanik ikualaaqtuliyiilluamit. Kituukpat nunallaaq, ikualaaqtuliyiyit kangiqhidjutaat titiraqhimayakhaa Ikualaaqtuliyiilluamit Ikayuqtianut Ikualaaqtuliyiyip.
- Ikualaaqtuliyiyit kangiqhidjutaat takupkaiyukhaq:
  - nutaqqiqiviuyuq nalaumayuq ihuariyauyuq taaffumunga *Nunaryuami Ikualaaqtuliqinirmut Maligaugaq, imaaluuniit*
  - ihuaqhaiyukhauyunik naunaiqhiyut.
- Kangiqhidjutit atuquikpata imaaluuniit ihuaqhaqtayuquyahimakpat titiraqhimayuni *Nunaryuami Ikualaaqtuliqinirmut Maligaugani* uuktuutini naunaiqhimayauyukhaq taakpua havaktauyut iniqtaublulik.

Qanuq

- Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngalihaaqtuliriyi kina uqaqatigigiangani ikualaaqtuliriyit ihivriuqhigiangita nunallaaffingni.
- Uqarvigilugu Ikualaaqtuliyilluaq ihivriuqhigianganni kangiqhidjutinik titirarlunilu.
- Kangiqhidjutit titiraqhimakpat ikuaqtuqaniaviit qayangnaqtullu ihuaqhaqtauyukhanigluuniit, Ikualaaqtuliyilluaq atuquidjutinik piniaqtuq ihuaqhariangita. Atuquidjutait ubluqarniaqtuq iniqtirivkhait havaktauyukhanik.
- Qilamik havaktitauyukhat, laisikhat nutqatitauriittumik.
- Ihivriuqhiyip kangiqhidjutaa qanuraaluk havaktukhanik ihuaqhaiyukhaqaqqat:
  - ihivriuqhiffaarutikhaanik naunaiqhilitik kangiqhidjutinigli iniqhigumik havaktauyukhanik, imaaluuniit
  - ihuaqhaqtauyukhat iniqtauyut aallakut ilitturipkautiqarlutik.
- Aadjiliuqhimayuq pihimalugu Ikualaaqtuliyilluarmit kangiqhidjutaa titirailu ihuaqhaqtauyukhat pihimayakhatit aadjiliurlugu tuniyakhat Avikturviani ilihan'ngalihaaliqiyimut.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqaliqqat

- Ukiuqtamaat, Ikualaatuliriyilluaq ihivriuqhivangniaqtuq, kangiqhipkailunilu qayangnaqtunik atuquilunilu ihuaqhautikhanik, piyakhaqaqqat.
- Tuyurlugit tamaita Ikualaaqtuliriyip kangiqhidjutait Avikturviani ilihan'ngalihaaliqiyimut piguffigit.
- Takulugu *Ihivriuqhiyi ihuaqhaiquikpat* maliktaa Maligaugakhaq 2(7).

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilaqaqtukhaq:

- (iv) kangiqhipkaidjutaanik Nunaligit Aanniaqtailiriyinit naluamayaakhaa uvunga *Nunani Aanniaqtailinirmut Maligaq*; unalu
- (v) qanurliqaak ihuaqhaqtakhayut pitquihimayut kangiqhipkaidjutini uvuuna ilaugaani (iii) uvaniluuniit (iv), titirarlutik tukhiqtuq pitquyayut ihuaqhaqtauyut iniqtauyut;

Huuq

- Nutaqqanik aanniqtailidjutikhaat qayangnailrumi nayurvikhaat.
- Upalungairutigihimangitat aanniqtailihimangitat aulalihaaqhuni akkuriitumik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilaqaqtukhat kangiqhidjutinik nunani aanniaqtailiyimut takupkaiyumik ukuninnga:
  - nutaqqiqivik ihuariyauyuq nalaumabluni uvunga *Inungnut Aanniaqtailinirmut Maligaq*, imaaluuniit
  - ikittut ihuaqhaqtauyukhat.
- Nunani Aanniaqtaililiqiyit Nunavunmit atiqaqut Avatinik Aanniaqtailiqiyit imaaluuniit Avatimit Aanniaqtaililiryi naittumik.
- Avatimit Aanniaqtailiriyinguyut pitquikpata ihuaqhaitquikpataluuniit, uuktuutit ilaqaqtukhat taapkua ihuaqhaqtauyuyut iniqtaudjutaannik.

Qanuq

- Apirilugu Avikturvianni Avatinik Aanniaqtailiqiyit nunangni ihivriuhiqulugu nutaqqiqivikharnik kangiqhidjutikhaniglu titiraqulugit.
- Avatimit Aanniaqtailiriyitkut paqittikpata qayangnarnaqtunik, Avatimit Aanniaqtaililiryi ihuaqhaiquidjutikhanik titirarniaqtut piyariangita qayangnaqtut. Ihuaqhaqqidjutait qakugu qilamigluunit ihuaqhaqtakhayut.
- Qilamik ihuaqhailuhi, laisikhaqi aulayaangani.
- Qanuraaluuninga itpat Avatimit Aanniaqtaililiryi ihuaqhaquyait:
  - ihivriuhiffaariangita naunaiqhiluhi kangiqhidjutikhaniglu iniqhiguffi ihuaqhaqtauyukhanik, imaaluuniit
  - aallakut ilitturipkautikhanik iniqtauyunik piluhi.
- Aadjiliurlugu titiraqhimayaanik Avatimit Aanniaqtailiriyitkut kangiqhidjutaannik pihimayakhat tunilugulu Avikturvianni Ilihan'ngalihaaqtuliriyi.

Ihuaqtut atuqatauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiquqat

- Ukiuqtamaat Avatimit Aanniaqtaililiryi ihivriuhivangniaqtuq, kangiqhipkailunilu qayangnaqtunik piyakhaqqaqtat.
- Tuyurlugit tamaita Avatimit Aanniaqtaililiryi kangiqhidjutait Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyimut oiguffigit.
- Takulugu Ihivriuhiyi ihivriuhaiquikpat maliktaa Maligaugakhaq 2(7).

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilaqaqtukhaq:

- (vi) ilitturipkaidjutit
ihuaqhautaigut malikhutik
nunanik munaqhinirmut
maligauyat;

Huuq

- Ilihimagilugit nunanik munaqhinirmut maligauyat nutaqqiqiviqaqtaariakhaa tahamani.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilitturipkaidjutitqaqtukhat, titiraqhimayunik, nunanik munaqhinirmut maligauyaat nunallaaryuami, taunmi, nunallaamiluuniit nutaqqiqivikhaqtaariakhaa tahamani

Qanuq

- Apirilugu nunallaaryuami, taunmi, nunallaamiluuniit havagviannit titiraqhimayumik ilitturipkaidjutikhaq nutaqqiqiviqaqtaariakhaa tahamani.
- Aadjiliuqhimayunik titiraqhimayumik pihimalutit.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisqaliqqat

- Laisiqagtut nutaqqiqiviit maliktakhait nunallaani maligauyainik. Nunanik maligauyaanginaunngitunik.
- Naunaiyarlugit aallat maligauyaat turaangayut nutaqqiqivingnut.
- Naunaiqhilutillu havagviqariami laisqariaqqat aulapkariangani nutaqqiqivikhaq.
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilaqaqtukhaq:

- (vii) ilitturipkaidjutit
angitqiyarinngitaa
\$1,000,000 nunani
akiliqtauyukhaq
qulangaiyautitit;

Huuq

- Ihumagilugit tukhiqtuq laisikhanik pihimayukhaq akiliqtauyukhaq qulangaiyautinik qayagiyautikhaa nutaqqiqiviliqiyit, havaktut, ikiliqtauhimaittumik havaktullu kualiqipkatitaugumik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* aadjiliuqhimayumik akiliqtauyukhaq.
- Akituhia akiliqtauyukhaq qulangaiyautit 1 miliat taalauyukhaq. Imaal 2 miliat taalauluni maniqautiqaqqata Nunavunmi Kavamangannit.

Qanuq

- Ilihimaluhi taapkua akiliqtauyukhat qulangaiyautit naamayukhaq nutaqqiqiviliqiyinut, havaktiinut, akiliqtauhimattumik havaktullu, tamainut ilihaidjutinut. Ukualu nutaqqiqivingmiinaunngittuq ahini huliqataukpata, akhaluutikkuuqqatalu. (Nutaqqiqivik munariyaukpat katimayiinit, katimayit nutaqqiqiviliqiyuyut.)
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtqariaqaruvit
- Titiraqhimayuq qulangaiyautit maligaa pihimalugu. Tuyuutigilugu aadjiliurlugu uuktuutinut ilauyukhaq.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqualiqqat

- Utirivigivaglugu qulangaiyautit ukiuqtamaat.
- Piluhilu nayurviangata qulangaiyautimik nutaqqiqiviut nunanga nayuqtaanut. Utirivigivaglugu maligaaq ukiuqtamaat naamayaakhaa qulangaiyautit.
- Piluhi tamayaffi qulangaiyautikhaanik nanminiriyainut nutaqqiqiviup. Una qulangaiyautit naamayukhaq tammaqtauyunut ahiruqtunut tamayanut ikualaaqtuqaqqat kukiktuqaqqat, ahiruqtitauyuqaqqat. Titiraqhimalugit tamaita tamayahi, nutaanguqtirlugu ukiuqtamaat, utirvigilugu ukiuqtamaat maligaa naamayaakhaa qulangaiyautit.
- Piluhi qulangaiyautinik qanuq huiqtuqaqqat aviktuqtaudjutikhaanullu. Una qulangaiyautit naamayukhauyug nutaqqanut, akiqtauhimaitumik havaktunut kimuliqaak havaktiunngittut nutaqqiqivingmiittut, naamagiyauyut Havaktut Aanniqqata Akiliuhiarvianit. Utirvigilugu maligaa naamayaakha qulangaiyautit.
- Piluhi aulapkaiyit akilitauyukhat qulangaiyautit. Una qulangaiyautit naamayukhauyut katimayiinullu kualiqipkatitaugumik havaktiqautaugut, maniqautitik ihuittumik atuqtauhiagut, imaalu/ luuniit unniqhiuqtaukpat nutaqqiqivik aulapkattiataunnginingagut.
- Ilihan'ngalihaanut ilihaidjutit havaktuqaqtut atiliuqtukhat Havaktunut Aanniqtailinirmullu Havalimaiqqata Nalliqtarviit (WSCC) ikayuutikhaa havaktunut aanniqtunut.
- Aihimavingni nutaqqiqiviliqiyit atiliuqtaaqtullu Havaktunut Aanniqtailinirmullu Havalimaiqqata Nalliqtarviitkunut piyumagumik. Akiliqhiyukhat Havaktunut Aanniqtailinirmullu Havalimaiqqata Nalliqtarviitkunut, maniktauhiatigut, piyaamingi Havaktunut Aanniqtailinirmullu Havalimaiqqata Nalliqtarviit ikayuutainik havakhutik aanniqtuqaqqat.
- Aadjiliuqhimayumik qulangaiyautinik pihimaluhi nutaqqiqivingmi nutaanguqtqipaglugu aniguutitinnagu.
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtqariaqaruvit

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilaqaqtukhaq:

(viii) qilamuiqhutik anitirviagut
upalungaiyautit,

Huuq

- Ilihimalugit aanniqtailiniit nutaqqat, havaktiit akiliqtauhimaittumik havaktullu.
- Ilihimalugu ihuaqtumik upalungaiyautit maliglugit nutaqqiqivik qilamik anivikhaukpat.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilaqaqtukhaq qilamik anidjutikhaanik upalungaiyaunmik, piyukhat titiraqhimayuq uvani Maligaugakhaq 45, naunaiqihimayukhaq:
  - qilamik anitirviat ikualaaqtuqanguanini maliktakhat, unalu
  - naunaiqhiluhi aallamik qilamik nayullaktakhamik, unalu
  - uhittirvikhamik naunaiqhiluhi nayullaktakhaanut.

Qanuq

- Upalungaiyailuhi qanuq qilamik anitirvikhaat nutaqqat, havaktut, akiliqhimaittumik havaktullu nutaqqiqivingmit:
  - nivinngarlugu natianga naunaiqhimayut qilamik annitirvikhaat
  - naunaiyarlugit havaariyakhait havaktut akiliqhimaittumik havaktullu tamarmik ilihimayaangita huliyukhat. Ilihimaluhi kina piniaqtuq ukuningga:
    - > annitilugit mirraat (nutaqqallu ayuqhautiqaqtut)
    - > annitilugit angayukhiit nutaqqat
    - > nakharlugit havautingit aanniqtuliridjutillu
    - > nakharlugit ubluqtamaat atiqarviit
    - > nakharlugit angayuqqaat/qilanaarutit hivayautaita naunaitkutait, nunani ikayuqtiuyut hivayautait (ukuat munaqhiqarviit, taxi, paliihimat, maligaugat)
    - > tamatkiriangita nutaqqat naunaiyarlugit
    - > nutaqqiqivik tamaat qiniqhiavigilugu tamaita annitihimaliriangita. Nutaqqiqivik itirvigiffaaqtailugu
    - > hivayarlugu ikualaaqtuliyiyit qilanaatuliriyilluuniit
- Qipingnik ukuap hanianiittuqarluni qiqittailidjutikhait nutaqqat hilami. Qipiit puuqhimalugit halumanirmi iqqakuurivingmi akhualingmi, taapkualu qilamik annitiyakhait ukua naniruitit, makkait, imarniglu.
- Naunaiqhiluhi aannirnaillurumi ahini nutaqqiqiviup nutaqqat iniririllu utaqqivikhaani.
- Naunaiqhiluhi aallamik nayullaktakhaanik tamaita nutaqqat havaktullu upaktakhaat nutaqqiqivik qimakpadjuk.
- Upalungaiyailuhi nutaqqat havaktullu talvungauniaqtat.
- Ikayuqtikharnik apiriluhi qilanaarnaqhqikpat nunangni ikualaaqtuliriyitkunit paliihimamiluuniit.

- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.
- Aadjiliuqhimayuq qilamik annitirutikhaqhi pihimalugu, qakugu atuqtauyukhaq.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisqaliqqat

- Uuktuqattarlugit qilamik anidjutikhahi ikualaaqtuqaqqallu annitinnguarluhi tatqiqhiut tamaat, titiraqpaglugit ubluani ikaarnialu uukturaffi, qaffiuyut nutaqqat, havaktut akiliqhimaittumik havaktullu.
- Pihimayakhahi titirait ukiuni atauhirmi ubluanit uukturaffi.
- Atuquiyugut taapkua pihimalugit titirait avatqumanngituni tallimani ukiuni ubluanit uukturaffi.
- Nivinngarlugu qilamik anitirutit upalungaiyautit nivinngaviani nutaqqiqiviup takuyauyukhaq havaktunit angayuqqaanillu.
- Upalungaiyarluhi aallanut qilanaarnaqtunik ukua ilangit:
  - angiqtauhimanngittut angayuqqaat upautivikhaat,
  - angayuqqaat imingayut,
  - aanniutikhalgiaqtuq kinaliqaak nutaqqiqiviliahimayuq.
- Ilihimapkarlugit havaktut akilihimaittunik havaktullu ukuat uqaqtauyut qanuriliuqtukhat qilanaarutautiqaqqat.
- Unniutivaglugit angayuqqaat ukuninnga qilanaarutunik.
- Hailihiminavaglugu qilanaarutit takuyauyukhat nutaqqiqivingmi.

2(3)(d)

Uuktuutit Laisikhanik
ilaqaqtukhaq:

(ix) titiraqhimayuq
ilaupkaiyaangita
angayuqqaanik uvuuna
ilanga 47.

Huuq

- Ilihimalugit angayuqqaat ilauyut tun'ngahuquyauyut ilauvagiangita iliha'ngalihaaqtulirinikkut.

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Uuktuutit Laisikhat* ilauyukhat titiraqhimayunik qanuq nutaqqiqiviliqiyi ilaupkaidjutikhait angayuqqaat auladjuhiagut nutaqqiqivingmi ubluqtamaat ilihaidjuhiagut.

Qanuq

- Titirarlui angayuqqaat ilaudjutikhaat maligaugarmik ilauyaangita nutaqqiqinikkut. Angayuqqaat tun'ngahuktitauyukhat.
- Tukhiqtuqt laisikhanik katimayiuqpata angayuqqaanguyunit, angayuqqaat ilauqatauvaktut. Katimayublutik , katimayiralaat havaqatigiblugit ikayuqhutik munariniagut, tailugit ilainait ikayurutikhait. Titirarlutik maligauganik qanuq aallakkut angayuqqaat ilauyutigittaqtait taimaa ilauyumaliriangita. Imaatut:
  - havagluhi piyumaniqtaffingnik tikittumayaffingnik nutaqqiqivingmi
  - havagluhi ilihaidjutikhat maligauganik
  - munarilugit maniqautit auladjutikhat
  - unniqhiurutilgit uqarvigivaglugit
  - havaktukhaliurlutik
  - ikayurlugit havaktut
  - katimayini katimaqataulutik
  - akiliqtauhimaittumik ikayurlutik nutaqqiqivingmi
  - unipkaarilugit pitquhimingnik
  - manikhanik katitirilutik
  - ikayurlutik hanguliraangata/pihuuyalirangata
  - titirarlutik kangiqhidjutikhaanik qaritauyakkulluuniit
  - qaritauyakkuurutiqarlutik
  - unniutivaglugit ihumagiyanik qanuritaanganigluuniit

- Tukhiqtuq laisikhanik ilikkuuqtuq maniliuqtuuyulluuniit nanminilgit, imaa tukhiqtuq aihimavingni nutaqqiqivilik, ilauyaangita angayuqqaat ilaudjutikhagialgit. Angayuqqaat qaitquyautaaqtuq upautiyumaliraangamik, ikayuuriangita hanguliraangita, pitquhimingnik unipkaariangita, igalutigluuniit hiqulauyanik. Angayuqqaanguangulutit ihumaliuriarni qanuq ikayutiuyaarni.
- Aadjiliuqhimalugu angayuqqaat ilauvautikhaat atuqtauyukhaq qakugu.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqaliqqat

- Ilauyukhat angayuqqaat ilauqatigiigutikhaat kangiqhidjutikhani angayuqqaat.
- Apirilugit angayuqqaat uqautigivaglugu maligaugak qanurlu inmik ihumayaakhaita ilauyaamingnik nutaqqiqivingmi. Ihuaqhainarialuk maligaugaq.
- Utirvigilugu maligaugaq ukiuqtamaat ihuaqhariaqaqqat nalaumaqtirlugu.

Maligaugakhaq 2(4)

Nutaqqiqivingmi ilihaidjutikhariyaaqtait

Una maligaugakhaq uqariyuyuq una atuqhugu Maligaugakhaq 2(3), Qanurittut Uuktuutit uqarvigiyakharlu kinaliqaak.

Maligaugakhaq 2(5)

Qanuritpa nutaqqiqivikhaq – Aihimavingmingni Nutaqqiqivikhauvalluuniit

Una maligaugakhaq uqariyuyuq una atuqhugu Maligaugakhaq 2(3), Qanurittut Uuktuutit uqarvigiyakharlu kinaliqaak.

2(6)

Aulapkaiyi kinaliqaagluuniit
naunaiqtauhimayuq
Aulapkaiyimit iliuraqtaaqtaait
qanuriliuqtaarutait
hulittaarutait laisiquautikkut.

Maligaugakhaq 2(6)

Laisikhalgit Qanuriliuqtaarutait Hulittaarutait

Huuq

- Nayuqtaat aannirnitpat aanniarnaitpat nutaqqanut, laisikhaq tuniyauttaaqtuq aturlugit qanuriliuqtaaningit hulittaarningillu uqariyauyuni.
- Ilitturipkarlugit nuatqatimik atuqpaktullu taaffuminga qanuriniagut nutaqqiqiviup laisingat.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Aulapkaiyi laisikhaqtittigumik qanuriliuqtaarutaat hulittaarningillu uqariyauniaqtait uvani laisikhani.
- Laisikhalgit qanuriliuqtaarutiqaqtut hulittaarnigutiqaqtullu titiraqhimayuqaniaqtut unniudjuilitik qanuriliuqtukhauyut ublukhaaniglu iniqtivikhaa tapkua qanuriliuqtaarutaat hulittaarningillu nutaqqiqivik laisimingnik piiqtaunngitaangat. Ukuanguttaaqtuq:
  - qaffinnuani ubluni iniqtiriangita ihuaqhaqtakhat ihivriuqtaungmat, uvunga,
  - iniqtirivikhaa qakugu nutaanguqtiqtauyariaqaqqat ihuaqhaqtakhaqaqqat.
- Aulapkaiyi naunaiqhinaqtuq ihivriuqhiffaariaqaqqat ilitturipkaidjutikhaanik qanuriliuqtaarutaagut hulittaarninganullu naamakpata.
- Ihuaqtakhauyut nakuugiyaukpata Aulapkaiyi laisikhaanik tunihinaqtuq.
- Qanuriliuqtaarutaat hulittaarningillu maliktaunngitpata naamigiyakhaani ikaarnia naunaiqtauniani Aulapkaiyi nutqaqtittaaqtait qinngilugulu laisikhaanik, (uvuuna *Nutaqqiqinirmut Maligaq* Ilanga 16(1)).

Qanuq

- Takupkaqpaglugu ilitturipkarlugit nutaqqiqivingmik atuqpangniaqtut.
- Ihuaqhailutik naamayuni ubluni ikaarnirni naunaiqtauhimayaani laisikhani qanuriliuqtaarutaat hulittaarningillu naamagiyauyaangani, nutaani laisikhanik, qanuriliuqtaarutaittumik hulittaarniittumik, pipkatauttaaqtuq.

Ihuaqtut atuqtauvaktut nutaqqiqivikhaq laisiqualiqqat

- Takulugu *Ihivriuqhiyi ihuaqhaiquikpat* maliktaa Maligaugakhaq 2(7).

2(7)

Laisikhaq naamagiyauyuq

- (a) laisikhaqaqtitauyut qanuriliuqtaarutaaqaqtunik hulittaarniqaqtuniglu, ublukhaanut ikaarnikhaanut naunaiqtauhimayuq qanuriliuqtaarutaani hulittaarninginnilu naammagiyaupkat;
- (b) laisikhaqaqtitauyut maliktakhaqaqtuq Ministauyumit nutaqqiqiviliqiyit naamagiblugu atuqunngitaa taaffuminga Maligarmik ukuningalu maligaugakhanik, ukiuni pingahuni; imaalu
- (c) aallakkuuqqattauq, titiraqhimayaani ubluani/ikaarniani laisikhap, nutqaqtitauihimakpat laisigaqtitaunngitpaluuniit.

Maligaugakhaq 2(7)

Laisikhaq Nutaanguqtirnia**Huuq**

- Uqautigiyumablugu maliktauyukhat nutaanguqtiqqat laisikhanik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit tukhiriittut nutaanguqtirutikhaanik laisikhat.
- Ukiuqtamaat Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyi, Ikualaaqtuliyiilluq, Avatinik Aanniaqtaililiqiyilu ihivriuhiniaqtut nutaqqiqivingnik titirarlutiglu ilituripkaidjutikhanik.
- Aulapkaiyip nutaanguqtinariangit laisikhat ihivriuhingmat ilitturipkaidjut Aviktuviani Ilihan'ngalihaaliqiyimit, Ikualaaqtuliyiilluamit, Avatinik Aanniaqtaililiqiyimilu naamagiyauyangita pihimakpat malikhugit Maligat Maligaugakhallu.
- Laisikhaq nutaanguqtitaupkat ilaqarniarunaqhiyuq qanuriliuqtaarutaaqarniagut hulittaarniqarniafulluuniit nutaqqiqiviliqiyiup ihuaqhaqtakhait ublua/ikaarnialu tikitinnagu.
- *Qanuriliuqtukhauyutit Ihivriuhiyi ihuaqhaiquikpat* uqariyaa talvani qanuriliurniaqtut, qanuriliuqtukharlu nutaqqiqiviliqiyi ihuaqhaiyakhaqaqqat nalaumayaangita *Nutaqqiqinirmut Maligaq* unalluuniit *Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhat*.

Qanuq

- Nalaumanahuarluhi piyumayainut ukua *Nutaqqiqinirmut Maligaq* Maligaugakhallu.
- Niriukpaluhi ukiuqtamaat ihivriuhiniarutaanik Aviktuviani Ilihan'ngalihaaliqiyimit, Ikualaaqtuliyiilluamit, Avatinik Aanniaqtaililiqiyimilu.
- Itqaumalutit Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyimit, Ikualaaqtuliyiilluamit, Avatinik Aanniaqtaililiqiyimilu ihivriuhittaaqtuq quyaginaq ukiukkut, atauhinnaunngittumik ukiuqtamaat.
- ilihimaluhi ihivriuhivaktut ikayuutaungmat nakutqiyaniq nutaqqiqiviqariami, ilihimayunik aanniaqtailinirmut aanniqtailinirmut nutaqqanik. Ihivriuhiniq "ayuqhapkaidjutaunngittuq" nutaqqiqiviliqiyinut.
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, kangiqhiyungnairuvit huliyaakharnik nalaumayaarni Maliganut Maligaugakhanut.
- Takulugu *Ihivriuhiyi ihuaqhaiquikpat* aallirmi makpirniani

Qanuriliuqtukhat Ihivriuqhiyi Ihuaqhaitquikpat

Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyimit, Ikualaaqtuliyiyilluamit, Avatinik Aanniaqtaililiqiyimilu ihivriuqhinaqtut ukiuqtamaat atangmat laisiqarnianut nutaanguqtirinianut. Tamarmik qiniqtut nutaqqiqiviliqiyit nutaqqiqiviit ilihaidjutailu ihuariyaukpata ukunani *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhallu*. Ihivriuqhiyi naunaiqhikpaat ihuaqhaqtakhauyut, nakuuhaqtakhauyut:

- Aulapkaiyi ihumaliurniaqtuq nutaqqiqivik aulayukhaukpat ihuaqhaqtautillugu. Ihumagiyakhait aanniqtailidjutikhait nutaqqat, havaktiuyullu havaktut akilitauhimaittumik. Aulapkaiyip aulapkaqqagu nutaqqiqivik:
  - Aulapkaiyip laisikhaqaqtiniaqtaat imaalu ilaurlugu qanuriliuqtaarutikhainik hulittaarninginnilu iniritutilgit naunaiqhimayait Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyimit, Ikualaaqtuliyiyilluamit, Avatinik Aanniaqtaililiqiyimilu ihuaqhaqtaukpata.
  - Ikualaaqtuliyiyilluq Avatinik Aanniaqtaililiqiyi umiqtaaqtaat nutaqqiqivik ihuanaarutiqaqqata uuminnga *Nunaryuami Ikuallaqtulirinirmut Maligaugaq* unaluuniit *Inungnut Aanniaqtailinirmut Maligaq*.
  - Laisikhaq qanuriliuqtaarutikhalik hulittaarutikhalik titiraqarniaqturlu unniudjuiyuq huliuyukhauyut qakugulu iniqtauyukhat.
- Nivinngaqhiviani nutaqqiqivingmi, nivinngaqhiluhi laisikhaanik titiraqhimayurlu Aulapkaiyimit ihuaqhaqtauyukhanik imaalu aulattaaruhia nutaqqiqivik ihuaqhaitillugit ihuaqhaqtauyukhanik.
- Ihuaqhailuhi ihuaqhaqtakhanik apirilugu IkualaaqtuliyiyilluqAvatimit Aanniaqtaililiriya, Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliyiyi (Avatimit Aanniaqtaililiriya ihuaqqat, ihivriuqhiyaangita iniqhikpat ihuaqhaqtakhauyut ilitturipkarlugulu Aulapkaiyi iniqut. Imaa titirarvigilugu, iqunngitaami titirarvikhakut, piksakut ukununga Ikualaaqtuliyiyit, Avatimit Aanniaqtaililiryitkut Avatimit Aanniaqtaililiryitkullu kangiqhidjutikhait.
- Ihuaqhaqtauyukhat ihuaqhaqtaukpata Aulapkaiyip nutaanguqtiqtaaqtaa laisikhaq. (Ungavaqtaaliqqat titirait nivinngavingmik Aulapkaiyimit titiraqhimayait ihuaqhaqtauyukhat.)
- Aadjiliuqhimayut pihumalugit illitiripkaidjutikhait, titiqqat, titiraqtauhimayut ihuaqhaqtauyukhanik.

Ilangit ihumagiyakhait ihivriuqhinikkut:

- Ihivriuqhinikkut qiniqhiavaktut tamainnik Maliganit Maligaugakhanillu kihimi ilangit maligaugakhat ihumagilluaqpagait Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyip, Ikualaaqtuliyiyilluq, Avatinik Aanniaqtaililiqiyiblu Uumani malitauyukhami, hapkua maligaugakhat uqariyauyut utiquyauniaqtuhi uvunga qiyuqtauyarmut.
- Ihuaqhaqtauyukhaqaqqat ihivriuqhihuiqqata paqittikpata ihuaqhaqtakhanik malikhugit Maligaq Maligaugakhallu. Ihivriuqhiniq ayuqhaipkaqtidjutaunngiittuq – kihimi aanniqtailidjutaayut, nakutqiyauyumik munaqhiyaangita, ilihaiyaangita, pamikhiyaangita nutaqqanik.
- Avikturviani Ilihan'ngalihaaliqiyit, Ikualaaqtuliyiyilluq, Avatinik Aanniaqtaililiqiyilu ihivriuqhittaqtut qakuguliqaak naunaqtuq, atauhiinaunngitumi ukiungani nutaanguqtirnahigaangat laisikhanik, ihivriuqhiyuq ihuaqhaitquikpat, ihuaqhainginadjavahi laisikhani nutqaqtitaunngitaangita taimaatitaunngitaangita.
- Uqarvigilugu Avikturvianni Ilihan'ngalihaaliqiyi, Avatimit Aanniaqtaililiryitkut, Ikualaaqtuliyiyilluq ikayuqtigarumaguvit kangiqhiyuumiyaqaruvilluuniit.

Ilanga 3

Atiliurningit Nutaqqiqiviup

Ilanga 3

Atiliurningit Nutaqqiqiviup

Ilanga 6 uvani *Nutaqqiqinirmut Maligaq* pitquiyaa Aulapkaiki Nutaqqiqiviliqiyitkut atiliurlugit nutaqqiqiviit. Uvani ilangani uqariyaa kangiqhiquiblulik Aulapkaiki piyakhait nutaqqiqiviliqiyinit atiliuqpagiangita ublumimut.

3

3

Taamna atiliurningit nauhimayuuq uvuuna ilanga 6 Maligarmi ilaqaqtukhaq ukuninnga:

- (a) atia nutaqqiqiviliqiyit, ilikkuuqqat, atialuuniit atan'nguyat, katimayiyut katimayini, nutaqqiqiviliqiyit katimayukpata timiukpatakuuniit;
- (b) atia titiqqivialu uqarviuyukhap naunaiqtauhimayaat nutaqqiqiviliqiyit uqaqatigiqattariangagu Aulapkaiyi nutaqqiqiviliqiyilu; imaalu
- (c) aadjiliuqhimayut tamaita laisikhat, taapkualu qanuriliuqtaarutait hulittaarutailu pitquhimayait laisikhanut unalu putquidjutait Ministauyup (Maligaq, ilanga 38(3)) piyarittaani nutaqqiqiviliqiyit pitquidjutinngitaangani ilanganit Maligaq ukualuuniit maligaugakhat;
- (d) aadjiliuqhimayuuq tamainik taimaaqhimatquidjutit nutaanguqtiquijdutit laisikhani uqaqtaat uvuuna Maligaq ukuallu maligaugakhani; unalu
- (e) titiraqhimayumik uuktuffaaniagut atuqtauyuuq tunipkautaagut, nutqapkautaagut, nutaanguqtiridjutaagut laisikhat uvuuna Maligaq ukualuuniit maligaugakhat.

Maligaugakhaq 3

Atiliurningit Nutaqqiqiviup

Huuq

- Titiraqhimalugit tamaita laisqaqtut nutaqqiqiviit aulayut Nunavunmi
- Naunaiqhilutik kituuyuuq uqarvigiyauyukhaq Aulapkaiyimut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Aulapkaiyi Atiliurviniktiriyuuq Nutaqqiqivingnik, kangiqhidjutikhaqaliriiqhutiglu.
- Nutaqqiqiviliqiyit illitturipkaqtakhait atiinik Aulapkaiyimut, aallanguqtuqaqqat kitunigluqaak ukunani a) uvanilluuniit b) qirnaraaqtumi qiyuqutinnuami.

Qanuq

- Aulapkaiyi illitturipkarlugu atianik havaktup uqarviuyukhauyuuq Aulapkaiyimut.
- Nutaanguqtiquhimayunik atiinik tunivaglugit Aulapkaiyimut nutaanguqtuqaraikpat katimayini, kinaluuniit ubluqtamaat auladjuhianik munaqhiyuq, uqarviuyukhaq Aulapkaiyimut.

Ilanga 4

**Laisikhanik Qinngiyauyut,
Nutqaqtitauyut, Taimaaqtitauyut,
Uuktuffaaquiyullu**

Ilanga 4

Laisikhanik Qinngiyauyut, Nutqaqtitauyut, Taimaaqtitauyut, Uuktuffaaquiyullu

Uvani ilangani taapkununga inungnut qinngiyauyut laisikhanik tukhiqtut, taapkununga taimaaqtitauyut, nutqaqtitauyulluuniit (nutqaqtut). Uvani ilangani kangiqhipkainiarut huug taimaliuqtaaqut, qanurlu ihuaqharniarluaqqa. Uqariyaalu qanuq uuktuffaaqtauttaarutit qinngiyaukpat, nutqaqtitaupat, taimaaqtitaupat laisikhani.

Uvani ilangani, ilangit piyakhat atuqhugu Maligaq Maligaugakhallu naittukkut titiraqhimayut. Laisikhaqi qinngiyaukpat, taimaaqtitaupat, nutqaqtitaupalluuniit, takulugu Maligaq Maligaugakharlu titirauhiagut uqauhiagut.

4

15 Qinngiyauyuq Laisikhaq

15 Aulapkaiyip tuniyumangidjutaa laisikhanik uuktuutiqaqtunut uvuuna ilanga 10, Aulapkaiyi pitaaqtuq, hatuihimaittumik, unniutilugit qinngiyauyut, titirarlutik, tukhiqtumut uqarlutik huuq qinngiyauyut.

16 Nutqaqtitauyuq Laisikhaq

16(1) Qanurliqaak Aulapkaiyi ukpiriyaqaqtuq ilihimattiaqhuni qauyimattiaqhuni aanniarniarningit, aannirnianingit nakuudjuhikhait nutaqqat nutaqqiqivingmi qayangnaqhiyut, Aulapkaiyi taimaaqtitaiyukhaq laisikhanik nutaqqiqiviliqiyi talvani nutaqqiqivingmi.

16(2) Qanurliqaak Aulapkaiyi ukpiriyaqaqtuq ilihimattiaqhuni qauyimattiaqhuni aanniarniarningit, aannirnianingit nakuudjuhikhait nutaqqiqiyit nutaqqiqivingmi havaktullu hulipkaqtitauyut nutaqqiqiviliqiyinit ihuinaaqtut uuminga Maligarmik maligaugakhanigluunit, Aulapkaiyi pitaaqtuq

- (a) Pitquiluni, titirarluni, nutaqqiqiviliqiyi ihuaqhaitquiluni Aulapkaiyip ihuariyaanik qilamik ihuaqharlugu ihuinaarutaat; imaalu
- (b) Tunilugu aadjiliuqhimayuq uqariyauyuq titirarniani (a) nutaqqiqiviliqiyimut.

16(3) Humi nutaqqiqiviliqiyit kiudjutiginngitpadjuk pitquyayunik pitquyayut ilaugaq (2), Aulapkaiyi nutqaqtittaaqtaa laisikhaa nutaqqiqiviliqiyip.

Maligaq, Ilanganni 15-mit 19-mut

Ihumaliurutaat Qinngiyanut, Nutqaqtitanut, Taimaaqtitanut Tuniffaania, Laisikhanik

Huuq

- Ilihimalugit nakuutqiyaniq munaqhidjutit, ilihaidjutit, pamikhidjutit nutaqqanik
- Ilihimalugit nutaqqiqiviliqiyit maliganik maliktut – una *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhallu*
- Unniutidjutigilugu auladjuhia Aulapkaiyip maliktakhaa qinngiyakhanut (pipkaruirut) laisikhanik hivun'ngani, nutqaqtinialu, tuniffaania taimaaqtitaalu (taimaaqtaat) laisqaqtuq
- Uqautilugu huliyukhauyut laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluunit laisikhaq qinngiyaukpat, taimaaqtitaukpat nutqaqtitaukpat (nutqaqtuq)

16(4) Aulapkaiyi
ilitturipkaqtakhaa,
titirarluni, nutaqqiqiviliqiyuq
nutqaqtitauyuq laisikhaa
nutaqqiqiviliqiyup uqarlugilu
huuq taimailuqtut

- (a) Huuq nutqaqtitauyut; imaalu
- (b) Qakugu nutaqqiqiviliqiyi
uuktuqtaarnia
tuniffaariangat laisikhaq

16(5) Humi laisikhaq
nutqaqtitaupat uvuuna
ilaugaq (1), Aulapkaiyi
piniaqtuq, ihuarinngitkumiuk
kihimi, uqariyauyuq
titirarmi ataani ilaugaq (4)
huliyakhait nutaqqiqiviliqiyip
aanniaqtailidjutait,
aanniaqtailidjutait, nakuunikhait
nutaqqat nutaqqiqivingmiittut
qayangnailrumi.

16(6) Humi laisikhaq
nutqaqtitaupat uvuuna ilaugaq
(3), Aulapkaiyip unniutiniaqtaa
uvuuna ilaugaq (4) huliyakhait
nutaqqiqiviliqiyip ihuaqharlugu
huginngitaraluaqtik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Aulapkaiyi qinngigaangat, nutqaqtitaigaangat,
taimaaqtitaigaangalluuniit (taimaaqtitiyuq) lasikhanik, laisikhanik
tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluuniit titiraqharniaqtut unniudjaulutik
huuq taimailuqtut, huliyukhauyut ihuaqhailutik, qakugulu
iniqhiyukhat.
- Nutaqqiqivik **angmaumayukhaunngitut** laisingat
nutqaqtitaupatillugu, taimaaqtitaupatilluguluuniit.
Umikhimayukhaq umikhimaluni laisikhaq tuniffaaqhlutiuk.
- Laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluuniit ihuaqhaiyukhauyut
Aulapkaiyip naunaiyaqtainik, qakugu iniqtirivikhaa
naunaiqhimayuq.
- Laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluuniit uuktuqtaqtuq
Aulapkaiyimut laisikhanik tuniffaaqhluguluuniit
- Aulapkaiyip naammagikpagu laisikhanik tukhiqtuq
nutaqqiqiviliqiyillu ihuaqhaiyut ihuaqhaqtakhamingnik,
Aulapkaiyi tuniffaarniaqtaa laisikhaq aulaffaaliriangita
- Aulapkaiyi naammaginngitpagu laisikhanik tukhiqtuq
nutaqqiqiviliqiyillu ihuaqhaqtainik Aulapkaiyi tuniffaarunaita
laisikhaq taimaaqtilugulu (taimaaqtittuq) laisikhanik
nutaqqiqivik umigllugulu.

17 Tuniffaarnia Laisikhaq

17(1) Humi laisikhaa nutaqqiqiviliqiyit taimaaqtitauyuq, nutaqqiqiviliqiyi tukhiqtaaqtuq Aulapkaiyimumut laisikhaqtik tuniffaariangani ubluani titiraqhimayuq aniguqtinnagu.

17(2) pihimaliqtillugu uuktuutit uvuuna ilaugaq (1), Aulapkaiyi tuniffaaqtaaqtaa laisikhaq

- (a) Humi nutqaqtitauyumik uvuuna ilaugaq 16(1), imaa Aulapkaiyi ihumagiblugit aanniaqtailiniit, aanniqtailiniit nakuudjutikhaillu nutaqqat qayangnaiqqat; imaalu
- (b) Humi nutqaqtitauyumik uvuuna ilaugaq 16(3), humi Aulapkaiyi ilihimaliqqat ihuaqhaiyut nutaqqiqiviliqiyit uumunga Maligarmut maligaugakhainullu.

17(3) Taimaitkaluaqtillugu ilaugaq (2), Aulapkaiyip tuniffaaqtaaqtaa laisikhaq nutqaqtitauhimayuq aturlugu ilaugaq 16(1), uuktuutiqaqhimaittumik talvuuna, humi Aulapkaiyi ihumaliuqqat nutqaqtitariaqanngittuq imaalu tuniffaaqtaugumi ihuarutauniaqtuq.

Qanuq

- Ayuqhautiqaqtaililuni hivuagut:
  - ihumagilluarlugit aanniqtailiniit nakuunahuarniillu nutaqqat hivulliuuyukhat ihumaliurutini hulidjutinilu.
  - Maligat maliglugit – *Nutaqqiqinirmut Maligaaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligaugakhallu.*
  - Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.
- Laisikhaq qinngiyauhimakpat nutqaqtitauhimakpaluuniit:
  - Taigurlugu *Nutaqqiqinirmut Maligaaq*, Ilanga 16-mit 19-mut, ilitturiyaarni huliyakhait Aulapkaiyip, imaalu tukhiqtuq uuktuutinin nutaqqiqiviliqiyilu huliyakhait. Ikpigilugu qinngiyauhia nutqaqtitauhialu:
    - > Laisikhaq qinngiyaukpat ihuaqhaquyait Aulapkaiyip ihuaqharlugit, uuktuffaariarni laisikhamik.
    - > Laisikhaq nutqaqtitaukpat, umigiaqaqtuq nutaqqiqivik qilamik, ihuaqhaquyait Aulapkaiyip ihuaqharlugit, uuktuutit laisikhanik tuniffaaqulugu.
  - Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.

18 Nutqaqtitauyuq Laisikhaq

18(1) Aulapkaiyi nutqaqtitaaqtaa
laisikhaq nutaqqiqiviliqiyini
imailuqqat nutaqqiqiviliqiyi

- (a) Uuktuhimangitpat
tuniffaaqublugu laisikhaq
nutqaqtitauhimayuq
ubluqarnia tikitinnagu
titiraqhimayuq
nutqaquidjutaani;
- (b) Uuktuffaaqtuq
tuniffaaquibluni laisikhanik
nutqaqtitauhimayumik
imaalu Aulapkaiyi
qinngihimayuq
tuniffaarutikhaagut
laisikhaq; imaaluuniit
- (c) lhuinaaqattautigivagaat
una Maligaq
maligaugakhalluuniit

18(2) Aulapkaiyi piniaqtuq

- (a) Ilitturipkarlugu,
titirarvigilugu,
nutaqqiqiviliqiyi
nutaangutiquidjutit laisikhaa
nutaqqiqiviliqiyip; imaalu
- (b) naunairlugu huuq
nutaanguqtiquidjutaa

19 Umiktiriniagut Nutaqqiqivingnik

Nutaqqiqiviliqiyi
laisikhaa taimaiqtitauyuq
nutqaqtitauyurluuniit
piniaqtuq, hatuihimaittumik.
Umiktakhariyaa nutaqqiqivik.

20(1)

Kinaliqaak qinngiyauhimayuq
laisikhanik imaaluuniit
nutaqqiqiviliqiyit laisikhaa
taimaaqtitauhimayuq
taimaaqtitauhimayurluuniit
uuktuffaaqtaaqtiq
ihumaliurutaa Aulapkaiyip
kimuliqaak kitunulliqaaq
naunaiqtauhimayaa
Ministauyumit uvuuna ilanga 21.

20(2)

Kinaliqaak
nutaqqiqiviliqiyiluuniit, ublut
30-nguyuni titiqqitauhimanianit
qinngiyaugamik laisikhanik
taimaaqtitaunianiluuniit
nutaangutiriquidjutaanit
laisikhaa, unniqhiuqtaaqtuq
Ministauyumut titirakkut
uuktuffaarutikhaagut uqarlutik
huuq uuktuffaaqtukhaq.

Maligaq, Ilanganni 20(1) unalu (2)

Uuktuffaarutaa Laisikhanik Ihumaliurlutik Ubluni 30-ni

Huuq

- Uuktuffaarutit hailihimayut kitkunuliqaak ihumayut ihumaliurutaat nutaqqiqivikkut ihuigigumikku.
- Uuktiffaaniup piniarutaa kangiqhiyuumiutaayuq ihumaliurutaanut laisikhaatigut.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyi tunihittaaqtut uuktuffaarutitik Ministauyuuq Iliniatuliriyitkunut ublut 30-nguyut titiqqitaugamik qinngiyaublutik, taimaaqtitaublutik nutqaqtitaublutigluniit (nutqaqtuq) laisikhanik.
- Titiqqidjutaat uqautidjutiaqtukhaq huuq laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluuniit ihumayut ihumaliurutaat ihuaqhaqtautaaqtuq.

Qanuq

- Titirarlutik uuktuffaarutimik, kimuliqaak apiqhilutik titiraqublugu uuktuffaarutikhamik, naunaittiariangani ikpingautigiyauyunik uqauhiqarluni. Kimuliqaak taiguqti'lugu ihuaqhariaqaqqat naunaiqhiluni
- Tuyuutigilugu uuktuffaarutit Ministauyumut ublut 30-nguyut aniguqtinnagit.
- Itqaumalutit laisikhaq qinngiyaukpat, nutqaqtitaukpat, taimaaqtitaukpat imaa inmat Aulapkaiyi ihumaaluutiqaqtuq pamikhidjutaigut, ilihaidjutaigut munaridjuhiagut nutaqqat. laisikhanik tukhiqtuq nutaqqiqiviliqiyiluuniit narrugidjutaunngittuq.

4(1)

Uuktuffaaqtunik
naalakpaktut uvuuna ilanga
20 Maligarmi piyukhat,
humiliqaak, nunallaangani
nutaqqiqiviup, nunagiyakhaa
nayuqtakhaaluuniit.

Maligaugakhaq 4(1)

Humi Uuktuffaaniaqtuq**Huuq**

- Ihumagiblugu inuk taamna uuktuffaaquiyuq

Maligaq 21

Pigumikkut titiqqitaujut
uuktuffaaquidjutinik,
Ministauyuq piniyaqtuq,
hatuihimaittumik, tikkuaqhiluni
inungmik inungniluuniit
havaaqanngittunik Nunavunmi
Kavamanganni munariyaata
una Maligaq naalangiagagu una
uuktuffaarut.

Maligaq, Ilanga 21 Maligaugakharlu 4(2)

Tikkuaqhinia Naalaktukhamik Uuktuffaarutimik**Huuq**

- Attirlugu naalaktiuniaqtuq uumunga Ministauyuq
Ilinniaqtuliriyitkunut naalaktillugit uuktuffaarutimik

4(2)

Tikkuaqtauhimayyuq piniyaqtuq,
pittaarumi, tikkuaqtaugumi
nunanganit nutaqqiqiviqarviani,
imaaluuniit talvaniiniaqqat.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ministauyuq tikkuaqhikpat kimigliqaak naalaktukhamik
uuktuffaarutimik, hatuihimaittumik.
- Tikkuaqtauyyuq naalaktukhaq uuktuffaarutimik Ministauyuq
piblugu
- Tikkuaqtauyyuq havaaqaktukhaunngittuq Ilinniaqtuliriyitkuni.
- Imainniaqtuq, tikkuaqtauyyuq nutqatigiyaana nunallaangani
nutaqqiqiviqaqtuq nutaqqiqiviqaniaqtumiluuniit.

Maligaq 22(1)

Ilitturipkatitaugumik
tikkuuqtauyumik uqariyauyuq
ilanga 21-mi, tikkuuqtauyuq
piniaqtuq, hatuihimaittumik,

- (a) naunaiqhilitik ublukhaanik
ikaarnikhaaniglu
naalagvikhamik naalagaimini
uuktuffaarutaanik; imaalu
- (b) Ilitturipkarlugu
uuktuffaaquiyuq
Aulapkaiyilu ubluanik
ikaarnianik naalagvikhaat
uuktuffaarunmik.

5

Tikkuuqtauyuq

- (a) naalangniaqtuq
uuktuffaaqtunik
ihumagiyaagut
tikkuuqtauyup ihuariyaanik
ihuaqhainaririamik
uuktuffaaqtunik; imaalu
- (b) aturniaqtaa hakugingnita
tupilauyat aadjikkutiuyuq
akhuuruta ulaputininga
takuhimayup, apiqhuigami
takuhimayumik
iqhimaittumik akhuurutaalu
qanuriliuruhiat ihivriurniit
taiguanik, makpiraanic,
titiraqhimayinik
hunaniqluuniillu.

Maligaq, Ilanga 22(1) Maligaugakharlu 5

Havaariyakhait Tikkuuqtauhimayup

Huuq

- Munarilugu uuktuffaarutaat qilamik ihuaqtumiglu
- Naunaiyarlugit havaariyakhait tikkuuqtauyup naalaktakhaminik,
maliktakhailu tikkuuqtauhimayup.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tikkuuqtauhimayup upalungaiyailuni tuhaaluni
uuktuffarutaayunik maliglugin tiliurutait qirnaraaqtumi
qiyuqutinnuani.
- Tikkuuqtauhimayup naalangniaqtaa qilamik.
- Tikkuuqtauhimayup tupilauyap hakugingnis adjikkutariyaa;
pittaaqtait:
  - takuhimayumik tuhaahimayumik ilaqaqtaaqtuq
uuktuffaarutimi, imaalu
  - pilugillu tamaita kangiqhidjutikhatik atuqtakhatik
ihivriughilirumik uuktuffaarutaani.

6

Humi ilitturipkatitauyuq uuktuffaarutaagut uvuuna titiraani 22(1)(b) Maligarmi, uuktuffaaquiyuq upautinngitpat, tikkuaqtauyuuq naalaktaaqtuq huitkaluaqtillugu uuktuffaaquyuq.

Maligaugakhaq 6

Upautinngitpat Uuktuffaaqtunut**Huuq**

- Ilihimalugu uuktuffaarutit qilamik iniqtirialik
- Ihuaqharlugu uktuffaarutit angayuqqaat nutaqqatik utiqtitangita nutaqqiqivingmut ahikkulluuniit nutaqqiqiyikhaqhiurangita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Kinaliqaak titiqiqiyuq uuktuffaarutininik (Uuktuffaaqtuq) upautinngitpat uuktuffaaqtunik naalaktunut, tikkuaqtauyuuq naalaktaaqtuq huitkaluaqtillugu.

7(1)

Pipkaqpagu ilaugami (2) uuktuffaaqtunik naalaktut uvuuna Maligarmi angmaumayuq nunalingnut.

Maligaugakhaq 7(1)

Nunalingni Uuktuffaaqtut**Huuq**

- Piyaamingnik angmaumayumik takunnaqtumik uuktuffaarutaanik

7(2)

Tikkuaqtauyuuq qun'ngiaqtailittaaqtait nunalgit naalaktaililugit uuktuffaarutininik imaa:

- uuktuffaaqtittiyuq naalaktailikpagit; imaalu
- ihumaani tikkuaqtauyup, naalaktailinia akhuuritauyuuq nunalingnit.

Maligaugakhaq 7(2)

Naalaktailinia Nunalingnik**Huuq**

- Munariniqhugit nunalgit piyumayait uuktuffaaqtittiyuq uniqhiuqqat huq nunalgit naalalimainningit uuktuffaarutininik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tuhaalraarlugu huungmat uuktuffaaqtittiyuq naalaquinngittuq nunalingnik, ihumaliurutigilraarlugu nunalgit piyumayait, tikkuaqtauyuuq ihumaliurniaqtuq nunalgit naalaktaariakhaita.

7(3)

Humi tikkuqaqtauyuq
naammagiliqqagu
kinaliqaak piyumayaqaqtuq
uuktuffaarutaanut,
tikkuqaqtauyuq uqaqtittaagtaa
uqarumayuq piyumayaanut.

Maligaugakhaq 7(3)

Kitkut Uqaqtaagtut

Huuq

- Tuhaalugit tamaita kangiqhidjutigiyakhait ikayuutauniaqtut ihumaliurutaannut uuktuffaarutaanut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tikkuqaqtauyuq pipkaqtaaqtaat kinaliqaak kangiqhidjutiqaqtut uuktuffaarutinut tuhaavigilugit naalaktittiyumik.

Qanuq

- Taimata kangiqhijdutauyut tuttariktukhat, ihuaruhikhauyut nalaumayuniglu.
- Kiulugit tamaita tikkuqaqtauyup apiqhuutait kangiqhipkattiarlugu apiqhuutainik.
- Apirigiangani ilayuqtiuyukhaq, apiqhuyiluuniit (apiqhuyi) maliktaangatit uuktuffaarutaanut, pittaagqat uqalluarutittaagtaait. (Titiraq: apiqhuyiqaruvit ilvit akiliqtakhatit.)

Maligaq 23

(1) Aniguqtinagit ublut
15 naalaktittihirmata,
tikkuqaqtauyuuq pittaaqtuq

(a) Uuktuffaarutaanut
qinngiyauyunut
laisikhanik, unniutilugit
ihumaliurutaanut
unniutiluguluuniit Aulapkaiyi
laisikhaq tuniffaaqtaaqtaa
malikhugit maligaugakhat;
imaaluuniit

(b) Uuktuffaatutaanut
nutqaqtitauyunut
taimaaqtitaayunulluuniit
laisikhanik, naunairlugit,
aallangurlugu
hingaqtuluguluuniit
ihumaliurutaa unniutilugulu
Aulapakaiyi taimaa.

(2) Tikkuqaqtauyuuq
ilitturipkarlugu, titirarvigilugu,
uuktuffaaquiyuuq Aulapkaiyilu
ihumaliurutaanut huurlu
taimaliurutigiyaaat
ihumaliurutaani.

Maligaq, llanga 23

Uuktuffaarutimut Ihumaliurutaat

Huuq

- Ilihimalugu ihumaliuqtukhaq qilamik taapkuaglu
uuktuffaaqtittiyuuq Aulapkaiyilu unniutilugik
- Aulapkaiyip ihumaliurutaa naunaiqhimitpat, unniutilugu
Aulapakaiyi huliyukhautainik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ilitturipkaidjutaayut iniqqata naalaktaukpata tikkuqaqtauyuuq:
  - angiqatigittaaqtaa Aulapkaiyip ihumaliurutait qinngiyaulugu,
nutqaqtitaulugu taimaaqtitauluguluuniit laisikhaq,
imaaluuniit
  - unniutilugu Aulapakaiyi laisikhaq tuniyakhaa, imaaluuniit
  - unniutilugu Aulapakaiyi qanuriliuqtukhauyuuq.

24

Uuktuffaaqtittiyuq
Aulapkaiyiluuniit
uuktuffaaquittaaqtaak
ihumaliurutaa
tikkuqaqtauhimayup
Ministauyumik.

(2) Uuktuffaaqtittiyuq
Aulapkaiyiluuniit pittaaqtuk,
ublut 30 aniguqtinagit
pihimalirumikku ihumaliurutaa
tikkuqaqtauyp, tunihiluni
Ministauyumut titiraa
uuktuffaarutit titirarluni titiraani
huuq uuktuffaaqtittiniaqtuq.

25

Humi titiraa uuktuffaarutit
tuniyaukpat uvuuna
ilanga 24, tikkuqaqtauyp
piniyaqtuq, hatuihimaittumik,
ilitturipkarlugu Ministauyup
uuktuffaarutit tuniyauyut.

26

Ublut 14 aniguqtinnagit
titiqqitaukpat
uuktuffaarutikhaagut,
Ministauyup ilitturipkaiittaaqtuq,
aallanguqtaaqtaak,
hingaqaqtaaluuniit
ihumaliurutaa tikkuqaqtauyp
tiliurlugulu Aulapkaiyi
ihuariyamigut.

(2) Ministauyup unniutiniaqtait
ihumaliurutinik uvuuna
ilaugaq (1), titirarluni
Uuktuffaaqtittiyumut
Aulapkaiyimulluuniit.

(3) Ministauyup ihumaliurutaa
talvauvuq.

Maligaq, llanganni 24-mit 26-mut

Uuktuffaaruhia Uuktuffaarutimut Ihumaliurutaat

Huuq

- Ilihimalugu malitauttaarmiyuq uuktuffaatittiyuq Aulapkaiyiluuniit ihumakpangik qauyimattiaqhutik tikkuqaqtauyp ihumaliurutait utimuktiyuaqtuq ihuaqhaqtauluniluuniit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Uuktuffaaqtittiyuq Aulapkaiyiluuniit qauyimakpanik qanuq tikkuqaqtauyp ihumaliurutait utimuktittauttaaqtuq ihuaqhaqtauluniluuniit titirarlutik uuktuffaarutiffaanik Ministauyup llinniaqtuliriyitkunut aniguqtinnagit ublut 30. Titiraa titiraqtaaqtukhaq huuq uuktuffaaqtittiyuq Aulapkaiyilu ihumayuk ihumaliurutaayut utimuktittauttaaqtuq ihuaqhaqtauluniluuniit.
- Tikkuqaqtauyp tuniniaqtaak uuktuffaarutit titiraa Ministauyumut, hatuihimaittumik.
- Ministauyup ihiviruniaqtaak titiraa imaalu, ublut 14 aniguqtinnagit, ikayuqtaaqtaak, ihuaqhaqtaaqtaak, qinngittaaqtaaluuniit. Tikkuqaqtauyp ihumaliurutaa. Ministauyup tiliurniarmiyaa Aulapkaiyi.
- Ministauyup titiqinniaqtaik humaliuqtimigut tamangnik Uuktuffaaqtittiyuq Aulapkaiyilu.
- Ministauyup ihumaliurutaa talvauvuq.

Ilanga 5

**Maligakkut Havaariyakhait
Nutaqqiqiviliqiyit**

Ilanga 5

Maligakkut Havaariyakhait Nutaqqiqiviliqiyit

Uvani ilangani takungniaqtut maligakkut havaariyakhait nutaqqiqiviliqiyit. Ukuanguyut:

- ilihailutik laisikhani naunaiqhimayatik aturlugit
- naluamadjutilutik piyakhanut Maligaugakhani
- nivinngahimalugu aadjiliuqhimayut Maligaq, Maligaugakhat, laisikhaq, titirallu takuyuminarnirmi
- nalaumalutik piyakhamingnut maliganut aallanut, ilauyut kangiqhimapkaivaglutik nutaraq aanniqtauhimakpat

5

27

Nutaqqiqiviliqiyit ilihautiniaqtait ilihaidjutigiyakhatik naunaiyariiqhimayatik nutaqqanut nutaqqiqivimik atuqtut.

Maligaq, llanga 27

Qanurittut Nutaqqiqiviit Ilihaidjutailu

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqiqiviliqiyit ilihaiyut ilihaidjudutigiyakhamingnik naunaiyaqhimayut laisikhamingni

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit laisqaqtut aulapkaiyaamingnik nutaqqiqivingmik nutaqqiqiviqarlutik imaaluuniit aihimavingmi nutaqqiqivingmik imaalu;
- Nutaqqiqiviliqiyit laisqaqtut ilihaiyaamingnik ilihaidjudutimik ilihaidjutinigluniit nutaqqiqiyanut – ubluraaluk, iliharuirangata, nappaani ublup, ilihalihaan'ngarviit (ilihalihaan'ngavik) nutaqqiqivik.
- Nutaqqiqiviliqiyit aulapkaiyumakpat aallangayunik nutaqqiqivingnik iliharvikhamik nutaqqiqiviliqiyi laisikhanik tukhiqtukhauyuq piyaamini, titiraqhimayuq uvani *llanga 2: Laiskhat*.

8

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit ilihimayukhat nutaqqiqiviit aulapkaqtauyut nutaqqiqiviliqiyinit maliktukhauyut maligauyukhanik titiraqhimayuq maligaugakhani.

Maligaugakhaq 8

Maliktauyukhat Ukuat Maligaugakhat

Huuq

- Naunaiqhilituk ihuarutauyukhanik nutaqqiqinikkut, ilihainikkut, pamiqhinnikkullu nutaqqanik
- Aularaanginnaqtunik pilutik laisqaqtitauyut nutaqqiqiviit Nunavunmi nutaqqanut, angayuqqaanut/ilagiinut, nutaqqiqiviliqiyinullu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit ilihimayukhat maliktahailu *Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhat*.
- Nutaqqiqiviliqiyit ilihimayukhaq nutaqqiqivik ilihaidjutailu maliktait piyakhatik tamaita ihuarutit Maligaugakhat.
- Maligaq maligaugakhallu ihuarutikhaliuqpaqtut Nunavunmi, Nutaqqiqiviliqiyit maligaugaliuqtukhat maliktahaliuqtukhat nalaumayukhat Maligarmut maligaugakhanullu.

Qanuq

- Taigurlugu *Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhat* kangiqhittiarnahuarlugu qanuq uqauhiqaqtuq.
- Takugiaqpaglugit maligaugakhat ihuarutauyukhat piyakhaqaqqat.
- Ilangit maligaugakhat atayut ilanganut naunaiqhimayut uvani *Nutaqqiqinirmut Maligaq*. Malifaugakhaq kangiqhittiariangani, taigurlugu ilauyuq ilanga Maligarmi (titiraqhimakpat "uvuuna ilanga x Maligarmi," imaa naunaitkutaa talvani ilangani Maligarmi).
- Ilangit maligaugakhat kangiqhittiarnaittut. Apirilugu Avikturviani Ilihan'ngalihaatuliriyit ikayuriangani kangiqhinngitkungni maligaugakhaq kangiqhinngitkungniluuniit qanuriliuquinia maligaugakhap.
- Taiguattiarlugit nalaumayut piyakhauyut uvani *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhallu* nutaanut havalihaaqtunut akiliqtauhimaittumiglu havakpaqtunut, (Nalaumayut piyakhauyut havaakhanut atayut, ubluqtamaat ilihaidjutikhainnut, ubluqtamaat auladjuhiagut nutaqqiqiviup qilamiglu anitiriviit.)
- Qauyimattiaraluaqhugu Maligaq Maligaugakhallu, upalungaiqhimaluhi uqariyaangita Maligaq Maligaugakhallu amigaitumik. (Tamaita itqaumakhaalimaitatit.)

11

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit
nivinngaqhiyukhat
aadjiliuqhimayunik ukuninnga
Maligaq maligaugakhanillu
naunailrumi nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 11

Nivinngarlugit Maligaq Maligaugakhallu

Huuq

- Ukuat *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhallu* hailihimayaangiata havaktunut angayuqqaanullu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit nivinngaqhimayakhait *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhallu* naunailrumi takuyauyaangita kimullikaak iniqtumit nutaqqiqivingmut.

Qanuq

- Humiiniariakhaanik naunaiqhiluhi, nivinngaqhivingmut, takuyaunginnaqtaaqtumi kimiliqaak iniqtumit.
- Nivinngarlugu *Nutaqqiqinirmut Maligaq Nutaqqiqinirmut Ihuarutit Maligakhallu* nivinngaqhivingnut.

29

Nutaqqiqiviliqiyi
nivingahiniaqtuq naunailrumut
nutaqqiqivingmi:

- (a) laisikhaq, qanuriliuqtaarutait
hulittaarutait titiraqhimayut
laisikhani, aturiittullu
pihimauyut uvuuna
ilaugaq 38(3);
- (b) tiliuratauhimayullu uvuuna
ilaugaq 16(2) talvunga
nutaqqiqivingmut; imaalu
- (c) nutqaqtitaudjutillu
taimaaqtitaudjutillu
laisikhanik.

Maligaq, llanga 29

Nivinngaqhiyukhat Laisikhat Titirallu

Huuq

- Takupkarlugit itiqpaktut nutaqqiqivingmut nutaqqiqivik
laisiaqtuq, qanuringalu laisikhaq

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit nivingaqtakhaat laisikhaq naunailrumut,
imaalu:
  1. Laisikhaq tunihimayaukpat qanuriliuqtaarutaqaqhutik
hulittaarutiqaqhutik titiqqidjutaa talvuuna
qanuriliuqtaarutaigut hulittaarutaigullu, ublukhaalul
iniqtirivikhaat, nivingahimayukhallu.
  2. Ministauyuq tunihikpat pipkannqipauhiagut kialiqaaq
kitkuliqaak, ihuarutaitigut Maligaq maligaugakhallu, ukuat
pitquyayut nivingahimayukhallu.
  3. Aulapkaiyi pitquiyuq nutaqqiqiviliqiyinit huliyaqhaitigut, unalu
nivingahimayukhauyuq.
  4. Aulapkaiyit nutqaqtitauhimakpadjuk
taimaaqtitauhimakpadjuk laisikhaq, titiraa nutqaqtitauhiagut
taimaaqtitauhiagut nivingayukharlu.

Qanuq

- Nivingarlugu laisikhaq imaalu, pittaqqata, kangiqhidjutit 1, 2,
3 unalu 4.
- atauhiq nivingavik aturlugu, humiliqaak nivingavingat
Maligaq Maligaugakhallu
- Takulugu *Huliyukhauyuti ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat*
malikhugu una Maligaugakhaq 2(7).

9

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit ihuaruhiqaqtukhat ukununga:

- (a) *Qayangnaqtunut Maligaq* (Kanatami)
- (b) *Munariyauyut*
Havautikhakkut
Hunauyunullu Maligaq (*Higaanik Haputaut Maligaq*) (Kanatami)
- (c) *Nunaryuami*
Igluqpaliqinikkut
Maligaugaq (Kanatami)
- (d) *Nunaryuami*
Ikuallaagtulirinirmut
Maligaugaq (Kanatami)
- (e) *Hiqquutiliqinikkut pittaarutit*
Ihuinaarutit Maligaugaq (Kanatami)
- (f) *Nutaqqanut Ilagiiktunullu*
Maligaq (*Nutaqqanik*
Pamiqhittiarnikkut Maligaq) (Nunavut);
- (g) *Inungnut Aanniaqtailinirmut*
Maligaq (Nunavut).

Maligaugakhaq 9

Maliktauyukhat Aallat Maligaliuqtat

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqiqiviit Nunavunmi maliktukhayut aanniaqtailinirmut aanniqtailinirmut maligaugakhanut titiraqhimayut Kanatami aviktuqhimaviini maligainni

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyit nalumayukhat piyakhainut Kanatami aviktuqhimaviillu maligainnut qirnaraaqtuni qiyuqtauyani, ilaukpata nutaqqiqiviliqinirmut aulapkainiagullu ilihan'ngalihaarviinik.
- Ukiuqtamaat ihivuruqhigaangat Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliriyi, Ikuaatuliqiyilluaq, ukualu Avatimit Aanniaqtaililiryitkut ihiviuhiniaqtut nutaqqiqivingnik/ nutaqqiqiviliqiyit nalaumayaakhaita maliganut naunaiqhimayainik qirnaraaqtuni qiyuqtauyani nalaumakpata nutaqqiqivingmut nutaqqiqiviliqiyimut.
- Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliriyi, Ikuaatuliqiyilluaq, ukualu Avatimit Aanniaqtaililiryitkut ihuaqhaitquikpata nakuuhaitquikpataluuniit, takulugu *Huliyukhayuti ihivriuhiyi ihuaqhaitquikpat* Malikhugu una Maligaugakhaq 2(7).

Qanuq

- Maligaliuqhimayut taiguraangata aallatqiinguyut. Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliriyi, Ikuaatuliqiyilluaq, ukualu Avatimit Aanniaqtaililiryitkullu ikayuqtaaqut kangiqhiyaangita aallatqiit maligat taraangayut nutaqqiqivingnut.
- Qauyimapkaqhimalugit havaktut akiiliqtauhimaittumik havaktullu ukuninga piyaxhanik.
- Pihimalugit aadjiliuqhimayut kangiqhidjutit takupautit nutaqqiqivik/nutaqqiqiviliqiyit nalaumayut aallatqinut maliganut.
- Ukuat *Qayangnaqtunut Maligaq* pidjuttauyuq qayangnaqtunut, tamayanut, ilauqhimayunut hunanullikaak qayangnaqtut puisirnaqtut, qaraqtaaqnut ilangiinait. Amigaittut nutaqqanut turaangayut ilauliqtut Titiqqani Atuqtauyukhaunngittuni – imaa kaibluarutit, ilangit akhalunmi nutaralaat ikhivautait, piquyat minguhimayut puisirnaqtulingnik. Aallallu nutaqqat nakuuyunik piyukhayut huli ilauyullu Titiqqani Atuqtauyukhaunngittuni – imaa, ukkuani haputautit, nutaralaanik haputautit iglinniangillu.

- *Munariyauyut Havautikhakut Hunauyunullu Maligaq* uqariyaqaqtut tutquqtiridjutikhaigut havautinik ilihimayaangat nutaqqat tigulimailruanni.
- *Nunaryuami Igluqpaliqinikkut Maligaugaq* pidjutauyut qanurinihaigut hanauhiagut igluqpauyukhat ihuaqhainikhaigullu igluqpauyunik. Igluqpinahuaruvit ihuaqhainahuaruvilluuniit igluqpanut. Igluqpinaruvit ihuaqhainahuaruvit nutaqqiqivikhamik nalaumayukhauyutit ukununga Nunaryuami Igluqpaliqinikkut Maligaugarmut. Qauyimattiaqtumik hanattiluni, ayuittiaqtumik kangiqhimayukhaq piyakhanik NBC-mik. Hanayukhat ihuaqhaiyukhat ihivriurniaqtaa Ikualaaliqiyilluap, ilanginni nunallaani, nunallaap igluqpanik ihivriuhiyimit.
- Nunaryuami Ikuallaaqtulirinirmut Maligaugaq ikualaqaqtailinirmut aaniqtailidjutiliurutit igluqpanut turaangayut ikualaqaqtailinikkut maliktauyukhat aanniqtailidjutikhaat nutaqqanut, havaktunut akiliqtauhimaitumik havaktunullu.
- Hiqquutiliqinikkut *Ihuinaaqtunut Maligaugaq* turaangayut maliganit hiqquutiliqinikkut, ihuaqtumik tutquqtiriniagut, hiqquutiliqinikkut hiqquutiqaqhuni hangunikullu.
- *Nutaqqanut Ilagiiktunullu Maligaq* pitquidjutauyut kinaliqaak ilihimayut nutaramik aanniqtuiyunik pamiqhittianngituniglu unniqhiuquidjutauyut qilamik ukunga Nutaqqanik Aanniqtailiyinut.
- Piyauyukhat uvani *Nunalgit Aanniaqtailinirmut Maligaq* uumalu Avatimit Aanniaqtailiriyitkut havaariyit naunaiqhimayut uvani *Nutaqqiqinirmut Maligaugakharmi*, ukunani:
  - uuktuutit laisikhanik,
  - pidjutikhaq uumayuqaqtat nutaqqiqivingmi,
  - halummaqtiriqattaqtauyukhat tamayat ingilrutit,
  - qayangnailrumi tutquumalugit niqit, hanaqiraangatalu niripkailiraangallu,
  - halummaqpiarlugit quiyaqturviit aurviillu, makkaqarviit huliviguyauyullu,
  - nakuuyumik iqqaquurviit halumavaktukhat igitaulutiglu, makkaniq,
  - aanniaqtailupkailutik qayagilugit hiamittaaqtuq aanniarutit.

9(f)

Nutaqqiqiviliqiyip havaktut tamaita ilitturipkaqhimayakhait, kangiqhimalutiglu, havaamingnik uvani *Nutaqqanut Ilagiiktunullu Maligani* ilitturipkailutik Nutaqqanik Aanniqtailiyimut havaktut ilihimayaminik naunaiqhimalirumik ukpiriblugu nutaraq aannihiqtautailiyukhauyuq uvuuna Maligakkut.

Nutaqqanut Ilagiiktunullu Maligaq uqauhiqaqtuq:

8(1) kinaliqaak ilihimayuuq naunaiqhimaliqtuq ukpiriblugu nutaraq aanniqtailiyakhauyuq, hatuihimaittumik, ilitturipkaiyukhaq

- (a) Nutaqqanik Aanniqtailiyimut; imaaluuniit
 (b) Nutaqqanik Aanniqtailiyi hukaitpat, paliihimaq tiliuqtauhimayurluuniit pittaqtuq.

(1.1) Kinaliqaak uqaqtukhaunngitut iqublutik nutaraq aanniqtailiyakhauyuq aanniqtailiyunaqhiyurluuniit.

(2) Ilaugaq (1) atuqtauyukhaq taimaitkaluaqtillugu kangiqhihimayaqliqtuq hiamitakhaunngittuq tuhaapkaqtakhaunngituq.

Maligaugakhaq 9(f)

Huliyukhat Nutaraq Aanniqtavaktuq Ihumagiliqqadjuk

Huuq

- Ilihimalugu aanniqtayungnaqhiyuq naunaittuq nutaraq aanniqtahimaliqtuq unniqhiurutaigiyaayukhaq Nutaqqanik Aanniqtailiyimut, hatuihimaittumik
- Pattigiyaunngittaangani nutaqqiqiviliqiyit havaktullu nutaqqiqivingmi unniqhiurutaupat aanniqtanahugiyayuuq nutaraq

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaraq munariyaayukhaq aanniqtahimayuuq aanniqtanahugiyayurluuniit. Ukuu timingagut aanniqtayuuq, ihumaatigut aanniqtayuuq, nulliqiyauhimayuuq hugiyaunngitturluuniit.
- Kinaliqaak nutaqqiqiviliqiyuuq havakturluuniit nutaqqiqivingmi ihumayuuq ilihimayurluuniit nutaraq aanniqtailiyakhauyuq unniqhiuqtukhauyut qilamik Nutaqqanik Aanniqtailiyimut (kimuluuniit unniqhiurvikhaq Paliihimanut nutaqqanik aanniqtailiyi huitpat.)
- Inuk unniqhiuqtuq ilihimattariittuq nutaraq aanniqtailiyakhauyuq aannitailinahugiyakhauyurluuniit, Ilitturittiaq tiyukhat, ilitturiyukhauyuq nutaraq aanniqtailiyakhauyut aanniqtailiyakhaunngitturluuniit, havaariyaa Nutaqqanik Aanniqtailiyip.
- Nutaqqiqiviliqiyi havaktulluuniit ilitturipkainngitpata nutaraq aanniqtailiyakhauyuq akiliqtitaupkaniaqtuq \$5,000 avatqumanngitumik, itiqtauttaqtuluuniit tatqiqihiut sikiyut avatqumanngitunik, tamangnigluuniit. (*Nutaqqanut Ilagiiktunullu Maligaq*, Ilanga 8(5).)
- Kialiqaaq inuup akiliqtipkalimaitaa inuk unniqhiuqtuq nutaraq aanniqtailiyakhauyuq aanniqtailinahugiyayurluuniit, iqudjutaupat kihiani.
- Aanniqtailinia nutarap nakuunialu hivulliyut hiamitailinianit, Kangiqhipkarlugu Nutaqqanik Aanniqtailiyi ((kimuluuniit unniqhiurvikhaq Paliihimanut nutaqqanik aanniqtailiyi huitpat) hiamittailinirmut maliganik ihuinnaangittut.

(3) Qanurliulimaittut kimulligaak kangiqhipkaiyuq malikhugu una ilanga iqublutik pikpata.

(4) Tamaita humalligaat uvani ilangani ungavarniaqtait tuhaapkaqtakhaunngitut taapkuninga maligaliuqtit maligaliuqtiblu havaktiutiya.

(5) Kitkulligaak ihuinaarutaat ilaugaq (1) unaluuniit (1.1) ihuinaaqtut taimaalu akiliqtuiyukhat avatqumangitumik \$5,000, itiqtauluniluuniit avatqumangituni siksiuyut tatqiqhiutit tamangnigluuniit.

Qanuq

- Ilihimanarlutit kinauyaakhaq Nutaqqanik Aanniqtailiyi nunallaarni, qanurlu uqarvigitaariakhaa.
- Ilitturipkaqpaglutit nutaraq aanniqtaunahugigungni Nutaqqanik Aanniqtailiyimut hatuihimaittumik:
  - Ilihimattiangittutit takuyakhaqanngittumik.
  - Atan'nguyat unniutiyariitat, kimuluuniit, hivullirmi.
  - Aallamut unniqhiuqtipkaittailutit.
  - Piinnarit!
- Nutaqqanik Aanniqtailiyi huitpat, unniqhiurlutit paliihimanut (RCMP).
- Unniutittailugit angayuqqat ilitturipkainikkut.
- Aallanut uqaqtaulutit, ilauyut aippait havaqatitit, unniqhiurnikkut.
- Ikayurlugu Nutaqqanik Aanniqtailiyi kangiqhinahuaqtillogu aanniqtauyukkut, pittaaqqat.
- Ilihimalutit uuniqhiuriami "ayurnaittuq" imaaluttauq ayurnarniaqtuq mihingnarmat uummatimi. Taimaittuq, imaa unniqhiuqtuq inmilu ikayuqtiqarialik, uqaudjimut uqariaqarunaqtuq.
- Ilitturipkarlugu Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliriyi unniqhiuqtut nutaraq aanniqtauhimaniagut, akhuuraaluk uqarihimaaittumik.

Nutaqqiqiviliqiyit

- Utirivigilugit havaariyakhait kangiqhipkarlugit havaktut, qanurlu kangiqhimannaqtuq, ukiuqtamaat.
- Apirilugu Nutaqqanik Aanniqtailiyi ilihautqulugit ilitariyaangita aanniqtauhimayut.
- Upalungaiyailuhi maliktakhaffingnik kangiqhipkaidjutikhaffingnik aanniqtauhimayunut maliganit ikayutaugiarniarluhi uvannga *Nutaqqanut Ilagiiktunullu Maligaq*:
  - maligauganit nutaqqiqiviup kinaligaak unniqhiuqqat uqaqtukhaq atan'nguyamingnut pikpata (atan'nguyaukpat aanniqtuiyuq unniutittailugu.)
  - Maligaugariyukhaunngittuq unniqhiuqtuq tamainik uqarilugit huyuq atan'nguyamut. Unniqhiurutit uqarittiarlugit Nutaqqanik Aanniqtailiyimut ihivriuhiyaangani aanniqtuinikkut.
  - Nutaqqiqiyit hanattaqtut titiravikhamik havaktut atuqtakhaat unniqhiuraangamik. Imaa pidjutaunngittut maligaliuqtani, kihimi ikayuutauniaqtuq unniqhiuqtumut titirrugit ikpingnaqtut ihumagittaaqtillogit. Kia titiraqtuq unniqhiurutinik tutquqtuiyukhaq takuinnarnailrumut
    - tutquqhimaviinut titiqqanik ilauyukhaunngittut nutaqqiqivingmi – ilikaarlugu tuyuutauyuq pikpaga Nutaqqanik Aanniqtailiyip.

Ilanga 6

**Titiqqiqidjutait Havaakhait
Nutaqqiqiviliqiyit**

Ilanga 6

Titiqqiqidjutait Havaakhait Nutaqqiqiviliqiyit

Uvani ilangani uqariyuyut titiqqiqidjutikhait ilauyut nutaqqiqiviliqinikkut. Uqariyait kangiqhiutikhait titiraqtait nutaqqanit:

- hunanik katitiriyukhat
- humunngaraangat katitiqtakhait
- qanuq katitiriyakhait
- humi tutquqhimayukhat (titirait)
- qanuraaluk pihimayakhait, imaalu
- taapkua hiamitiqtauyukhaunngittut

Nutaqqiqiviliqiyit piyakhait:

- pihimalutik ihuaqhattiaqhimayunik maniqautiliqinikkut

6

10(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyi pihimaniaqtuq titiqqanik tutquqhimayukhanik nutaqqatigut nutaqqiqivingmungauvaktunik uukturitainik atiliurutainik angayuqqaangita/pamiqtiata nutaqqap.

10(2)

Uuktuutit uqariyauyut uvani ilaugarmi (1) ilaqaqtukhat:

- (a) nutaqqap atia, nuyarvia, annivialu;
- (b) atiit, nayurviat nivayautaat nutaqqap angayuqqaangita pamiktiata, kinaluuniit uqarviuyukhat qilanaarnaqqat;
- (c) atiillu kitkut aittaaqtaat nutaraq nutaqqiqivingmit;
- (d) atialu munaqhit munariqattaqtaat nutaraq aanniaqqat;
- (e) nutarap aanniaqtailinirmut naunaitkutaa;
- (f) titirait aanniarutait, timitigut, angigliuhia ihumaglunghia atayut nutararmut pamiriangani ihuaqtumik;
- (g) atiliuqhimayaat angayuqqaangita pamiktiata nutaqqiqiviliqiyi munaqhiliariaqaqqat qilanaalutik, aanniaqqat, aannialiqaaluuniit;
- (h) titiraqhimayumik angirutimik nutarap angayuqqaanginit pamiqtianit nutaqqat hanguqatigiyangita havaktunit;

Maligaugakhaq 10(1) unalu 10(2)

Uuktuutit Atiliuriami**Huuq**

- Ilihimalugunutaqqiqiviliqiyit havaktullu ublumimut titiraqhimayut ihuaqtullu kangiqhidjutikhait nutaqqatigut munariyatik
- Kangiqhidjutait uuktuutini piyakhauyut nutaqqat aanniqtailiyaangita ilauvagiangita ilihan'ngautini.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyip titiraqtitakhait angayuqqaat atiliurlugulu uuktuutit atiliurviit nutaraq nutaqqiqiliaqpaliriangani ilihan'ngarviini.
- Uuktuutit atiliuriami ilaqaqtukhat tamainik titirarvikhainni qirnaraaqtut qiyuqtauyani.

Qanuq

- Hanaluhi uuktutit atiliuriami kangiqhidjutinilu piyukhat qirnaraaqtut qiyuqtauyani (apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit aadjikutaanik atuqtakhamik) taiguruminaqtukkut uqauhikkut aturlutit – imaa kingulliq atiit, atiit atuqtat.
- Ilauyuni kangiqhidjutini qirnaraaqtut qiyuqtauyami ilaurlugit ukuninnga:
  - atiit, aihimaviata naunaitkutaa, humi havaktut, hivayautait imaalu pitaaqqat qaritauyakkurutaa angayuqqaangita
  - atiit, aihimaviata naunaitkutaa, humi havaktut, hivayautait imaalu, pitaaqqat, qaritauyakkurutaa kialiaqaak uqarviuyukhaq qilanaarnaqqat angayuqqaangit hivyaraluaqat kiunngitpata;
  - atiit angayuqqaangita kinabluiniit maligaliurnikkut angiqtauhimayurluuniit, pilimaitaata kialiaqaak nutaraq ailimaitaaluuniit, aadjiliuqhimayuq maligaliuqtitkunit;
  - atia munaqhit (munaqhiluuniit munaqhiqanngitiat) munaqhivagaat nutaraq;
  - aadjiliuqhimayuq kapuqtauhiit nutarap ublumimut (angayuqqaangita pipkarumanngitpatigit kapuqtauhiit titiraqtukhat huuq pipkarumanngitaigut)
  - nutaraq niqinik aannialaqtitaqqat qanurittunigluuniit niryukhaukpat, niridjutikhait piyakhauyuqaqqat
  - titiraqhimalutik nutarap angayuqqaanginit hanguqatauyaangat (ungahinngitumi hanguyuni) havaktunit.

- titirarlutik angirutikhaanik nutarap angayuqqaanginit nutaraq hanguqatauyaangani (ungahinngitumi hanguyuni) havaktullu. Hanguqatauniq huliqatigigutauyuq ubluqtamaat pivaktat imaa hilami ulapqiyauqtuqhutik ulapqivingmi. Aallakkut hanguqataudjutit angiqtaudjutinik piyukhayut.
- nutaqqiqivik pittaaqqata akhaluutikkuurutikhamik hangugiariangita, angayuqqaanit angirutiqauktukhat hanguqatauyaangani nutaraq akhaluutikkut.
- titiraqhimayut angirutit angayuqqaat pipkaikpata piksaliuqtauyaangat takuttaaqtani pihimayakhaqaut.
- Apirilugit angayuqqaat titirarvigilugu uuktutit atiliurutit taimaa pihimaliriarni ilituripkaidjutikhanik.
- Nutaraq ilaulilimaittuq nutaqqiqivingmi angayuqqaangit titirarvigilraaqtinagu atiliuqhugulu uuktuutit atiliurutit.
- Angayuqqaat tunihiyukhat kapuqhiuhiinik nutarap. Imaa inngittuq tamainik kapuqtautait (kapuqhiutit) pihimanngitaaqtait. Imaa ilitturipkaitauyut nutaraq kapuqtauyariirutait kapuqtauyukhautingillu. (una ikpingnaqtuq aanniarutit hiamittaarmata.)
- Pihimalugit iniqtiriqhimayuuq nutarap tutquumaviani.
- Ilitturipkaidjutit hiamitauyukhaunngittut.

40(1)

Tamaita nutaqqat
nutaqqiqiviliaqtut tamaitalu
havaktut naunaipkaiyukhat
kapuqtauriirutainik munaqhinit.

Maligaugakhaq 40(1)

Ukiuqtamaat Kapuqtauhiit Aanniarutikkut Kangiqhidjutit

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqiqiviliqiyit ublumut kapuqtauhiit tikiumayut ikpingaqtullu aanniaritikkut illitturipkaidjutait, nutaqqat qayagiyauyaangita ilauttiariangita nutaqqiqiviup ilihautikhainni

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi apiriyakhait angayuqqaat tunihitqublugik kapuqtauriirutaita titirainik ukiuqtamaat. Angayuqqaat taapkuninga tunihiyukhat.
- Ukiuqtamaat, nutaqqiqiviliqiyi apiriyakhait angayuqqaat tunihitqublugit ublumimut tikiutihimayunik aanniarutinikkut, timikkut, angigluyuminikkut ihumattiarnikkut idjuhiagut nutarap taimaa nutaqqiqiviliqiyi ihuaqtumik aannirnairumik munariyaangat nutaraq. Angayuqqaat tunihiyukhat.
- Titiraqhimayut ublumimut tikiutihimayut tunihiyukhat ukiuqtamaat. Imaa titiraqhimattaangita angayuqqaangita, titiraqhimattaangita munaqhinit, aadjiliuqhimayut kapuqtauriirutait munaqhinit, ilauyut.
- Angayuqqaat tunihinngitapata kapuqtauriirutait imaalu/luuniit ublumimut tikiutihimayunik imaa titiraqtaukhaq huuq pihimangittut.

Qanuq

- Ukiuqtamaat apirilugit angayuqqaat piyukhayut titiraqhimayunik ublumimut tikiutihimayunik kapuqtauhiinik, imaalu titiraqhimayunik ublumimut tikiutihimayunik aanniarutinikkut, timikkut, angigluyuminikkut ihumattiarnikkut idjuhiagut nutarap taimaa nutaqqiqiviliqiyi ihuaqtumik aannirnairumik munariyaangat nutaraq, imaalu/luuniit nutaraq ilauyaangita ubluqtamaat ilihaidjutainni. Angayuqqaat tunihinngitapata piyakhamingnik ublumimut tikiutihimayunik nutaraq ilauyunaittuq ilihaidjutaini pitinnagu titiraq.
- Pihimalugit kangiqhidjutit tutquumavingni.
- Hiamitittialugit kangiqhidjutit.
- Ilihimalutit havaktut ilihimayukhayullu aanniarutiqarnikkut ilihapkaqtamingnik nutaranik.
- Uqarvigilugit Munaqhinit, Munaqhinit Aanniarviilluuniit apiqhuutikhaqaruvit ihumaaluutiqarivilluuniit aanniaqtailnikhaagut aanniarutaigut nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut. Atiit atuqtailugit nutaqqat angayuqqaangiluuniit – taimaa hiamititauyunaittuq.

10(3)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit pihimayukhauyut kangiqhidjutinik nutaqqatigut nutaqqiqiviliaqtut ukuninga

- (a) ublua nutaraq nutaqqiqiviliqit;
- (b) ublua nutaraq nutaqqiqiviliaruiqtuq;
- (c) ubluqtamaat nutarap upautiqattataa, unalu
- (d) aanniarutauliriyiit nutaramut ublumimut tikiutihimayut ukiuqtammat nutaanguqtiqhimayait angayuqqaat pamiqtiataluuniit nutarap.

Maligaugakhaq 10(3)

Tutquumaviit Tamaita Nutaqqanut**Huuq**

- Tutquumavikhaliurutilugit tamainik ihuaqtunik kangiqhidjutiuyukhat nutaqqatigut nutaqqiqiviliaqtunit
- Ilihimalugu ublumimut tikiutihimayut kapuqtauriirutait aanniaritaitigullu kangiqhidjutikhat, nutaqqiqiviliaqhimavaktunilluuniit
- Tiliuriangita nutaqqiqiviliqiyit qanuraaluk pihimayakhat tutquumaviit nutaraq nutaqqiqiviliaruiqhimaliqtillugu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ilikkuuqtunik tutquumaviliurutiyaqhait nutaqqat tamaita nutaqqiqiviliaqtut. Tamaita ilikkuuqtut tutquumaviit iluliqaqtukhat naunaiyaqhimayunik qirnaraaqtuni qiyuqutinnuanilu:
  - uuktuutit atiliurutit nutaqqanik atiliuqhimayait nutarap angayuqqaangata
  - kapuqtauriirutait nutarap ublumimut tikiutihimayukhat ukiuqtamaat; unalu
  - kangiqhidjutait aanniarutinikkut, timitigut, angiglivalliania, ihumaqattiarniagut nalaumayut nutaramut ukiuqtamaat nutaanguqtiqhimayut;
  - kitkuliqaak kangiqhidjutit naunaiqtauhimayut ilanga 13 nutaratigut.
- Nutaqqiqiviliqiyi pihimaniaqtait tutquumaviit avatkumangituni malruuk ukiuk (pitquyaat ukiut tallimat) nutaraq nutaqqiqiviliaruiqhimaliqqat aihimavingmingni nutaqqiqivilluuniit.

Qanuq

- Nayurvikhaanik havagluhi kiluuttaqhimayumik tutquumavikha(it) nutaqqiqivingmi.
- Atuni tutquumavikhaqarluhi ilikkuuqtut nutaqqat katitiriguvit uuktuutit atiliurutit tuniyauqattaliqqata kangiqhidjutikhanut aallanuluuniit katimavikhait.
- Titirutit qablunaatut aturlugit tamainut nutaqqaat tutquqhimavikhainik naniyuminarnirmi, imaa qilanaarnaqqat, titirait atiita hivuniit aturlugit qablunaatut atiit angayuqqaangata atiiluuniit imaaluuniit nutaqqat ilangit katimaktillugit (nutaqqat aviktuqtauhimakpata katimapkauhiagut).
- Tutquqtirlugit tamaita kangiqhidjutit nutaqqakkut qilamik. Hiamitinnagit, tammaqinnagit ihumaalungnaitumiglu hiamitiriyayunik.

- Ublumimut tikiutihimalugit ilauqpaglugit ukiuqtamaat ilihimayakhauyunik nutaanik kangiqhidjutinik.
- Utuqqanguqpallaaqtut iqqarlugit, (imaa, utuqqat kapuqtauhiita titirait) hiamaitaililugit, ikualaaqtillugit alikataarlugiluuniit.
- Nutaqqat kangiqhidjutait tutquumayut hiamitiqtakhaunngittut.
- Nutaraq nutaqqiqiviliaruiqqat:
  - iniqtirlogu nutarap tutquumaviit titirarlugit ublua nutaraq nutaqqiqiviliaruirvia, titiraqtauyukhaq uvani b) qirnaraqtuni qiyuqutinuani,
  - pihimalugit tutquumaviit avatqumangitungni malruuk ukiuk (pitquiyut tallimani ukiuni), imaalu
  - iqqakuurlugit tutquumaviit hiaminaittumik, ikualaaqtillugit aliqataarlugitluuniit.

10(3)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit pihimaniaqtut titirainik nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut ukuningaqaqtukhat

(c) ubluqtamaat upautivauhiit nutarap

Maligaugakhaq 10(3)(c)

Ubluqtamaat Upautivauhiit Titirait

Huuq

- Naunaiqhimayaangit kitut nutaqqat upautihimayut qilanaarniqaqqat
- Naunaiqhimayaangit qaffini ikaarnini nutaqqat nutaqqiqivingmiittuq
- Naunaiqhimayaangit kitut nutaqqat upautihimayut, kitkuni ubluni ikaarniniluuniit, kitut nutaqqat upautihimayut, aanniarutiqaqqat, aanniqtailinikkut, avatiunikkut aallakkuluuniit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi pihimayukhaq ubluqtamaat titirainik tamaita nutaqqanut nutaqqiqiviliaqhimayunut.
- Ubluqtamaat nutaqqiqiviliaqtuq titirait titiraqhimayukhat humungarmat qaiyut humungarmat aiyayullu.
- Ubluqtamaat nutaqqiqiviliaqtut titirait pihimayuyukhat avatquhimaitumik malruuk ukiuk (pitquyayut tallimani ukiuni) iqqakuuqtauyukhat alikaaqtauyukhalluuniit.

Qanuq

- Hanaluhi aturlugulu ubluqtamaat upautivauhiit (atiliurvik qaikpat/ atiliurvik aingmat) nutaqqat inmik iliuraivigiyukhigiangita atimingnik. Ikaarnia qiangmat ikaarnia ailirumi nutaraq.
- *//vit* havaakhat katitirlugit upautivauhiit, atiliurvik qaikpat/ atiliurvik aingmat titirait

- Qilanaarnaqqat anitiqata ungavarlugu upautivauhiit nakhaqtakhat aniguvit.
- Pihimaluhi ubluqtamaat upautivauhiit titirait ukiungni malrungni (pitquyayut tallimani ukiuni).
- Ukiuk malruk aniguqqanik (pitquyayut tallimani ukiuni), igillugit ubluqtamaat upautivauhiit hiaminnaittumik, ikualaaqtauyukhat alikaaqtauyukhalluuniit

10(4)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit pihimaniaqtait ilihimadjutainik nutarakkut nutarap ilangitigulluuniit hiamitiqtailrumi, kihiani

- (a) Nutarap angayuqqaangit pamiqtialuuniit takutaaqtait ukua titirat; imaalu
- (b) Aulapkaiyi tukhiqtaaqtuq, ihivriurlugit uktuutit uqariyauyuq ilagaugani (2) titirailu uqariyauyut ilagaugani (3).

Maligaugakhaq 10(4)

Hiamitiqtakhaunngittut Ilaani Hiamitiqtaaqtaait

Huuq

- Iihimalugu kangiqhidjutit nutarakkut nutarap ilaitigulluuniit hiamitiqtailiyukhat
- Ilitturipkautikhaq kimut nutaqqiqiviliqiyip takupkaqtaaqtaait nutarap tutquumavia titiranik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi **tamaita** kangiqhimayait nutarakkut hiamitiqtailiyakhait, taapkuanginaunngittut kangiqhidjutait nutarap tutquumaviani
- Nutarap angayuqqaangita pamiqtialuuniit takutaaqtait nutarap tutqiimavia talvatuaq angayuqqaq nutaraq takulimaitpagu.
- Aulapkaiyip takutaaqtait nutarap tutquumavia imaalu tiliuqtaaqtaa Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit titiranik imaalu angiqtaaqtaa takutaaqta nutarap tutquumavia titirarnik.

Qanuq

- Pihimalugit tamaita tutquqhimaviit nutarap/angayuqqaallu kangiqhidjutait kiluuttaqhimayumi titiraqarvingni nutaqqiqivingmi.
- Unniutidjutigivaglugit *ikayuutauyukhat* kangiqhidjutit havaktunut piyariaqaqqagu pamiqhittiarangita munaqhiyaangitaluunit nutaramik.
- Uqarihuirlugit kangiqhimayahi nutarakkut nutarap ilaitigulluuniit aallanut ilagiinut.
- Iihimalugit tamaita havaktut kangiqhittiaqtaat ikpingnarnia uqaritaililugit kangiqhimaliqtatik nutaratigut ilaitigullu aallanut ilagiinut.

- Ilihimaluhilu angiqtauyukhauyut angayuqqaat piksaliuriangita piksasuuiliuriangita nutaqqat. Unalu ilauyut uuktuutit atiliurvianni
- Angayuqqaanginait pamaitiuyuinailluuniit nutarap titirait takuttaaqtaik.
- Aulapkaiyi Avikturvianni Ilihan'ngalihaaqtuliyiluuniit takupkatauttaaqtuk nutarap tutquumavianik apirikpanik.
- Hiamititailiniqtaaqtuk havaktuq ihumaliurluni nutarap aanniarutaata/nakuudjuhikhaa qayangnaqhikpat. Taimailiyumi uqarvigilugit Inuuhiliqiyitkut, Paliimat, Munaqhiluuniit ihuarutauniaqqata, (Takulugu llanga 5 uvani Unniqhiuqtukhaq.)

12(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit pihimaniaqtut iluittunik ihuaqtuniglu maniqautiunik nutaqqiqiviup maliglugit maniliqidjutaavaktut.

Maligaugakhaq 12(1)

Maniqautingita Titirait

Huuq

- Nutaqqiqivik aulayukhaq nanminiuyutut havaatut, imaalu tamaita nanminiuyut havagviit pihimayukhat maniqautingita titirainik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi pihimayukhaq ublumimut tikiutihimayunik ihuaqtunik maniqautit titirainik aturlutik maliglugit maniliqidjutaavaktut.

Qanuq

- Ihuaqtunik maniqautiliqiniit aturlugit titiraqhimagiangita maniqtuqtaavaktut – maniktaqtautait akiliqtuidjutaiilla – titiraqaqtukhauyullu akiliqtuidjutinik akiliqtuigaangallu titirait.
- Qauyimattianngitkuvit maniqautiliqinikkut havaktukhaqhiurluhi titiqiqiyukhamik maniqautiffingnik.
- Hailikpaqpaglugit maniqautit titirait maniqautinik ihivriuqhiyinut, maniqautiqarviinut, ihivriuqhiyinullu.
- Maniktuutikhaaliurluhi auladjutikhanik nutaqqiqivingmik himmautiqautikhanik tamayanik.

12(2)

Taapkuanut nutaqqiqiviliqiyinut maniqautiqaqtut ikayuutiuyunik, nutaqqiqiviinut ikayuutauyukhaniglu Nunavut Kavamanganit, Aulapkaiyip ihivriuqtaaqtaait titirait talvuuna naunaiqhimayuuq ilagaugaani (1).

Maligaugakhaq 12(2)

Ihivriuqhirniit Maniqautit Titirainnik

Huuq

- Ilihimalugu maniqautit atuqtauyukhaq malikhugit Nunavut Kavamaata qanuriliuqtaarutait hulittaarutait
- Ilihimalugu nutaqqiqiviliqiyi ihuarutikkuuqtuq uumunga *Maniqautiliqinikkut Titiqqiqidjutikhaq Maliktakhaq* (FAM) maligaugakhaq Nunavut Kavamangata maniqatutiliqidjutaat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Maniqautukhanik ikayuutikhat kangiqhinnaqtuq imaa nutaqqiqiviliqiyi tuniyauvaktuq Ilihan'ngalihaaliqinirmut maniqautainik tuniyauvaktut Nunavut Kavamanganit ikayuutauyaangatik aulan'ngalihaanut akiliuhiakhautingit auladjutikhaagut akiliqtuidjutikhaat.
- Aulapkaiyi apiqhittaqtuq ihivriuqhiyumagumi maniqautit titirainik, nutqqiqiviliqiyip angiqtakhaa.

Piqtuayuyuq

Nutaqqiqiviliqiyit piniyaqtuq, malikhugit maliktauyukhat havakhimayait Aulapkaiyip, titirarlutiglu ukunuuna pivaktanik:

- (a) aanniqtuqaqqat:
  - (i) nutaqqiqivingmi angmaumatillugu nutaqqiqivik;
  - (ii) ahini ilihaiviuyumi ubluqtamaat ilihautiinik atuqhutik;
- (b) aanniaryuaqtuqaqqat:
  - (i) nutaqqiqivingmi;
  - (ii) ahini ilihaiviuyumi ubluqtamaat ilihautiinik atuqhutik;
- (c) nutaraq aanniqtaukpat, aannialaqikpaluuniit nutaraq, angmaumatillugu nutaqqiqiviliaqhimatillugu ahiniluuniit ilihaiviuyumi ubluqtamaat ilihaidjutinik atuqtauyumi;
- (d) nutaqqiqivingmi aanniaqtuqaqtumiitpangmat aanniarut hiamittaaqtumi.

Kitut nutaqqiqiviliqiyit tunihiyukhat aadjiliuqhimayumik kangiqhidjutait Aulapkaiyimit kinguvaktitailugu ubluk malruuk havangnaqtillugu ilitturikpadjutik aanniqtuqaqqat.

Atuquidjutit

Titirarlugit Aanniqturyuaqtuqaqqat

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqiqiviliqiyit titiraqtakhait kiudjutait aanniqtuqaqqat huyuqaqqat
- ilihimalugu Aulapkaiyi unniudjauyut tamainik aanniqtuqaqqat huyuqaqqat qilamik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Aanniryuarniq imaa kangiqhinnaqtuq qanurliqaak naunaiqtauhimakkut qirnaraaqtuni qiyuqtauyani, ahinit kitkunnik ikayuqtaquikpat, qanuraaluglu aanniqtuqaqqat nutaqqiqivingmi.
- Aallallu aannirnaqtayuyq ilangit ikuallaaqtuqaqqat, pauvaiqqat, anuriryuamit nayuqtaat ahirutaupat, hiqqutilliaqtuqaqqat, nutararmik tammaiqpata, havaguiqtitauyuqaqqat havaktumik, aallalluuniit. Aulapkaiyi maliktakhaliuqhimayuyq ilitturipkaidjutikhanik aannirnaqtuqaqqat naunaiqhimayunik qirnaraaqtut qiyuqtauyani naunaiqhimayunik. Ukuat titiraqhimayut uvani *Qanuq* uuma ataani.
- Hatuihimaittumik, nutaqqiqiviliqiyi titiraqtukhauyuyq unniqhiurlutik qanuraaluk aanniqtayuyuqaqqat huyuqaqqat naunaiqhimayunik qirnaraaqtut qiyuqutinnuani naunaiqhimayunik qanuriliuriakhaa nutaqqiqiviliqiyi.
- Nutaqqiqiviliqiyi aadjiliuqtakhaa unniqhiurutini tuyuutigilugu Aulapakaiyimit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyikkut havangnaqhiffaaqtinagu.

Qanuq

- Pihimaluhi hailihimayukhat *Qayangnaqtuqaqtuq Kangiqhidjutait* titirarviit. Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit titirarvikhanik piqanngitkuffi.
- Qilaminnuaq, ilitturipkarlugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit aanniqtayuyuqaqqat taimaa Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit piyaangit:
  - ilihimayaangat, huliyaarniglu, ilangit,
  - ikayuriangat, ilitturittiangat ikayuqtihaqhiuriangat,
  - quglugiittumik hivayaqtaugumi pivalliyinit, angayuqqaanit aallanilluuniit.
- Naluqhaliruvit aanniqpiqtauhiaqut ilitturipkarlugu Aulapkaiyi, apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit. Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyi huqaitpat uqarivigilugu Aulapkaiyi.

- Qilaminnuaq aanniqtuqaqqat huyuqaqqat, ublua aniguqtinnagu, aturlugu titiravikhaq titirakkit huyuutit qanuriliurutihilu talvuuna. Ilauyut ukuat:
  - ublua
  - ikaarnia
  - humi
  - atia piyup
  - huyuq – imaa aanniqtuq (inirniq nutaraluuniit), aannialaqiyuq nutaraq, aallakut qilanaarnaqtuq aktuumayuq nutaqqiqivingmut ilihaidjutauyunulluuniit (ikualaaqtuqaqqat, tipaaryuaqtut aniqhaaktakhaunngitut, uqhuryuamik kiviuyuqaqqat, nutararmi tammaikpata, itiqtukhaunngittuqaqqat...)
  - atiit kitkut takuyaat huyuutit
  - qanga qanurlu qilannaqtuliyiyit unniutiayuyut, hulivallu
  - hulivallu nutaqqiqiviliqiyi, humunngarmat hulivat
  - aallakut ikpingnaqtut iqaumayahi, imaa nutaraq aannialaqingmat, aippailuuniit nutaqqat nutaqqiqivingmi, kapuqtauhimannngittut taaffumunga aanniarunmut, hapkua ikpingnaqtut ilituripkaqtakhat.
- Aadjiliuqhimayumik tunilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit qilamik huyuqalilhaaqtillugu – havaguiqtinnagit aqaguinnaq. Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit kiuyukhaq pigumiuk. Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ilitturikarniaqtaa Aulapkaiki huyutigut titiraalu tuyuutauyuq. Kiuyaunngitkuvit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimit unniutiyaqhat Aulapkaiki. Unniutilugit katimayit qayangnaqtuliyiyuhi tuniyayuq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit.
- Qayangnaqtuqaliqqat nutarani, titirarluhi qanuq iliyakhaffingnik nutarap nutaqqat tutquqhimavianut(nnut)
- Utirvigilugu, ihuaqhaqtakhat ihuaqharlugit, nayuqtaq qanurininga, havaktut havaariyakhait, ilihaidjutigiyailuuniit ilihimayaamingnik, qanurliqaak, taimailiyuqanngitaangani. Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimit aanniqtailiriyiluuniit qanuriliuriami, ikayuqtigarumaguvit,
- **Qayangnaquqqat imaa nutaraq aanniqtavaktut ilihimapkarumannngitaanim titiraqhimaittunik**
Qayangnaqtuqaqtuq Kangiqhipkaidjutinik, uqarvigilugu Nutaqqanik Aanniqtayuuliqiyi. Uqarihimaittumik, unniutilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit nutaraq aanniqtauhimalirungnaqhiyuq ilitturipkaqtitauyuhi

Ilanga 7

Nutaqqiqivingni Piyakhautit

Ilanga 7

Nutaqqiqivingni Piyakhautit

Uvani ilangani uqauhiqaqtuq piyakhautait atuliqakkumik aallamik igluqpamik ilangainarluuniit nutaqqiqiviulakhugu.

Maligaugakhat 13–19 taraqqaqtuq piyakhautinut *iluani* taaffuma igluqpangmi. Aanniaqtailimirmut aanniqtailirmullu uqarilugillu:

- Nakuuyumik nayuqtaqarlutik nutaqqat
- Niriyuyumik piqaqtukhat
- Qanuq nirutirninga hinigvikhaat
- Tamayaqarviit – nutaqqat qarritiyainut, piqyulu, hunavaluilu atuqpagait
- Pitquyayut uumayuqarniaqqat nutaqqiqivingmi
- Ihuaqtuqarlutik tamayanik atuqtakhaniglu
- Hinigvikhait

Maligaugakhaq 20-mi pitquyayut aannirnaillumi ilapqiviqariangita ulapqiviillu *hilami*.

13

Iglua nutaqqiqiviuyuq paniupayukhaq, aniaviqaqtuq, qaumayuq, halumayuq, uqquuyuq, ihuaqhaqhimayuq, nakubluni nutarat nayuriangadjuk.

Maligaugakhaq 13

Nakuuyunik Igluaqarlutik Nutaqqat Atuqtakhaanik

Huuq

- Ilihimalugu aannialaqinniaqtuq aannirnaitturlu iluani nutaqqiqiviup

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamaita nutaqqiqiviit tikiumayukhat qaangirlugillu ihuaqtut aanniarnailrutit ikualaarnailrumi, aanninaitumik pitquyauyut.
- Ukiuqtamaat ihivriuqttayukhaq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimit Ikualaaqtuliyilluaq Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu imaa ihivriurlugit nakuuningit igluat atuqtautauyut nutaqqanit. Takulugu Takulugu: *Huliyukhauvit ihivriughiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani* Maligaugakhaq 2(7).

Qanuq

- Ihuarutauyukhamik qinirluhi nutaqqiqivikhamik, ilangit qiniqtauyakhat:
  - hilamit qaumaniqarnahuarlugu,
  - qullirnik atuqqat, ihuaqtumik qaumaniqaqtukhaq hulidjutainut,
  - uunnaqhiitaa iglumi ilihimalugu uvani 20°C (68°F),
  - pukkutut igalaat nutaqqat hilaamut qiniriangita,
  - igalaat angmaumattaaqtut aniaviqariangat nutaqqiqivik
- Ihuaqhailuhi maliktakhaffingnik ihuaruhikhaanik nutaqqiqiviup tamayaillu, Imaatut:
  - ukiuqtamaat ihivriughiqtukhaq – uunaqutit ingnirviit nakuuyaakhaita ihivriuqtaulutik,
  - ahiruqhimayuq ihuaqharnarirlugit – imaa ahiruqhimayuq igalaaq
- Maliglugit halummaqhidjutikhat naunaiyariiqhimayut
- Pihimalugit titirait niuviqtat nutaqqiqiviup piutikhait, ihuaqhaqtauhingit, havaktauvaktut, ihivriuqtauvaktut himmauhiqtauvaktullu (ukua, ingnirvik, imaqarvik, imarmut uunnakhiitit, tuqhiangit, minguliqtauvaktut ilangiinait)
- Uumayuqaqqat nutaqqiqivingmi nayurvia aniaviqaqtukhat, halummaumalugulu tipariittumik.

14(1)

Tamaita nutaqqiqiviit aktilaanga imaa aktilaaqaqtukhat 2.75 angininga hunailrua atuqtauyullu iluani nirutunia nutaramut atauhirmut, qaffiudjuhiinut nutaqqanut nutaqqiqiviliaqattaqtunut.

Maligaugakhaq 14(1)

Mikitqiyaudjuhia Iluani Inikhaat Nutaqqiqivingmi

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqat nutaqqiqiviliaqtuq nirutuniqaqtuq ulapqiyuariangita hulilukaariangita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaaqtuq nutaqqiqiviinnarnut. (Aihimavingmingni nutaqqiqiviliqiyit takulugu Maligaugakhaq 14(2).)
- Nutaqqiqiviit aktilaanga imaa aktilaaqaqtukhat 2.75 angininga hunailrua atuqtauyullu iluani nirutunia nutaramut atauhirmut nutaqqiqiviliaqtunut.
- Aulapkaiyi laisikhanik tunihigaangami, laisikhami naunaiqhimayuuq qaffiuyut laisqaqtut. Imaatut, 2.75 aktilaanga atuqtaaqtauyut nirutinia = atauhiq aktilaanga = atauhiq nutaraq.
- Nutaqqiqiviliqiyi avatqulimaitaat nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut naunaiyariiqhimayuuq laisikhani inikhaqarniata.
- Nutaqqat qaiqattaqtuq nappainaani ublup, malruuk avatqumayugluuniit atuqtaat atauhirmik inikhanik – nutaqqiqivingmiilmaittut atauttikku.

Qanuq

- Uuktuutimut uukturlugu aktilaanga igluaq, iglualluuniit naunaiyarlugu nirutunia atuqtauniaqtuq. Uukturlugu aktilaanga tammayat nayurviit *pihimaittumik*, tamayaqarviit, hunalu atuqtaunngittut nutaqqanit ilangit titirarvia, havaktut igluanga, mayurautat, tamayaqarviit, takuyut pihugviit, quiyaqturviit, igavik, uaqhiviqarvik, avaliqhimapkarvingmut igluami.
- Angitqiyavyaanik iniqarnahuarluhi atauhirmut nutararmut naunairiiqhimayarnut.
- Tamayat ihuaqharlugit tamaita nutaqqat takuinariangita hanguvikhaalu aannirnaittumi.
- Ilua nirutinia ihuaqharlugu:
  - nutaqqat imningnik ulapqivigiyumayamingik iniaqqtukhaq,
  - iniaqqtukhat ilikkuuvikhaat, atauttimuuvikhaat ikittut nutaqqat amigaittullu,
  - havaktut tamaat nutaqqat ulapqivigiyaat takuinnaqtaaqtaat.

14(2)

Nutaqqiqiviliqiyi aihimavingni nutaqqiqiviini iglup iluani nirutuyukhaq nutaqqat qaffiuyunut, ukiunginut, angiglyuumiutaannut nutaqanut nutaqqiqivingmiitunut.

Maligaugakhaq 14(2)

Iluani Ulapqivikhaat Aihimavingmingni Nutaqqiqiviini

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut aihimavingni nutaqqiqivingniiniqaqtukhat ihuariyaannik ilauyaangita hulilukaaqatauyaamingni angiglyuumiutaannut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaangayuq nutaqqiqiviliqiyinut aihimavingmingni. (Nutaqqiqiviliqiyit takulugu Maligaugakhaq 14(1).)
- Aihimavingni nutaqqiqiviit naamayukhaq aktilaanga nutaqqat piyaangita:
  - hanguyaangita ikikkuurlutik aanirnailrumi aihimavingmingni nutaqqiqivingni,
  - ulapqiqatigiigiangita ukiuqatigiimingnut aniglidjuhimingnut.

Qanuq

- Ihuarlugit tamayat atuqtakhallu nutaqqat takuinariangita hanguyut ikiluuqhutik aannirnailrumi nutaqqiqivingmi.
- Ihuaqharlugu iluata nirutinia:
  - nutaqqat ilikuurlutik piyumayamingik ulapqiyuariangita,
  - iniaqtukhat ilikkuuvikhaat, atauttimiuvikhaat ikittut nutaqqat amigaittullu,
  - tamaita nutaqqat takuinariangitalu.
- Ilihimalugillu nutaqqat tiguinalailrumi qayangnaqtut aihimavingmi, uunnaqhitiqarvik, hanalrutiqarviit, ilauqhimauiqarviillu/uuniit.

15(1)

Ukkuangat kiluuttaqtaaqtuq kiluitamut aturiittumik nutaqqat nayuqtaat, imaalu kiluuttaiqtaaqtuq iluanit hilataanillu.

Maligaugakhaq 15(1)

Ukkuat Kiluuttallu**Huuq**

- Ilihimalugu havaktut tikiutinnaqtaaqtaait nutaqqat imaa qilanaariaqaqat
- Ilihimalugu nutaqqat inmingnik kiluutautimaittut igluani

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ukkuq kiluuttaqtaaqtuq kiluutaittumik, kiluuttaiqtaaqtuq iluanit hilataanillu
- Ukiuqtamaat ihivriuqhiyukhaq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit, Ikualaaqtuliyilluaq, Avatimit Aanniaqtailiriyitkut ukkuunik kiluuttainiglu. Takulugu: *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Ilihimalugu tamaita ukkuat kiluuttaqtaaqtuq kiluutaittumik ukkuiqtaaqtuq kiluutaqtaaqtuq iluanit hilataanillu nutaqqat hanguvigittaaqtaani, imaalu nutaqqat hangivigiyakharinngitaani.
- Amigaittukhaunngittut kiluuttaqtaaqtuq ukkuat.
- Quiyaqturviit kiluuttaqtaaqqata, ilihimaluhi kiluutaiyautiqaaqat (qaquluqhugu, kakkinmut, alruyauyarmut) nivingattaaqtut hilataani ukkuap, nutaqqat tigulimailruani.

15(2)

Igluaqaqtukhaunngittuq
iniqaqtukhaunngittuq imaa

- (a) itirviuyukhaunngittut
mayurautakkut
imuttaaqtukkkut
mauyautakkut
kiluuttaqhimayukkut
ukkuani.
- (b) atauhiinaunngitumik
ataani nunap natiqaqtut
nutaqqiqiviuyukhauyuq.

Maligaugakhaq 15(2)

Igluat Nirutiuniillu Atuqtaulimaittut**Huuq**

- Ilihimalugu nutaqqat, havaktut, akiliqtauhimaittumik havaktullu upainaqtaaqtaat tamaita nirutiniit nutaqqiqivingmi qilanaarnaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviit igluaqaqtut nirutiniqaqtut uqariyauyunik qirnaraaqtumi qiyuqutinnuani, taapkua atuqtaulimaittut nutaqqiqiviulutik, Aulapkaiki laisikhaqaqtilimaitait taapkuaninga.

Qanuq

- Nutaqqiqiviit taimaituqaqqatanuqariyauyunik qirnaraaqtuni qiyuqutinnuani, ilihimaluhi nutaqqat taapkua atulimaitait upalimaitait. Imaa, kiluutarlugit.

16(1)

Nutaraq hinikpat
hinigviqarvianni nutaqqiqiviup,
hinigviuyut nirivigilimaitait
ulapqiyavigilimaitait.

Maligaugakhaq 16(1)

Hinigviuyukhat**Huuq**

- Ilihimalugu nutaqqat nipailrumi hinigviqaqtukhat unaguiqhirviqaqtukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqat hinigviat unaguiqhirviat atuniittukhaq ulapqivianniit nutaqqiqivingmi.
- Nutaqqat hiniktillugit, hinigviat atuqtaulimaittuq hulilukaarviuluni. (Atuqtauttaaqtuq nutaqqat hinigviginngitpadjuk.)

Qanuq

- Nutaqqat hinillaliraangata unaguiqhiliraangata aallanik huliyuqaqtukhaunngitut hinigvigiyaanni unaguiqhivigiyaanni.
- Hinigvigiyaat ulapqiyarvigiyaallu atauhiukpanik haputikhaliurlugit atuniittaangata hinigviat ulapqiviallu nipaiyakhimayaangat hiniktunut nivyaaryuaqhimaittumik ulapqilutiglu. Haputauyukhaq natirmit qulaanut tikiutiyariittut – imaa talukuyaamik ikualaalaitumik qakilvingnigluuniit haputauttaaqtuq (ulrutiyauyunaittunik) naammaktuq.

16(2)

Hinigvikhaqqat nutaqqiqivingni, hinigvikhaat nutaqqat tatqiqihiutiqalinngittut 18-nik tatqiqhiutinik nakuuyuq atuniitaangita angayukhinit nutaqqanit nipailrumi hinigillagviqariangita.

Maligaugakhaq 16(2)

Atuniittukhaq Mirraat Hinigvikhaat**Huuq**

- Hinigvikhaqariangita ublummaat ikayuutauyuq mirraanut hinillaupauhiitigut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviit atuniitunik hinigvikhaqaqtukhat mirraanut.
- Ilihan'ngalihaaqtuq hinigvikhaqaqtukhat/unaguiqhirvikhaqaqtukhat atuniituni mirraat hinigviannit.
- Nutaqqat hinigviat unaguiqhirviat atuniittukhat ulapqiuyarvigivaktaangit nutaqqiqivingmi.

Qanuq

- Pitquyayuyut aktilaangat 2.75 miitanik natirnik atuqtauttaaqunik mirraanut laisikhanit nirutinia.
- Pitquyayuyuq natirmit qulaanut haputautit atuquyayuyut avikturiami malruuk inikhak nipailrumiittaangita hiniktut nutaqqat.
- Haputauyuq atakpat iglumut ukkuaqaqhuni igalaaqaqtukhat ukkuaq haputaaluuniit takuyaqtuqtauyaangita iluaniittut ulapqiuyarviuvingmit.
- Ihuaqharlugu inikhaat takuinariangita hiniktut mirraat.
- Igliaat hinigviat nutaqqat aallanik tamayaqaqtukhaunngittut nutaralu qipialu avaliittukhak. Imaa piquyaqaqtukhaunngiittuq akitiqaqtukhaunngittuq kahuktariitkutiqaqtukhaunngittut maamautiqaqtukhaunngiitulluuniit.

17(1)

ilikkuuqtut tamayaqarviit kiluutalvit, qakilviit tamayainut, nivinngaviit imaa ittut:

- (a) nutaqqanit tighiinarvigitaagtait;
- (b) qaumayukhauyut; imaalu
- (c) ihuaqharlugit nutaqqat piutait atuniittut aallat nutaqqat piutainit, piqaqtukhauyut.

Maligaugakhaq 17(1)

Ilikkuuqtut Tamayaqarviit Nutaqqat Piutainik

Huuq

- Tamayaqarviqariangita nutaqqat piutimingik tutuquumavikhaanik
- ilihimalugit nutaqqat piutait atuniittut aallat nutaqqat piutainit imaa ittaangani:
  - tamayait tammariittumik himmiqtaunngitaangita aallat piutainik
  - nutaqqat tamayamingik pihimayukhiyaangita
  - hiamittinnaittumik aanniarutininik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamaita nutaqqat tamayaqarvikhaqaqtukhat nakuuyumik tutuquumavikhaat piutiminginik.
- Tamayaqarviit kiluuttaqtaaqtaaqut, angmaumayulluuniit qakilviit nivinngarviiluuniit.
- Tamayaqarviit iliuraqtauhimayukhat nutaqqat piutait atuniitaangita aallat nutaqqat tamayainit.
- Tamayaqarviit quamayumiilutik nutaqqat takuinariangita tamayamingik.
- Tamayaqarviit iliurakhimayukhat ihuaqhaqhimayukhat nutaqqat tighiviinariangita piutimingik.

Qanuq

- Ihuaqhailutik ilikkuuqtunik tamayaqarvikhanik:
  - ukkuap haniani nutaqqat itirvianni anitirvianni nutaqqiqivingmit,
  - munaqhiyukhauyut inirnimmit. Takunailrumiunngittuq inirnit takulimailruani nutaqqat munariyatik.
- Aktilaangit ihuaqhauhiilu ilikkuuqtut tamayaqarviit nutaqqat takuinariangita iluanut tighinnavigigiangitalu tamayamingik.
- Atiit titirarlugit tamayaqarviita nutaqqat atiinik.
- Tutquqtirlugit tamayait maliglugu pitquyaat Avatimit Aanniaqtailiriyitkut. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.
- Apirilugit angayuqqaat tamayait nutaraita attiqhimaqulugit.
- Himmiqtuipkatailugit, nutaqqat piutimingik aallanut atuqtittailugit.
- Ilihimaluhi nivinngaviit ipiktukhaunngittut.

17(2)

Qakilviit aallallu tamayaqarviit tiguvigiinarialgit nutaqqanit atuqtauyukhat iluani hilmilu ulapqiuyanut, ingilrutinut, aannuraanginut atugakhanullu.

Maligaugakhaq 17(2)

Ulapqiuyanut Ingilrutinut Atugakhanut Tamayaqarviit

Huuq

- Ilihimalugu ilapqiuyat, ingilrutit, aannuraat atugakhallu tutquqtiqtauhimavaktut:
  - nutaqqat inmingnik ihumaliurlutik ulapqiuyarianguta, ingilrutikhaniik atugakhaniglu, tiliuriittumik
  - nutaqqat havaktullu paqittiinnariangita
  - nutaqqat ayuiqhariangita tiguhiyaamingik ilikkut tutquqtihivagiangitalu
  - ulapqiuyat ingilrutit qayangnautaunngitkaangita atuqtaunngitullugit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqivik qakilvigiaktukhaq, tutquqtiriviit, nivinngaviit aallaniglu tutquqtirivikhanik tamaita piquyat, ingirutit aannuraat atugakhautinullu, pihimayukhaq:
  - hiamadjaiyautit,
  - tiguhiyiginnaqaqtait nutaqqat,
  - aturuiraangita tutquqtirlugit.
- Taimailiurlugit tamaita iluani hilami piquyat, ingilrutit, aannuraat atugakhautillu.

Qanuq

- Tutquqtirlugit piquyat, ingilrutit, aannuraat atugakhautillu imaittaangnita:
  - qanittukhauyut nutaqqanit atuqtaunginnariangita,
  - nutaqqat inmingnik piyumayamingnik pittaaqtut, piliraangamik,
  - nutaqqat paqittiinaqtaaqtaait piyumagaangamik
    - imaa, angmaumayut qakilviit, atugakhat qaliriikturyuaqhimangittut.
- Attiqturlugit tamayaqarviit ilihimayaangita hunat iluaniittut havaktunit nutaqqanillu
- Ayuiqhautilugit nutaqqat qanuq piyakhautait tutquqtirlugillu aturumayatik.
- Qakilviqarnahurlutit naamayunik tamayainut, piquyainut nutaqqiqiviup, inmingnik ulapqiuyarumayamingik pivagiangita.

18

Uumayuqalimaittuq
nutaqqiqivik:

- (a) imaa kihimi;
  - (i) angiqtauhimakpadjuk
aanniaqtuliriyip; imaalu
  - (ii) uumayuqarniaqqat
nayurvikhaliurutilugit,
imaalu
- (b) nakimalaqinaittumik
kapuqtitauhimayukhat
tamainnik kapuutigiyakhailu
uumayunut munaqtinit.

Maligaugakhaq 18

Uumayut**Huuq**

- Ilihimalugu nutaqqat qayagiyauyukhauyut uumayunit
aanniqtauyariittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi angirutimik titiraqhimayumik piyukhauyuq
Avatimut Aanniaqtailiyitkunit uumayuqariangita
nutaqqiqivingmi.
- Nutaqqiqivik uumayuqarumi haputiqaqtukhauyuq talvani
nayurvingmiitukhat.
- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqhimayukhauyuq kapuqtauyaangat
uumayuutitik, tutquumalugulu.
- Ukiuqtamaat ihivriuqhiqtukhauyut Avatimit
Aanniaqtailiriyitkunit ihivriurlugit haputiqarvia kapuutikhait
naamayaakhaitalu, ihuaqqat. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi
ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Maligaugakhaq angirutikhamik titiraqhimayumik piyukhauyut
Avatimit Aanniaqtailiriyitkunit ummuyunut uumayut
tutquumaviit, haputiqarviani.
- Ilihimalugit kappuqtauhiit naamayaakhata, pittaqqata.
- Angayuqqaat havaktullu unniutilugit uumayuqatuq
nutaqqiqivingmi, qanurittuniglu niryukhaq, halumaqtirutait,
qanuq munahiyaanganilu.
- haputiqarvia ipinnaituuyukhaq, halumaluni tipaaqhimattumik.
- Munaridjuhikhaa ubluqtamaat ilihaidjutauyukhaq.
- Ayuiqhautilugit algatik uaqattaqtukhauyut
uumayuliqhuraangamik.

19(1)

Tamayat atuqtakhat nutaqqanit nutaqqiqiviliaqhimayut pihimayakhayut

- (a) ahiruqhimayaitukhat, ipiktuqaqtukhaunngittut naktilviqaqtukhaunngittut;
- (b) naamagiblugu angiglikhaaruhiata nutaqqat; imaalu
- (c) naamayukhayut qaffiuyunut nutaqqat nutaqqiqiviliaqtunut.

Maligaugakhaq 19(1)

Ihuaqtut, Aannirnitut, Halumayut Tamayait Atuqtakhaillu

Huuq

- Ilihimalugit tamayat atuqtakhallu aannirnitukhat halumayukhat naamalutiglu nutaqqanut, ukiunginnut angiglilaarutaanut nutaqqat atuqtaita
- Ikayuutaulutik nakuunikhaanut nutaqqiqiviup

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamayat ukua ikhivautat, natiraq, talukuyaat.
- Atuqtakhat ukua ulapqiuyat, piquyat, taiguakhallu.
- Nutaqqiqiviliriyi taapkuninga tamayaqaqtittiyukhaq atuqtakhaqaqtittiyukhaq nutaqqat naamagiyaannik.
- Naamayukhayut tamayat tamainnut nutaqqanut ilauyaangita ilihaidjutauyuni.
- Naamayukhayut atuqtakhat tamainnut nutaqqanut ilauyaangita ilihaidjutauyuni.
- Tamayat atuqtauyukhallu nutaqqat aktilaariyakhait, iniriiqhimayut, ihuaqtumik katitiqtauhimayut hanayiata hanayauhimayaanut ihuaqtumiglu atuqtaulutik munarittiaqtaulugillu.
- Tamayat atuqtauyukhallu halummaqtiaqtaqtauyukhat halummaqhinitut.
- Imaa halummaqtiauyukhat allaqtirlugit allarunmut irmiutiqaqtumut, imainnarmut uaqtiffaarlugit.
- Halummaqhiritut aanniarnaitaiyaqpagait jaavisilirlugu allaqtirlugit. (jaaviksit atauhiq angiyuq aluunmik ililugu 16 qallutit imarmut.)

Qanuq

- Tamayat atuqtakhallu ikayuutauyut ilihaiangaangit ubluqtamaat.
- Niuvipagluhi nutaqqat aktilaanginnut atuqtakhanik ikhivautanik ikpatinik. Aturahuaqtailuhi angivallaqtunik ikpatinik ikhivautanik.
- Nutaanik niviliraiguffi tamayanik atuqtakhanik maliglugit titirait ilauyut atautimuktiliraangata – humullu iliyauyukhaq, qanurlu ittukhaq, qanurlu atuqtauyukhaq, ilangit.
- Atupaglugit tamayat atuqtaudjuhikhaaguinnnaq.
- Angayukhiit angitqiyat nutaqqat ulapqivigipkaqtailugit mikkat nutaqqat ulapqiuyakhait. Uqumainnamik ahirulaqiinnaqtaaqtaait aanniutiliurlutik nukaqhinut.
- Ihivriupaglugit qahuttaakhaita kikiangit ihuaqhariaqaliriakhaita.

- Qakugunnguraangat ihivriupaglugit tamayat, ulapqiyat, atuqtakhaq – imaa upin'ngaami ukiakhami, uaqhiliraangita, ihuaqharlugit iqqarlugit ahiruqhimayuq.
- Malikpagluhi halummaqhilirinikhamik naunaiqhiluhi titirarlugu ubluanik halummaqhittivikhaqhi tamayanik atuqtakhanik, nivinngarlugu angayuqqaat, ihivriuqtit, aallallu takuyakhaat.
- Ulapqiyat palaastiuyut tamuqtauttaaqut milukaqtauttaaqut ukuninnga avuqanngittut PVC-nik. Igillugit ulapqiyat PVC-qaqtut.
- Ihuaqharlugit tamayat atuqtakhat ikayuutauyaangita ilihaidjutinut ubluqtamaat.

19 (2)

Ihuaqtunik ikpatinik ikhivautanik aktilaangit nutaqqanut.

19(3)

Puqtuyut ikhivautat mirraat niriviit taffiqaqtukhat piyukhautit nutaqqat nutaqqiqiviliaqtunut ikhivavikhait ilauyaangita.

Maligaugakhaq 19(2) unalu 19(3)

Ikpatit, Ikhivautat, Puqtuyut Ikhivautat, Mirraat Ikhivautait

Huuq

- Ilihimayangita naamayunik nutaqqanut aktilaaqaqtut ikpatit ikhivautallu tamainut laisqaqtunut nutaqqiqivini
- Ikayuutaulutik nakuunikhaanut nutaqqiqiviit ilihaviit
- Ilihimalugu nutaqqat imingnik ikhivalimaittut aannirnaittumik ikhivautaqaqtukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Qaffiyut ikpatit ikhivautallu naamayukhauyut qaffiyukhanut nutaqqiqiviliaqtunut, ukiunginullu, angigliuuminarhianut nutaqqat.
- Nutaqqiqivik puqtuyunik ikhivautanik mirraat ikhivautainigluuniit taffiqaqtunik aannirnaittumik tamainut nutaqqanut (laisqaqtut mirraanut inikhaliit) imningnik ikhivalimaittunut.

Qanuq

- Aturlugit ikpatit ikhivautallu ihuaqtut aktilaangit, uruyaangittut, halummaqtiqtaaqut.
- Aturlugit puqtuyut ikhivautat mirraat ikhivautait ihuariyuyut qangannuaq niuviktanut naamagiyuyut aanniqtuqanaittut.
- Tamaitalu atuqtakhautit, ihivriurlugit ikpatit, ikhivautat, puqtuyut ikhivautat mirraallu ikhivautait ahirurniqariaqaqata. Ihiruiyarlugit, himmauhirlugit, ahiruqhimayut.
- Puqtuyut ikhivautat mirraat ikhivautailu aallatqiinit nutaqqanit atuqtaukpata, uarlugit halummaqtiqgillu atuqtauhuiraangata – aallap nutarap atuqtinnagu.

19(4)

Imutaaqtut igliit, igliit, aalliniilu atuqtauyukhat nutaqqanut hiniktukhanut ubluummaat nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 19(4)

Hinigviit Ilauyuttauq Ingilraat Inuit Qaangit

Huuq

- Ilihimalugit tamaita nutaqqat unaguiqhiqpaktut hinikpaktulluuniit nutaqqiqivingmi nakuuyunik hinigviqahutik unaguiqhiriangita hinillagiangita. Tamaita nutaqqiqiviit laisqaqtut iniquqtukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi imuyaaqtunik aalliniqaqtittitutik, igliqaqtittitutik, mirraat igliqarlutik qaaqarlutigluuniit nutaqqat unaguiqhirvikhaanik hinillagvikhaanik nutaqqiqivingmi,
- Nutaqqiqiviliqiyi atuqtittaqtait ingilraat Inuit qaanginik. Amautikhaqarlutik, angayuqqaat:
  - titirarlutik angiqqata,
  - qimaittaqtut atuqtauyukhanik, imaalu
  - angiqqata halumainaqtauniaqtut, pigiaqqaat.

Qanuq

- Akututigiiglugit 18-mik akun'ngani aalliniit, igliit, mirraat igliit, qaaluuniit nutaqqat aktuqtariittumik.
- Mirraat igliit naamagiayut nivuqtittiyuyunit aannirnaituuyukhat. Akpaktaqtut mirraat igliit atuqtaulugit.
- Aalliniit ivyutilaangit 5 cm-nguyukhauyut ivyuyukhauyut aalliniit.
- Qaligiiktunik iglinik atuqtailutik.
- Nutaqqat atuqtut qaanik hinigvikhanik piyukhat:
  - titiraqhimayunik angirutinik pilutik angayuqqaanit,
  - apirilugit angayuqqaat amautikhanik piyariaqqaat, imaa., amautikhanik
  - ilitturiniarluhi qanuq atuqtauvaktut ihuaqtumik ilihimanngitpata, imaalu
  - naunaiqhiluhi ubluanik halummaqhvikhaffingnik.
- Apirilugu Avikturviani Ilihan'ngalihaaqtuliyiyi, Avatimut Aanniaqtailiyi, Ikualaaqtuliyiyilluaq aturniitigut imuyaaqtut igliit, igliit, mirraat igliit aalliniillu.

19(5)

Imuyaaqtut igliit, igliit, mirraat igliit aalliniillu uqariyauyuq ilaugani (4) pitquyariyait Ikualaaqtuliyilluap qaliqtaqarlutiglu kinitiriitkutunik uaqtaqtunik.

Maligaugakhaq 19(5)

Ikualaaqtuliyiyit Ihivriuqhiyukhat Hinigvikhainik

Huuq

- Ikualaaqtuqariitumik aannirnaittumik hiniktillugit unaguiqhiqtillugit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ihivriuqhitillugit ukuaqtamaakkut, Ikualaaqtuliyilluap ihivriuqtaaqtaait imuyaaqtut igliit, igliit, mirraat igliit aalliniillu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.
- Ikualaaqtuliyilluap ihivriuqhittaqtuq nutaqqiqivingmik ihumaminik qakuguliqaak – ukiuqtamaannaunngittuq laisikhaq nutaanguqtiraangadjuk.
- Imuyaaqtut igliit, igliit, mirraat igliit aalliniillu qaliqtaqaqtukhat kinilaittunik uaqtaqtunik.

Qanuq

- Pihimalugit ukiuqtamaat ihivriuqhiyut titirait nutaqqiqivingmi. Ikualaaqtuliyilluamit, pihimayaaqqat
- himmauhiqpaglugit imuyaaqtut igliit, igliit, mirraat igliit aalliniillu Ikualaaqtuliyilluap himmauhiquvagit. Piyaqqat.

19(6)

Halumayuq, paniupayuq qipiqaqtukhat nutaqqat hiniktut unaguiqhiqtut.

Maligaugakhaq 19(6)

Halumayukhat Aalliniit Qaliqtait Qipiillu

Huuq

- Piyaangita halumayunik iglinik nutaqqat unaguiqhirangamik hinillaliraangamik
- Aanniarutininik hiamitiriittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi aalliniita qaliqtait naamayukhat qipiillu naamayukhat taimaa tamaita inikhainut laisiquqtut qaliqtaqarlutik qipiqarlutiglu.
- Qaliqtailu qipiillu atauhirmut nutararmut atuqtauniaqqata attiqhimalugit nutarap atianik, uaqattaqpaglugillu.
- Qaliqtailu qipiillu atauhirmut nutararmut atuqtauniaqqata, uaqtauyukhat nutarap aturaangagu – atutqiktinagu.
- Ukiuqtamaat ihivriuhikpata Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyilu apiqhuutiginiyaqtait halummaqtuihiit, Takulugu Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuhiqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Naamayukhat qaliqtait naamayukhat qipiit tamaita nutaqqat unaguiqhiqpaktut hinillakpaktut inimikkut qaliqtaqariangani qipiqariangani. Taimaa uaqhiqattariitumik aanniarutininik hiamitinnaittumik, uaqhilutik, hiamitirinnaittumik aanniarutininik.
- Attiqturlugit tamaita qaliqtat qipiillu nutaqqap atuqtaata atiininik imaalu uataugaangat takunnaqtukhaq atia.
- Naunaiqhiluhi ubluani uaqhinaqhivianik qaliqtanik qipingnik unalu titiraq nivunngarlugu takuyauyaangat nutaqqiqivingmi. Tipaaryuanngitumik irmiutiqarluhi.
- Halumaiqtaugaangat uaqpaglugit
- Halumairaangata ungavaqpaglugit uaqtauyukhat qilamik.
- Himmautikhaqarluhi qaliqtanik qipingniglu.
- Niuvirluhi nirumiktunik qaliqtanik qipingniglu nutarap uvinianut nirumiktut.
- Qaliqtat qipiillu atuqtaukpata atauhiinaunngittumit nutararmut – uarlugit aippaata nutaraup atuqtinnagu.
- Nutaqqat nanminirmingnik qarridjikpata unaguiqhiriangani atuqtakhaanik, imaa ulapqiuyat hiniqatigiyuktait, tutquqpaglugit halumayumut puurmut ilivaglugit tutquqtirviannut taimaa hiamitinnaittumik aanniarutininik aggitiyakhaat havailaq nungutkaangat halummatiqtauyukhaq.

Atuquyauyut

Imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, amautit, aalliniilluuniit:

- (a) atauhiinarmut nutararmut atuqtaukpat, nutarap atianik attiqhimalugu uqaqtauvaktukhauyut havailaaq nungutkaangat pitqigluluguluuniit; imaaluuniit
- (b) atauhiinnaunngitumit nutararmut atuqtaukpat, uaqtauyukhat aippaata nutarap atuqtinnagu.

Atuquidjutit

Halumayukhat Hinigviit

Huuq

- Ilihimalugit imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit aalliniilu halumayukhat
- Hiamitiriittumik aanniarutit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, amautit, aalliniilluuniit atuqtaukpat atauhiinarmut nutararmut attilirlugu nutarap atianik, uaqattaqpaglugit havailaaq nungutkaangat amigaiqturluguluuniit.
- Imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, aalliniilluuniit atuqtaukpat atauhiinnaunngitumit nutararmut uaqtauyukhat nutarap aturuiraangagu – aippaata nutarap atuliqtinnagu.
- Ukiuqtamaat ihivriuhikpata Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyilu apiqhuutiginiaqtaait halummaqtiuhiit, Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Inikhaqaruvit, imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, aalliniilluuniit piqarluhi naamayunik tamainnut nutaqqanut. Taimaa uaqhiqattariittumik halummaqhiqattariittumik hiamitinnaittumik aanniarutinik, uaqhiqattaraluaqhugit hiamitinnaittumik aanniarutinik.
- Imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, aalliniilluuniit atuqtaukpat atauhirmut nutararmut attiqturlugit nutarap atuqtaanik. Titiraa takunnaqtukhat.
- Naunaiqhiluhi ubluanik halummaqhivikhanik imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, aalliniilluuniit nivinngarlugu takunnarniani nutaqqiqivingmi.
- Imutaaqtut igliit, igliit, miraat igliit, aalliniilluuniit atuqtaukpata atauhiinnaunngitumit nutararmut uarlugit halummaqtirlugit nutarap aturuiraangagu – aallap nutarap atuqtinnagu.

20(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit aannirniaqtumik hilami ulapqivikhaqaqti'lugit.

Maligaugakhaq 20(1)

Hilami Ulapqivikhaqaqtukhat Ulapqiyarvingniglu

Huuq

- Aannirnaivikhaiyarlugit nutaqqat hilami ulapqiliraangamik
- Ikayuutiuyuq nakutqiyamik ilihan'ngalihaarnirmut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ulapqivikaqti'lugit hilami aannirnaurulrumi.
- Hilami ulapqiviat aannirvikhailrumi – naqittunmi tulvikhaqarnirmi, qayangnailrumi.
- Atuqtakhauyut ulapqiviit hilami aannirnaittukhat – ihuaqtumik katitiqhimayut, ihuaqhiqattaqtauyut atuqtaulutiglu atuqtaudjuhikhaagut hanayauhimaniagut, Ulapqiviit nutaqqanut aktilaayukhauyut
- Ukiuqtamaat ihivriuqhikpata Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyilu apiqhuutiginiaqtait halummaqtiuhiit, Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Ulapqivikhanik hanakpata nalaumayukhauyut Kanatami Nalaumanikhaat Katimayiit pitquyaagit.
- Ihuaqharumayunut ulapqiviyunik nalaumayukhauyut Kanatami Nalaumanikhaat Katimayiit piyumayaannut. Maliglugu titiraqhimayut, "Ihivriuqpaglugu Ulapqiviit".
- Naunaiqhimayut maliglugit ihivriuqtauhiit ihuaqhaqtauhiit hilami ulapqiyarviit.
- Unguvarlugit qayangnaqtut qilamik – imaattut, hikuliavaluit.
- Ungavarlugit/ ihuaqtilugilluuniit ahirukhimayut ulapqiyarviit qilamik.
- Pihimalugit titirait ihuaqhaigamik naunaitkutait.
- Pihimalugit titirait aanniqtuqaqqat hilami ulapqitillutik naunaiqhiyaarni humi kitullu ulapqiyarviit ilangit nayurvialluuniit hilami ulapqiyarviit aannirviuvaktut. Unguvaqti'lugit ahiruqhimayut ulapqiyarviit, ihuaqharluguluuniit aannirviutqiktailugit.
- Pinahuarluhi ulapqiyarviit nalaumayut nutaqqat aktilaanginnut, taapkunungalu ayuqhautiqagtunut nutaqqanut.
- Ilauyut ihivriuqhipkaiqattarnut ihaqhainiinuullu, ihivriuqhivagluhi qilamik hilami ulapqiyarviinik, nutaqqat ulapqivigiliqtinnagit, ulapqiviginahualiqqagilluuniit.

20(2)

Hilami ulapqiyarviit
hilataaniinngitpata
nutaqqiqivingmut,
nutaqqiqiviliqiyi piniaqtuq:

- (a) aannirnaitukkut
ulapqiviliarlutik; imaalu
(b) ilihimalugu ulapqiviit
pihuinariaqqata qanilrumut
nutaqqiqivingmit.

Maligaugakhaq 20(2)

Hilami Ulapqiyarviit Hilataaniittukhat Nutaqqiqiviup

Huuq

- Ilihimalugit aanniqtailinikhaat nutaqqat ulapqiyarviliaqtuq aturnahuaqtamingnut ahiniitpat nutaqqiqivingmit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Hilami ulapqiyarviit hilataaniinngitpat, pihuinariaqaqtuyukhaq.
- Nutaqqiqiviliqiyi naunaiqhiyukhaq nutaqqat ulapqiyarviliarutikhaanik aannirnaittumik.
- Ulapqiyarviit naamayukhauyuq nutaqqanut, ukiunginnut. Munarittiataulutik.
- Ulapqiyarviup hania qayangnarniaqqat – apqut haniani atuqtauyuaqpakpat mayuqqaukpalluuniit – haputiqaqtukhaq.

Qanuq

- Ilihimaluhi ulapqiviat ulapqiyarviit nakuuyukhauyut nutaqqanut nutaqqiqivingmi. Uqarvigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit qauyimattianngitkuvit.
- Naunaiyailuhi nutaqqat ulapqiyarviliarutikhaanik hilami aannirnaittukkut nutaqqiqiviup hanianiitpat. Ukua ilangit:
  - titiraqhimaluhi angayuqqaat angirutikhaanik nutaqqat tutquumaviani makpiraanik nutaqqat hilami ulapqiyangita,
  - unniutihimalugit qanuq nutaqqat ulapqiyarviiliarutikhaanik – imaa, kaibluarutikkut, tigummilutik akhunaarmik, tahiurlutik ilangit,
  - nivinngaqhiluhi qakugunnuraangat hilami ulapqivangniaqtut nivinngaqhivingmut,
  - naunaitkutikhanik titirauyarluhi hukkut ulapqiviliarniaqtuhi nivinngarlugu nivinngavingmut,
  - ilihimaluhilu havaktut tigumiaqtukhat:
    - > angayuqqaat qilanaarutillu hivayautingit,
    - > qilanaarutit havautiqarvik ukuninga, EpiPens-nik aniqhaaqauntingit,
    - > atitit tamaita nutaqqat mallauyut,
    - > ubluqtamaat nutaqqiqiviliaqtut titirait,
    - > aaniqtuqaqqat mattutiqarviit,
    - > tigumiagaq hivayautit, pittaqaqat.
- Ililugit maliktakhahi angayuqqaat kangiqhidjutainut.
- Ulapqiyarviat quiyaqtuvikhaitpat uarvikhaitpat nutaqqat quiyaqtutitqaarlugit ulapqiyagtutinnagit.

- Nutaqqat nakuuyumik aannuraaqhimayukhat hila qanuriningagut, Imaa, nahaqarlutik hiqinnaaqqat qin'ngarnaitkutit, nipalukhiutit, uqquuyunik ukiuqtuutit – halumayuniglu hailihimayaqarluhi nutaqqat piitpata atuqtakhainik.
- Nanuktirutiqarluhi hiqinirmut nutaqqat angayuqqaangita qarritiyakhaat hilamiiniaqqata hiqinnaaqtillugu.
- Kikturiiyautiqarluhi nutaqqanut ukualu angayuqqaat qarritiyakhaat.

20(3)

Hilami ulapqiuyarviiqaqtunut hilataaniittunik nutaqqiqiviup, nutaqqiqiviliqiyi ilihimayukhaq:

- (a) Mikininganik 5m2 ulapqiuyarvilingnik nutararmut atauhirmut; imaali
- (b) Ulapqiuyarvik haputiqaqtukhaq avatiagut aanniqtayariitumik nutaqqanik.

Maligaugakhaq 20(3)

Hilami Ulapqiuyarvikhaat Hilataaniittukhaq Nutaqqiqiviup

Huuq

- Ilihimalugu nutaqqat nutaqqiqiviliqaqtut iniqhaqaqtukhat nakuuniatigut ulapqiyaangita
- Ilihimalugu nutaqqat pilimaittut qayangnaqtunik ulapqiuyarvianni

Qanuq kangiqhinaqqa

- Aktilaanga hilami ulapqiuyarviup 5 sq. miitayukhaq atauhirmut nutararmut ulapqivianni.
- Nutaqqiqiviliqiyi hilami ulapqiuyarvia avatqutilimaitaat una maligaugakhaq. Taimaa malruiqtuktukhat ulapqiyaqtuvia nutaqqat tamaita ulapqiyaqturiangita.
- Qayanganaqtuqaqqat hilataani ulapqiviut haputiqaqtukhauyut puqtutulaanga 1.5 miitayukhauyuq ulapqiuyarviup haputataa.

Qanuq

- Aktilaanga uukturlugu inikhaa ilitturiniarlugu qaffiniaqtut nutaqqat ulapqiuyaqtaaqut ulapqiuyarvingmi atauttikkut taimaalu nutaqqat ulapqiyut avatquttailugu.
- Naunaiyaqhimayaunngittuq nalaumayunik ulapqiviit haputikhauqautait. Ukua maliglugit qayangnaiyautikhat:
  - avataagut tamaat naamayuq ulapqiuyarviup – tamaita hitamat avatait,
  - havaktauhimayuq nutaqqat mayurvigiariittumik,
  - ataani angmaumaniqaqtuq avatqumangittuq 5 cm (2 in) avataagut tamaat
  - havakhimayuq napaqutait, akunniitut avattquhimangittut 10 cm (4 in),
  - havakhimakpat haviktuqtunik atayut, angmaniit haviktuqtut aktilaakhaa avatqumayukhaunngittut 3.8 cm (1.5 in),
  - imingik ukkuaqtaaqut, inmingnik kiluutaqtaaqut haputit hilataanut ukkuiqtaaqtuq (ungahiktuanit ulapqiuyarviit) mayurarvigilimaitaat nutaqqat.
- Apiqhuutiqaqqat ihumaaluutiqaqqat qayangnaqtukkut, haputiqariaqaqqat, uqarvigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit. Ukiuqtamaat ihuvriughiqhihimaittumik.

Ilanga 8

**Ubluqtamaat
Iihaidjutigitquyauyut**

Ilanga 8

Ubluqtamaat Ilihaidjutigitquyauyut

Uvani tautungniaqtavut maligaugakhat ilauyut ilihan'ngalihaaqtunut ilihaidjutainik nutaqqat ilihautigiyakhait nutaqqiqivingmi aihimavingmingni nutaqqiqivingnilu. Uqariyait hunat nutaqqiqiviliqiyit ilihaidjutiyakhait, ukua:

- aallatqit – ikayuutauyut ayuiqhauhiit iluittuuluni nutaraq
- hulilukaaqatautait uqadjarikhikhautikhat taiguyukhikhautikhat
- pitquhiliqinikkut hulilukaaqatautait
- hilami ulapqiyautait
- timimikkut hulilukaaqatautit
- atuqtauhiit nunallaani hulilukaarviit
- unaguiqhivikhaat
- ilihimalugit nutaqqat ikayuutikhautit ayuqhautailu ilauttaaqtut ubluqtamaat ilihaidjutaini

Uqariyailu pitquyauyut ukua uqaqatigiqattaqpaglugit angayuqqaat nutaqqat nakuunikhaagut ilauvauhikhaagut ilihan'ngalihaaqtut ilihaidjutaini.

8

21

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit havaktukhauyut ubluqtamaat ilihaidjutinik nutaqqanut nutaqqiqiviliaqtunut imaa ittunik:

- (a) atuqtitait ihumaliurutauyut, timimiitigut, ihumattiarnikhaigut ilauqatauttiarnikhaigut nutaqqat;
- (b) ihuaqtut ayuiryuhikhaannut nutaqqat;
- (c) piqattaqtaaqat, uqayukhittiarutikhat; imaali
- (d) piqattaqtaaqat, pitquhingit idjuhiatigut humiutauhiit nutaqqat ilihautigilugit.

Maligaugakhaq 21

Ubluqtamaat Ilihaidjutikhait

Huuq

- Piyumayukhiagut piyaangita nutaqqiqiviliqiyit nakuunikhaagut ubluqtamaat ilihaidjutait nutaqqanut munariyatik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqtukhauyuq ubluqtamaat ilihaidjutikhanik (naunaitkut ilihaqtakhanik) ihumagilugit taapkua naunaiyaqhimayait qirnaraaqtumi qiyuqtauyarmi:
  - ayuiqhauhiit iluittuuluni nutaraq,
  - hulilukaarutit naamayut ayuiqhauhiinnut nutaqqat tamaita nutaqqiqiviliaqhimayut, taapkualu ayuqhautiqagtut,
  - hulilukaarutit nalaumayut ayuiqhauhiinut uqadjarikhikhautikhat taiguyukhikhautikhat (atauhiinnaunngittumut uqauhirmut),
  - hulilukaarutit takupkautauyut pitquhiinik humiutauyaamik nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut.
- Ubluqtamaat ilihaidjutait imaa ubluqtamaat aadjikkiinngittut. Ilangit aadjikkiingniaqtut, imaa niriqatigingniq, unaguiqhirniq. Ilangittauq naunaiyaqtakhat aallanguqattaqtaaqatut ilaani – nunallaamingni hangugaangamik, quviahuutigivagait, pulaaqtut ilauyukhat, qun'ngiaqtittiniq uqariyakhailu tautuktitamingnik, ilangit.

Qanuq

- Havaglutik ubluqtamaat ilihaidjutikhanik hulilukaarutilgit imaa
  - nalaumayut pitquyauyuni qirnaraaqtumi qiyuqutauyarmi
  - naunaitunik ikayuutauyut titirariiqhimayunut piyumayainut tikittumayainullu ilauyut *Uuktuutit Laisikhanik*,
  - nalaumayut ilihimayayunut ayuiqharnirmut ilapqiyuaqhutik.
- Pitquhiinik aturnahuarlutik – ayuiqhauhiinulu – nalaumayut nukaqhinut nutaqqanut. Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ilihimayaqatainik pittaaruvit.
- Ilaupkarlugit angayuqqaat angayukhiilu nutaqqat hannaiyailiruffi hulilukaarutikhanik.
- Nutaraqaruvit aallatqiinik ayuqhauqaqtunik ayuiqhautikhainiglu kangiqhidjutikhanik piniarlutit nutaqqat ayuidjuhiinik taimaa ihuariaqaqqata ilihaidjutit pittaaqtut nutaqqat ayuiqhaqtakhainik.
- Ilihimaluhi ilihaidjutikhat atuqtitaidjutaayut pipkaiblutiglu inmingnik nutaqqat piyumayamingnik pivaliriangita ulapqiyuaqhutik imaa 50%-nguyumik.
- Ilaupqaglugit aallatqiinik hulilukaarutik ilihaidjutait – ilikkut, aallanik ilaqaqhutik, amigaittunik ilaqaqhutik, iluani, hilami, nutqangainaqhimaittumik, hiamitiriblutik, nipain'ngaaqhutik, timikkut titirauyaryuhinikkullu,
- Ilaupkarlugit hilami ulapqivaglutik, iqaiyarnikkullu, unaguiqhirniq atuqtauhiillu nunallaamingni hulilukaarviit nutaqqiqiviliqinirmut.
- Havailaani tatqiqihiutikkullu hulidjutiuyut ilihaidjutigilugit (imaa ukiuqtaqtumi niryutit, hila) ayuiqhautigidjutigilugit ilihaidjutini.
- Ihuaqharlugit tamayat atuqtauuyukhallu nakuudjutaayukhat ilihaidjutikhanut – imaa hulilukaarutit ayuiqhautit nalaumayut uqayukhautikhaanut taiguayukhauyiannut.
- Angayuqqaat ilaulutik. Ikayuqtiutaaqtut qanurliqaak amigaittukkut, nunallaami hanguyaangita, ilihimayamingnik ilihailutik, atuqattaqpaktamingnik takupkaigiarlutik, unipkaarlutik ikayuutauyut uqayuhikhariangita, pitquhimingik ayuiqharlutik, amigaittut uqariyautaaqtut.
- Qakugunnguraangat utirvigilugit ihuaqhaqattarlugit ilihaidjutikhait pittaaliraiguffi.

22

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit
ubluqtamaat ulapqipkaiyukhat
tamainik nutaqqanik kihimi

- (a) hilami
ulapqipkaqunngitpagu
angayuqqaangita
pamiqtiataluuniit
munaqhiluuniit; imaaluuniit
- (b) hilalukpat.

Maligaugakhaq 22

Ubluqtamaat Hilami Ulapqiyut

Huuq

- Ilihimalugit nutaqqat hilami ulapqiyukhat aannirnailrumi

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ilihidjutini ubluqtamaat hilami ulapqiyukhauyut kihimi nutaqqat hilami ulapqilimaittut aanniarutimitigut, hilalukpaluuniit uumayuqaqqaluuniit qanilrumi qayanganutauyunik.

Qanuq

- Uqarvigilugit ihuaqtut kavamatkunni havagviit hilami ulapqivauhikhaannut ihumaaluutiqaqqat uumayunik qayangnaqtunigluuniit, imaa ihiriyuaqqat.
- Hilami ulapqilimaiqqata hilalukkut, kihimi hilaqqiqqat ubluummaat, ihuaqhailutik hilami ulapqipkaittaaqut.
- Angayuqqaat kangiqhidjutikhaqarlugit hilami ulapqiuqhikhaitigut, hilami ulapqilimaitpata, huliniaqqat nutaqqat naunaiqhimalugit.
- Hilami ulapqilimaitpata iqaiyautikhainik aallakkut piyukhauyut timitikkut hulilukaarutininik iluani.
- Apirilugit angayuqqaat hilaamut naamayunik (imaa qunguhirmianik, nahanik, pualungnik, nipalukhiutinik, hiqinnaqqat nahaqarlutik ilangit.)
- Puiguqtailugit nanuutit hiqinnaqqat nutaqqallu kikturiyautait angayuqqaat aggitihimayait aturiaqaqqata.
- Hilami ulapqiuyarviit ahiniitpat nutaqqiqivingmit:
  - nakharluhi mattutiqarviinik qilamiurlutit uqarvigiyakharnik aanniqtuqaqqat
  - nakharluhi qilanaarutininik haugautikhanik,
  - nutaqqat quiyaqtuqtitaarlugit hilami ulapqiyaqtutinnagit.
- Qaayurnarniq taarnirlu hilami ulapqipkaihuirutaunngittut. Maligakhaliurluhi nutaqqiqiviffingnut qaayurnarnikku maliktauyukhamik. Imaatut hilahiutit ataaniitpat -30-ngukpat qaayurnautaa anuriqihqunilu, nutaqqat hilami ulapqiyunaittut.

Atuquyauyuq

Nutaqqiqiviliqiyi
 ilihimayukhaq tamaita
 nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut
 ilaupkaqtauyukhauyut
 hulilukaaqtainni iqaiyaliraangata
 imaa ikaarniup atauhip
 nappaani (30) ubluqtamaat.

Atuquidjutit

Ubluqtamaat Iqaiyautit

Huuq

- Iqaiyaqattiarangita
- Ilihimaliriangita iqaiyarnikkut ubluqtamaat aanniaqtailudjutit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ubluqtamaat ilihaidjutit ilaupkaqtakhaat iqaiyarniq ikaarniq atauhip nappaani iqaiyarlutik aanniaqtailinikhaq.

Qanuq

- Hilamiinaq ulapqilutik iqaiyainariittut una maligaugakhaq aturiangani, (Nutaqqat inmik ulapqiyumaniarunaqtut hiuraqarvingmi). Ulapqipkanahuarlugit hilulikaarutininik timitik iqaiyariangita.
- Alianaqtukhaq. Ulapqipkarlugit ukiungit nalaumayunik ulapqidjutinik, imaa
- Aallatqiinik ulapqivivaqqtillugit – iluani, hilami, ahini nunaallami ulapqivianni.
- Angayuqqaat kangiqhidjutikhaqarlugit unniutilugit iqaiyauhiitigut ilihaidjutinit.

23

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit
nivinngaqhiyukhat
naunaitkutunik ilihaidjutikhanik
hulilukaarutainik
takuinrialrumi
nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 23

Nivinngarlugit Ilihaidjutikhat**Huuq**

- Ilihimalugit havaktut, nutaqqat, angayuqqallu ilihimayaangita hulilukaarutait nutaqqiqivingmi

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ubluqtamaat ilihaidjutit nivinngaqtakhiutit nivingaqhivingmi takuinrialrumi itigtunit nutaqqiqivingmut.

Qanuq

- Nivinngarlugu ubluqtamaat ilihaidjutit nivinngavingmi naunailrumiluuniit. Titiraqhimalugit quviahugvikhat, haalatiirviit, quviahungniit, hanguniaruffi humuliqaak.
- Angayuqqaat nutaqqallu takupkatitpaglugit kangiqhidjutinik nivinngavingmi ubluqtamaa ilihaidjutikhallu nivinngaqhigaiguffi.
- Naunaiyaqhimalugit atiti havaktut hulidjutikhaini ubluqtamaat ilihaidjutini, ilitturipkautiuyut angayuqqaanut kia ilihautiniaqtait nutaqqatik.
- Kangiqhidjutikhanik titirarlui aallakkulluuniit unniutiutikhanik ubluqtamaat ilihaidjutinik havaktunut angayuqqaanullu.

24

Humi nutaraq ayuqhautilik
nutaqqiqiviliaqqat,
nutaqqiqivliqiyi, akhuurluni,
nutaraq ilauyukhauyuq
ubluqtamaat ilihaidjutini.

Maligaugakhaq 24

Nutaraq Ayuqhautiqaqtuq**Huuq**

- Ilaupkarlugit tamaita nutaqqat tamainni ubluqtamaat ilihaidjutini, ayuiqhautini, ulapqiuyaqtunilu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqat aallatqiinik ayuqhaudjuhiqaqtut imaalu/luuniit ikayuqtqariaqaqtut ilaupkaqtayukhauyut tamainni hulilukaarutini.
- Nutaqqiqiviliqiyi ihuaqhaqtakhait ungavaqtirlugit haputauyut ilaupkarutauttailiyut nutaramut ayuqhautiqaqtumut ikayuqtqariaqaqtunullu/luuniit.

- Nutaqqiqiviliqiyi ihuaqhaqtakhait ubluqtamaat ilihaidjutit piyakhaukpat.
- Nutaqqiqiviliqiyi piyukhauyuq ikayuutikhaqariaqqat atuqtakhainik nutarap ilauyaamini ubluqtamaat ilihaidjutini, apirilugilluuniit angayuqqaangit pitqulugit ikayuutikhait atuqtakhait.

Qanuq

- Nakuurutauyuq ilittiariangani nutaraq ayuiqhautilik ikayuutiqarialik ilihan'ngalihaaqtuni imaa katimaqattarlutik uqaqatigiqattarlugit angayuqqaangit nutarap – hannaiyailirlugi nutaqqiqivik ilihaidjutikhaillu ihuaqhaqtakhanguqtut nalaumaliriangat ikayuutigiyakhait nutaraup ilihaqtakhainut, imaalu havaktukhaliurianiaqqat imaaluluuniit havaktut ilihaqtukhauvakt ikayuqtiugiamingni taaffumunga nutararmut.
- Ilitturittianirlutit nutarap ayuqhautiqaqtup pitquhiinik piyaatainik. Uqarvigilugit munaqhit ayuqhautiqaqtunik qauyimayut, angayuqqaangit kitkulu ikayuqtaaqut, ayuqhariarni qanuq ikayuttianiarutikhaigut ayuqhautiqaqtuq nutaraq.
- Ungavarlugit haputauniaqtut. Imaa nutaqqiqivik hanayauniarunaqhiyuq.
- havaktukhaqhiuniarunaqtutit ayuiqhautipkarlugiluuniit havaktut hadja ikayuqpaliriangadjuk nutaraq ayuqhautiqaqtuq ikayuqtigiaqaqturluluuniit.
- Ihuaqharlugu ubluqtamaat ilihaidjutikhat nalaumayaangani ayuiqhaqtakainut nutarap ayuqhautainut ikayuutiqariaqautainullu/luuniit. Piyumayat nutaraq ilaulirluni tamatkirniarlugit ilihautigiyauyut, imnikkuutinahuarlugu. Imaa nutaraq ihumagiyauyukhaq pipkaqtakhauyukhaq “ayuhautiqanngituni”.
- Aadjikkuhiit aippait nutaqqat qun'ngiarlugu titirarlugit hulilukaqtait atuqtailu nutarap ayuqhautainut ikayuutiqariaqatainullu/luuniit unniutidjutivaglugillu angayuqqaanginut/pamiqtianut. Ilihimalugit qanuq ilauvauhia aallanut nutaqqanut, qanuq hulilukaarutait, aliagiyait inminik pittaqtait, kitut umiruhuutigiyait ihumaaluutigiyailuluuniit, hulilukaarutit, atuqtauyukhat nutaqqiqiviup ihuaqhautigiyakhait nutararmut ilauvagiangani.
- Pipkarlugit havaktut, nutaqqat angayuqqaallu kangiqhidjutikhainik qauyimattialiriangita ikayuutigiyakhaillu:
  - Nutaqqat aallatqiinik ayuqhautiqaqtut ikayuutiqariaqaqtulluluuniit piyakhait ikayuutigiyakhait, imaali
  - Qanuridjuhia(it) nutaqqat ayuqhautiqaqtut ikayuutiqariaqaqtululuuniit nutaqqiqiviliaqhimayut.

25

Nutaqqiqiviliqiyi atuqtaaqtut nunallaami ikayuutit nakuuhariangat ilihaidutit ikayuutillu nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 25

Atuqhugit Nunallaami Ukapqiviit Ikayuqtiuhiit

Huuq

- Nakuuhautaulutik ubluqtamaat ilihaidjutit pidjutiginaqtaillu nutaqqat
- Ilaudjutikhaa nutaqqiqivingmi nunallaamilu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ubluqtamaat ilihaidjutit imaa ittut atuqattaqoakhugit nunallaami Ulapqiviit ikayuqtiuhiit, qakugunnguraangat.

Qanuq

- Aturlugit aallatqit nunallaami ulapqiviit huliviit ikayuutiqarviit: taiguaqarvik, utuqqaqarvuk, sikiirarvik, min'nguiyarviit, hilami igaviit, iliharviit, inutquaqarviit, inuulrammiit katimaviat, angaadjuvit, aallatqiinik pitquhigaqtunut katimayiit.
- Ilihimaniarlugit nunallaaffingni ulapqivit hulidjutait naalautikkut tuhaayakhat, tiiviikkut titiraqhimayut hulilukaarutit quviahuutiuyut ihuaqtut nutaqqanut, ilihan'ngalihaanut taiguarnarviit, pulaaqtut taigualiuqtit.
- Ilihimaniarlugit nunallaarni tiiviikkut nunallaarni nivinngaviit ihuaqtunik hulilukaarutunik.
- Pulaarlugit aallat hulilukaarviit ikayuqtiuvaktut qakugunnguraangat, ukua ilangit ikaulaatulirivik, milvik, quviahuutigiluguluuniit hiqiniq utiffaaraangat.
- Pulaarlugu Inirnikhaat/Inutquat imaaluuniit nutaqqiqivingmut pulaaqti'lugit.
- Nunallaami hanguhiraaguffi, uqarilugit takuyait, apiqhuutait kiuqattarlugit humi pulaaqhimayaitigut.
- Titiraruhi quyadjutikffingnik imaaluuniit titirauyaqti'lugit nutaqqat quyadjutikhainik taapkununga pulaaqtanut pulaaqtunullu.
- Titiraruhi qanuriliurutikhanik aannirnaitumik pulaaraangat ahinut. Ilauyukhat ukuat angayuqqaat kangiqhidjutaini.
- Tunilugit tamaita angayuqqaat titiraqhimayunik kangiqhidjutinik hanguniaruffi malruungni ubluk tikitinagit hanguvikhaqhi. Titirarlugit ublua, ikaarinia, humut, huurlu, qanuq talvungauniaqtuhi hivayautaa – pulaavikhaffi, ilvillu tigumiagaqqit hivayautaa piyariaqaqat.
- Ilihimaluhi akhaluutikkuriaqqat maliktakhayut maligaugahi.
- Ilangit angayuqqaat angiqhimanngitpadjuk nutaraqtik ilaayunaittuq ilihimaluhi aallakut huliyaqhainik taaffumunga nutararmut nauqhirmiaqtumut nutaqqiqivingmi. (itqaumalutit, nutaqqat qimaktaulimaitut avairlugit* akiliqtauhimaittumik havaktunut. Havaktiuyuuq nauqhiqatigiyakhait.)

Atuquyauyut

Nutaqqiqiviliqiyi
naunaiqhiyukhaq kitu
havaktuq uqaqattaqtaaqtuq
nutaqqiqiviliaqtut
angayuqqaanginut nutarap
qanuridjuhiagut ilauvauhiagut
ubluqtamaat ilihaidjutinik.

Atuquidjutit

Uqaqatigiqattarlugit Angayuqqaat

Huuq

- ilihimaluhi uqaqatigiqattaqtauyukhat angayuqqaanut nutaqqat qanuridjuhiagut, ilauvauhiitigut ilihan'ngautini

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi naunaiqhiyukhaq havaktumik(nik) uqaqatigiqattaqtaaqtuq angayuqqaanut nutaqqat qanuriningitigut ilihaidjutinilu ilaudjuhiatigut. Aihimavingmingni nutaqqiqivingnut nutaqqiqiviliqiyiuyuq uqaqtukhaq.
- Naunaiqtauhimayuq havaktuq uqaqatigiyumayaangita angayuqqaat unniutiuyukhaq, angayuqqaat apirinngitkaluaqtilugit.

Qanuq

- Titirarluihi maliktauyukhanik:
  - kitu havaktuq(t) uqaqatigiyuyukhaq(t) angayuqqaanut,
  - qakugu uqaqatigiyakhait angayuqqaat nutaqqat qanuridjuhiitigut ilauvauhiitigut ilihaidjutinut,
  - qakugu uqarvigittaaqtait ilikkuuqtilugit – imaa ihumaaluutiqaqqata,
  - qanurlu uqarviiyakhait angayuqqaat – uqaqtiqariaqqaqqat? Titirainaunngittukkut uqarvigiinarlugit? (Angayuqqaat kangiqhimanngitpata uqaqtanik titiraqhimayunigluuniit uqarviginngitatit.)
- Ukua iliyukhat havaktut ilitturipkautaini naunaiqhimaniarlugit havaktut piyaakhaat.
- Ilauyukhauyut ukuat maliktauyukhani angayuqqaat kangiqhidjutaini angayuqqaat ilihimayaangita.
- Ubluqtamaat piluhi:
  - havaktut angayuqqaanut hailihimayukhat qaigaangata aniliraangatalu uqautiyaangit atauhirmik malrunngigluuniit nakuuyunik aliagiyaangik nutaqqat ubluq,
  - ubluqtamaat titiraqhimalugit hulidjutait mirraat unniutiutigiyaangita angayuqqaanut.
- Qaffiiqtuluhi ukiumi:
  - ubluqtamaat ilihaidjutinik, kangiqhidjutinik, aallakkulluniit titiraqhimayukkut unniudjudjutauyut ilihaidjutinik ikayuutauyukhat uqaqatigigaangita angayuqqaat nutaqqat ilauvauhiitigut qanuriningitigullu,
  - uqaqatigilugit angayuqqaat aallatqiitigut ulapqiuyaqatigiqautiatigut, hulilukaarutini qanuridjuhiigut, kitunik piqpauyungit ilikkurutaigut, qanurlu umilruhuutiqaqpakpat ihumaaluutiqaqqat.

Atuquyauyut

Nutaqqiqiviliqiyi ilihimaniaqtuq, qanuraaluk, nutaqqat nutaqqiqiviliaqhimayut tatqiqhiutiqaqtut avatquhimanngitunik 18-nik unaguiqhiqattaqtukhat ublukkut ilitturidjutainit piyainit angayuqqaanginit nutarap.

Atuquidjutit

Mirraat Unaguiqhirniit

Huuq

- Ilihimalugit mirraat unaguiqhiqtukhat
- Ilihimalugit mirraat unaguiqhirvikhaat aadjikkutariyakhait aihimagaangamik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi apiriyakhait angayuqqaangit mirraat humungaraangat unaguiqhirvianik aihimabluni.
- Nutaqqiqiviliqiyi malingnahuaqtakhait aihimavingni unaguiqhirviit.
- Angayuqqaat tunihinngitpata unaguiqhivianik, nutaqqiqiviliqiyi inmi naunaiqhiyukhaq unaguiqhivikhaanik.

Qanuq

- Apirilugit angayuqqaat qakugunnguraangat hinillagvianni/ unaguiqhiviannik mirraat.
- Naunaiyailuhi ubluqtamaat humunngaraangat mirraat hinillaktukhat/unaguiqhiqtukhat.
- Ilihimalugit tamaita havaktut, angayuqqaat, akilitauhimitumik havaktullu ilihimayukhauyut humunngaraangat hinillagviit/ unaguiqhirviit naunaiyaqhimayut.
- Havagluhi naunaiyattiaqhimayinik maliktauyukhanik hinillagiangita.
- Ilauyukhat maliktauyukhat hiniktillugit ipinnairutikhaanik (SIDS):
  - innaqti'lugu mirraaq palluqtihimaittumik, naptuyumi aallinirmi,
  - akitiliqhimaittumik ulapqiuyaliqhimaittumik aallaniglu hunavalungnik hanianut mirraap, ipipkautiuniaqtunik aniqhaatiaguirutinik,
  - igluaq hinigviat uunnaryuaqtukhaunngituq – uunaqpallaami mirraaq hinikhaaqtinniarmagu.
- Nivinngaqtirlugit hinillautikhat maliktauyukhat ilauyukhallu angayuqqaat kangiqhidjutaini, angayuqqaat havaktullu ilitturiyaangita qanurittunik hinallaktunut piyakhauhiinik.
- Maliglugillu tamaita maligaugakhat unaguiqhiutikhaigut munarittiarutailu.

Atuquyauyut

Nutaqqiqiviliqiyi ilihimayukhat tamaita nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut ubluraaluk ukiulgut akun'ngani 18 tatqiqhiutilgit 6-nik ukiuqaqtunut ubluqtamaat ubluummat nutaraq hinillaktukhat unaguiqhillaktukhat nipain'ngaaqtukhallu.

Atuqidjutit

Unaguiqhirniit Angayukhiit Nutaqqat

Huuq

- Ilihimaluhi angayukhiit nutaqqat nipailrumillaktukhat ubluummaat
- Maliglulik humungaraangat nipain'ngaavikhat naamayukhat nutaqqanut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una atuqtauyukhat ubluraaluk nutaqqiqivingnut aihimavingmingni nutaqqiqivingnullu
- Ubluqtamaat naunaitkutaanni ilaayukhat nipain'ngarvikhaat ubluummaat, nirihiuraangamik, nutaqqanut ukiulingnut 18-nik tatqiqhiutilingnit tallimanik ukiuqaqtunut.
- Nutaqqat hinillaktaaqtut, unaguiqhiqtaaqtut nipain'ngalaktaaqtut, qanuq piyumayaanik.

Qanuq

- Havagluhi kangiqhinnaqtumik malitauyukhanik hinigvikhaigut hinillagiangitalu.
- Nivinngarlugit ukuat maliktauyukhat ilaayukhauyullu angayuqqaat kangiqhidjutikhaani, taimaa angayuqqaat havaktullu qauyimangita maliktauyukhanik hinillagiangita ilihimayakhait.
- Ilaayukhauyurlu ubluqtamaat nipain'ngallagvikhaat – nirihiuraangata.
- Uqaqtigilugit angayuqqaat kangiqhiniarluhi ihuaqtumi ikaarnikhaanik nipa'ngallavikhaat nutaqqat – hinillagvikhaat, unaguiqhirvikhaat nipain'ngaarvikhaalluuniit.
- Hinillatillugit nutaqqat malruungni ikaarnirni angayuqqaat hinillakhaaqpagit avatqumayunik malruuk ikaarnik.
- Tupakpata nutaqqat nipaaryuanngitumik ulapqiuyaqtillugit ikaarinirmi atauhirmi, piyumayamingnik. Ayuiqhautilugit nutaqqat nipaittumik nuutiriangita hinillaqaaqhutik/ unaguiqhillaraalutik hiniktut huli tupatiriitumik.
- Aallatqiinik hulilukaarutiqaqtukhat nutaqqat hinillagumanngittut
- Maliglulugit tamaita maligaugakhat unaguiqhinikkut munaqhidjutiinullu.

Ilanga 9

**Ayuqhaqtittaidjuhiitigut
Maligat Idjuhikhailu**

Ilanga 9

Ayuqhaqtittaidjuhitigut Maligat Idjuhikhaillu

Uvani ilangani uqariniaqtait nutaqqiqiviliqiyit havaariyakhait ayuqhaqtittaidjuhit takuniaqtait ilihimayait – havaktunit, akiliqtauhimaittumik havaktut nutaqqallu.

9

26(1)

Nutaqqiqiviliqiyi
nutaqqiqiviliaqtillutik nutaqqat
pipkalimaitait,

- (a) Aanniqtitaupkalimaitait
pamiqtuqhugit
uqalugvigilimaitait, imaalu
- (b) Annirutihimaittumik,
havaktunit, aallanit
nutaqqanit
angayuqqaanilluuniit
pamiqtianillu
angayuqqaangit pamiqtiat
nutaqqiqimitillugit.

Maligaugakhaq 26(1)

Ayuqhaqtittaidjutait Havaktunit, Akiliqtauhimaittumik Havaktunit Nutaqqanilluuniit

Huuq

- Aanniqtittailugit nutaqqat havaktunit, akiliqtauhimaittumik havaktunit aallaniluuniit nutaqqanit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ayuqhaqtittaidjutit qirnaraaqtumi qiyuqutinnuani naunaitkutat aanniqtuinirik ayuqhaqtittidjuhiit.
- Nutaqqiqiviliqiyi nutaramik aanniqtuiyukhaunngitut, havaktunit, akiliqtauhimaittumik havaktunit nutaqqanilluuniit; nutaqqiqiviliqiyi pipkaqtakharinngitait:
  - timitigut aanniqtuimiq, hakkaqtuiniq, puudjktuiniq, hayuktuiniq, iqitiryuaqtuiniq,
  - niblihuni imaa irialaarvigiblugin,
  - ihumarlutitailugit atiruaqhugu, imaalu unniutiblugu, “tamaryauyutit,”
  - anniruhuutiblugin ukuninnga niqinik, imarmik, qiyuqtuqtailiblugu, halumaitunik aannuraaqqtittuguluuniit.
- Qinuguhuutiyut nutaqqat ayuqhaqtitaunngittuq – imaa inirningulluanngitaani tautungnaqtut ayuiqhaqtakhaqaqtullu uqariamingni irialaaqhimaittumik, taadjaqhimaittumik ilangit. Hapkua ilihimayuyut imaa “ayuiqhautigiaqaqtuutit” nutaqqat ayuirivkhait qanuq uqarvigiyakhait ihuiguhuutigumik umilruhukkumik pilluaqtaqtut ihuaqtumik.
- Aanniqtuiniq nutaraq aallamik nutararmut nutaqqanilluuniit ilihimayuyuq imaa nanguttiyut hakugikhaaqhutik, Nanguttiyut hakigikhaaqattainaliqtut, pihuqhaaqhutik, ihumainnik aanniqhinaaqhutik. Aallatqiinguyut – timimut aanniqhuniaqtut, uqalukhutik, inuuhiaqut, qaritauyakkut, uviniqautaagut arnauniagut angutauniagut. Tamangnik hakugikhaaqut hakugikhaaqtauyulli ikayuqtiqariaqqatuk uqaudjuyunit, mihingnautaiqut qanurinmangaalu taimailiuruhiitigut.

Qanuq

- Kangiqhinnaqtukkut unniutiyakhat havaktut akiliqtauhimaitumik havaktullu pamiqtauyukhait nutaqqat.
- Kangiqhinnaqtukkut unniutiyakhat qanuq nutaqqat ilamingnut piyukhauyut.
- Kangiqhinnaqtukkut unniutiyakhat havaktut akiliqtauhimaitumik havaktullu qanuq taimailuqtuqaqtittilimaittut.
- Titirarluhi maliktauyukhanik havaktut akilitauhimaitut havaktut aanniqtuiyut nutararmik piyauyukhat, imaa:
  - havaguiqtilugit havaktut akiliqtauhimaitut havaktut akhuuqhutik pamiqtuiyut, huaktuiyut ihumarluktuiyut nutaqqanik anniruhuuktuiyullu piyakhainik,
  - unniqhiurutigilugit ukununga Nutaqqanik Aanniqtailiyi ihumaliuqtukhauyuq qanuq ihumaliurutauyukhat,
  - unniutilugit angayuqqaat atiinik atuqhimaitumik nanguttiyunik hakugikhaaqhutik illitturipkarlugit ihuaqhautiliqtaat taimailiuruiriangata.
- Qilamik, unniutiyakhaat Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit taimailuqtutigit nutaramut havaktunit havaktut akiliqtauhimaitumit Ilihan'ngaqtuliriyi:
  - ilihimayaangat taimailuqtunik qanuriliurutigiyakhilu,
  - ikayuqtautikhaagut, illitturidjutikhaigut aallakkuluuniit ikayuqtautikhagut, imaalu
  - qugluutigiyunaitaa hivayaqtaugumi inuuhiliqiyinit ninngaumayunillu angayuqqaanit.
- Titirarluhi maliktauyukhanik nutaranut nutaqqanut aanniqtuiyut (nangutiyut hakugikhaaqhutik) aallamut nutararmut.
- Itqaumalutit taimailuqtut, hakaktuiyut, aanniqtuiyut hakaktiugaamik inirnit, kihimi aanniqtaulanngittut taimiuliuqtaugumik nutararmut. Ilauyut angiglihiutaagut, qanuq idjuhikhautaata qanurlu mihingnautiuyut ninngaumayut ihuittumik.
- Kangiqhimalugit nutaraq nangutauyut hakugikhaaqtauyut tamangnik ikayuqtauyagiaqaqtuk nangutauyut nanguttiyurlu.
- Apirilugu Nutaqqanik Aanniqtailiyi ihumaqaluaqtuliriyilu uqarvigiqulugit havaktut qanuq taimailuqtut ilitariyaangita huliuyukhauyullu aanniqtuiyut aallanik nutaqqanik.

26(2)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit havaktukhauyut, nivinngarlugillu tuniuqharlugillu havaktunut angayuqqaanut pamiqtiuyullu nutaqqanik nutaqqiqiviliaqtunik titiraqhimayunik maliktauyukhanik.

Maligaugakhaq 26(2)

Qanuridjuhiigut Pamiqtuinikkut Maligaq

Huuq

- Naunaiqhittiangata qanuq piyukhauyut nutaqqat huliyauyukhallu nutaraq taimailiuruinngitpat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqhimayukhaq atugakhanik qanuq pamiqtauyukhat nutaqqat nutaqqiqiviliaqhimayut.
- Atugakhaq ihuariyauluni titiraqhimayukhaq. Imaa nutaqqat piyakhaitigut, imaangunngittuq piyakharinngitainik.
- Atugakhaq ilaqaqtukhaq qanuriliuqtauyukhat – nutaqqiqiviliqiyit havaktut uqaqtakhait huliyauyukhallu – nutaraq taimailiuruinngitpat.
- Nutaqqiqiviliqiyi nivinngaqtakhaa atugakhaq tunilugillu angayuqqaanut.
- Nutaqqiqiviliqiyit nutaqqiqivingmi tuniyakhait atugakhaq havaktunullu.

Qanuq

- Titirarlui pamituidjutikhamik atugakhamik piyukahutigiyainik aadjikkutaat, uqarittialugit, ihuaqtumik uqauhiqaqtunik nutaqqat tamaita inirnirit tamaita tamainni huliyaainni nutaqqiqivingmi.
- Takupkainiarlugit ihuatunik piyut unniutivaglugit hugittailihimaittunik ihuinaaqtunik pamiqtuinginaqhimaitumik ihuinaaqtunik nakuuyumik hulidjutunik takupkainiarlugit.
- Angitqiyaanik piniarlutik imaa, "Ilingnut nakuuniarlutit, aallanut nakuuniarlutit, avatimut nakuuniarlutit." Ataani ukuat piniaqtakhainni mikitqiyat nakuuniarlutit naunaiyarlugit, imaa atauhiillaqtarlutik ulapqiyarnik, algait itigaillu inmingniittukhat ikhivaqatigiiliraangamik, ilangit. Ayuiqhautlugit nutaqqat qanuq itquyauyut takunnaqtut tuhaannaqtut, ilangit.
- Ikipingnaqtuq ilitariyaami ihuaqtut pidjutait nutaqqani takugaangata, taapkua pidjutit nutaanguyut ayurnaqtullu nutaqqanit. Uqaallainarlutik imaa, "quana juusituutit tutqurangni," takuyagit akhut havaktutit algait itiqqatit aallanut nutaqqat kahaktitailiblugit." Uqarvigittiarlugit imaa "havattiaqtutit," naamanngittuq.
- Nakuuyumik ilitarinahuaqpaglugit nakuuyulluuniit pidjutait pipkainiarvit hitamaiqturlugit ilitaridjutihi nakuuyut atuqtait.

- Qanuriliurutit ihuinaatunut aadjikutarinngitait pamiktuiblutik. Uqauhihi huliyahilu ihuigigupkit pidjutait ilauttaaqtut "pamiqhiyunik" – imaa avaliinnaaqtittugit nipailumi.
- Naunaiyarlugit qanuriliurutit pamiqtuidjutit ihuinaarutainut naamagiyaunngitut atugakhani.
- Mikitqiyaniq qanuriliurutinik ihuariyanngittarnut ikayuutauniaqtut. Imaa takuhainarlugu niblirvigiluluuniit itqaqtiutaugungni nakuutqublugit angitqiyaniq ihuaqhautinik aturiituhi.
- Aturlugit qanuriliurutit ihuaqtut pidjutaannut pamiqtuiguffi. Imaa, nutaraq taadjaqqat aallaniq ahinunngatittaibluni ulapqiyarvingni, utaqqihimaitunik piliriamini, imaa pamiqtauyukhaq taaffuma nutarap atullalimaiqtikaffuglugu taaffuminga ulapqiyarvingmik.
- Aturlugit ukiunganut-ihuaqtut qanuriliurutit. Aturluhi qulaani uqariyaayunik, pamiqtauyukhaq taaffuma nutarap atullalimaiqtikaffuglugu-taaffuminga ulapqiyarvingmik ikaarnia takitqiyayukhaq nukaqhinit.
- Ayuiqhariarluhi, havaktuluuniit ayuiqhaqtillugit qanuq pipkaidjutikhanik atuqpaquidjutikhanik pidjutait nakuuyut takuyumayahi nutaqqanit, apiriluguluunit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ikayuriangani.

Atuquidjutit

Nutaqqiqiviliqiyit havaktukhat
atuqtitaiyukhat maliganik
atuqtakhainik nutaqqiqivingmi:

- (a) Hivumuuqtittilutik
piqpahuunirmik avatimik
tamainni nutaqqani
nutaqqiqiviliaqtunik
- (b) Hivumuuqtittilutik
ikayuqtigiingnirmik
naluyamingnik
kangiqhiyaamingnik; imaalu
- (c) Ilihimalugit aturaangat
nakuuyunik pitquidjutinik
nakuuyumik kiuvagiangita
nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut

Atuquidjutit

Nakuuyumik Pidjuhiqarnirmut Maligaq

Huuq

- Ilihimalutik nutaqqiqiyit atuqtitainhuaqpaktut nakuuyunik pidjuhiqarnirmut maligarnik atuqtakhainik piqpahuutivagiangita nutaqqat nakuuvagiangita havaktunullu, akiliqtauhimaittumik havaktunut, nutaqqanullu, nutaqqiqivingmi

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi havaktukhat atuqtaupkaiyukhat titiraqhimayunik maliganik atuqtauyukhanik naunaittiaqhimayunik qanuq nutaqqiqiviliqiyi havaktullu atuqpaktakhait ilihimalutik:
  - hivumuuqtilugit piqpahungnikhaanik nutaqqat,
  - ikayuqtigiingnikkut aturlutik naluyamingik kangiqhiyaangita,
  - nakuuyunik pipkaqtitaidjutinik pidjuhiqaqtinniarlugit.
- Maligaq titiraqhimayaq qanuq piyumayaffingnik. Imaa, "Uvani ABC Nutaqqiqivingmi atuqpaktugut ikayuqtigiingnirmik nalungaqtunik kangiqhiyaaptingni."
- Atuqtakhait uqauhiyuumiqaqtut uqariyangit havaktut, nutaqqallu, *huliniarutait qanurilinarutait*, qanurluluuniiit hulittaaqtut qanurilittaaqtut, maligaq ilihimattiarutayaangani. Takulugu uuktuut *Qanuq*.)
- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimaluni havaktut ilihimayut pidjuhikhaanut maligaq atuqtakhainiglu – ilihimalutik qanuq piyukhauyut nutaqqanut.

Qanuq

- Maligarmi uqauhia titirariiqqut uvani qulaani. Imaa, ABC Nutaqqiqivingmi atuqtitainiaqtut piqpahungnirmik nutaqqanut."
- Tamainut maligami uqauhia, titirarlugit qanuridjuhikhainik, qanuq pidjuhikhaat inmingnut, qanuq uqaqtukhat hulittaaqtuq, piqpahuutidjuhitik tautungnarlutik. Imaa:
  - Qaigaangata ailiraangatalu uqarvigiblugit atiit atuqhugit, ubluqtamaat.
  - Takupkaqtitaqtaqqut ihuaqtunik pidjuhikhaanik nutaqqat nutaqqiqivingmi.
  - Nipiqqukittumik uqaqpaktugut iyiptigullu nutaqqanut uqaqpakhuta.
  - Ilitarivaktavut tamaita nutaqqat pitquhiit, ilihimanahuaqhugillu tamaita aallatqiidjuhiit piyumayait, ayuiqhautait, pittaaruhiit.

- Pipkanahuaqhugillu inmingnik piyumayamingik nutaqqat.
- Hivumuuqtinahuaqhugit tamaita nutaqqat ilikkuuruhiit.
- Aadjikkuttarlugu maligaliurutigilugit atuqtakhainiglu hivumuutigiangita “ikayuqtigiingnikkut naluyamingnik kangiqhiniarlutik”, imaalu aturlutik nakuuyunik pipkaidjutinik nakuuyumik pitquhiihaannik.”
- Angayuqqaanit havaktunillu taapkua ilauqtaaqtaat
- Titirarlugit maligat atuqtakhaillu ihuaqtunik pitquhikhaanik naunaiyagiaffingni. Imaa, “Nipiqqukittumik uqaqpaktugut,” imaangunngittuq “Irialaaqhimaittumik.”
- takiyunik titiraqtaqariittuhi pitquhuutikhainik atuqtakhainnik ikayuutikhanik maliganut – naunaiqhaiyuhni “pitquhuutikhaanik” nutaqqiqivingmi.
- Nivinngarlugit maligaq atuqtakhailu nivinngavingmi ilauyukhauyullu kangiqhidjutiini angayuqqaat.
- Tunilugit tamaita angayuqqaat havaktullu aadjiliuqhimayunik maligat makpiraanik.
- Ilauyukhauyut pitquhuutikhat maligat atuqtakhaillu havaktut ayuiqhautaini.
- Tamaita havaktut atiliuqtilugit aadjiliuqhimayumi maligat atuqtakhaillu imaa kangiqhiyaqtik naunaitkuriyakhat aturiangitalu. Tutqurlugit atiliuqtait tutquqhimavianni havaktut.
- Havaqatigilugit akiliqtauhimaittumik havaktut maligat malikpangiangita.
- Ihumagilugit ukiungit angiglihaangillu nutaqqat, ayuiqhautilugit nutaqqat piqpahuutigiangita aallanut nutaqqanut, inirrirnut, avatipingnut, qanurlu naungaqtunik kangiqhivagiangita ikayuqtigiikhutik.

Ilanga 10

**Niriyakhait, Nirikaffuktakhait
Niriyakhaliuqtakhailu**

Ilanga 10

Niriyakhait, Nirikaffuktakhait Niriyakhaliuqtakhailu

Una ilanga tautungniaqtuq piyakhainik niqikhaitigut nutaqqiqivingmi; Uqariyait:

- nakuunikhait niqit
- piyukhauyut niriyakhaliutanik
- qayangnautait niqiliqinirmut
- qanuraaluk nutaqqat nirivaktukhat
- mirraat niripkaihikhaat
- aanniarutiqautaigut niqinit aallalu ihumaaluutauvaktut
- imainarmi imirnikkut

10

27

(1) Nakuunikhait niqit maliktauyukhanit titiraqhimayait niqinik nakuunikhaliriyit atuqtauyukhat nutaqqiqiviliqiyinit, nutarap angayuqqaanginilluuniit pamiqtiataluuniit, tamainut nutaqqanut nutaqqiqiviliaqtunut.

(2) Niqit uqariyayut uvani ilauyut nunamit niqitakhimayut, humi nutaqqiqiyi pihimabluni laisqaqhuni niripkaiyaamingnik nunamit niqitakhimayunik pihimayaqtik Uumayuliqiyinit.

31

(1) Niriyakhaliuqtat titiraqhimayukhayut nivinngaqtalutik havailaaq atuliqtinnagu takuinnaalrumi nutaqqiqivingmi.

(2) Himmahiqtauniaqqat niriyakhaliuqtat nivinngaqtayukhat niriyautinnagit.

Maligaugakhat 27(1) unalu (2)

Nakuunikhait Niqit Nunamit Niqitakhimayullu

Maligaugakhaq 31(1) unalu (2)

Nivinngarlugit Niriyakhaliuqtat Himmahiuqtautillu Niriyautinnagit

Huuq

- Ilihimalutik niqit niqhiutayut nutaqqanut nakuyut nakuuhikhaqaqtullu
- Ilihimalutik anagayuqqaat ilihimayukhat upalungayaqtauyait niqikhanik niqikaffukuayukhanik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi nakuuhikhaqaqtunik niripkaiyut, malikhugit *Nunavunmi Niriyakhat Maliktakhanik*.
- Ukiuqtamaat ihivriuhinia Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyip ihivriuhiniaqturlu niriyakhaliuqtakhat. Takulugu *Huliyukhavut ihivriuhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.
- Nutaqqiqiviliqiyi niqinik niuviqtaaqtuq angayuqqaaluuniit niqinik aggidjittaqtut.
- Nunamit niqit ilauttaqtut niriyakhaliuqtani.
- Niriyakhaliuqtat nivinngatauyukhat havailaaq atauhiq tikitinnagu. (Nivinngaqhimmattaqtait qaffini havailaarni.)
- Niriyakhaliuqtat himmahiqtauttaqtut ubluq atauhirmi niriyakhanguqtinnagit.

Qanuq

- Ulapingaiyailuhi niriyaqhaliuqtakhat titirarlugit hitamanut havailaanut avataanulluuniit, taamna atuffaaqtaaqtaqhi niriyaqhaliuqtat.
- Apirilugu niqiqattiatuliriyi ikayuriangat ihivriyuqtaakta niriyaqhaliuqtalluuniit.
- Utirivigilugit niriyaqhaliuqtat qakugunnguraangat ihuaqhainarialik – imaa, ukiungani niriyaqyakhat ihumagilugit, ukiungagut quviahuutit, nunallaaffingni anguniatangit, ilangit.
- Nivinngarlugit nivingarvingmut atauhirmi havailaarmi niritinagit, qaffinulluunit havailaanut hivunikhamut.
- Nivinngarlugit himmautauniaqqat qilamik, ubluq atauhirmik. Naunairlugu himmauhiqtat.
- Nunamit niqitaqtat niriyaqhariqattarlugit.
- Qauyimalugit ilihimayahi niqinut aanniarutauvaktut niriyaqhaliuliraangaffi. Nutaraq niqinut aanniarutiqaqqat taapkua niqit ungavarlugit niriyaqhaliuqtanit, aannialaqpikainaittumik qayangnautiuniarmata nutaqqanut.
- Ihivriyuqpaglugit niqihat pihimayahi tutquqhimayat hunamik piyariaqaqtuhi niqikhaliuriami imaaluuniit himmauhiqhiyaarni niriyaqhaliuqtanik – imaa amigaitpata aulaisit atuqtakhauyut.
- Angayuqqaat aggidjikpata niqikhaannik nutaramik, apirilugit puunga attiqtakhauyut nutarap atianik, qanurlu tutquumayukhaukpat (imaa, niglaqhiivingmi) qanurlu niriyaqyukhaq (imaa, uunakhirlugu).
- Angayuqqaat aggidjikpata niqikhaannik nakuulluanngittunik – imaa, sipsinik nirikaffuktakhaanik – nutaraq tutquruk aggitiyakhat, nakunikhaaqaqtumik niqinik tunilugu, uqaqatigilugit angayuqqaangit aikpadjuk.
- Tunilugit angayuqqaat uuktuqtakhanik igayaaqtainik nakuuyunik nirillaktakhainik niriyaqhainik, taapkuninngalu niritqunngitarnik.

32

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit aturniaqtait tamaita aanniaqtailinirmut maligaugakhat maliktauyukhat niqinik tutquqtiriniit, hanaqiutit niqhiurutit.

Maligaugakhaq 32

Niqinik Tutquqtirinikkut, Niqiliqinikkut Niqhiurnikkut

Huuq

- Ilihimalugit niqit tutquumadjutait, niqiliqidjutait niqhiurutait ihuaqtumik
- Qupilruniktailiniit aanniarutininik hiamitiriittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Maliktauyukhat tutquumanikkut niqiliqinikkut niqhiurnikkut niqinik naamagiyayukhat aanniaqtailinirmut maligaugakhanut maliktauyukhanut.
- Ukiuqtamaat ihivriuqhiyukhaq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu takuyakhait tutquumadjuhiit niqiliqidjuhiit niqhiuqtauhiillu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu kangiqhidjutikhanik, ilihimayainik maliktauyukhanik. Ukiuqtamaanikhaa utaqqihuirugulu.
- Tutqurlugit niqit nakuun'ngiqtaaqut ukua miluk, sisit, yogurt, manniit, niqainnat iqaluillu niglahiivingmi, niglaumadjutaa nakuuyaakha naunaiyarlugulu imaa 4°C (40°F) niglaumatqiyaaniluuniit.
- Tutqurlugit qiqumayut niqit niglaunanirmi -18°C (0°F) qiqautiyaaniluuniit. Mahakhirlugit niglaumayumi imarmi, niglaumavingmiluuniit. Tutqurlugit niqit maliglugu titiraa puungani.
- Puuluangani tutqurlugit – hanaqilluaqhinaittumik halumannaqtuq.
- Hiamitirnaittumik niqinik hanaqiraangat algaktit uaqattarlugik, uarlugulu avuqaqtumi hanaqirviit avguarvitillu.
- Hanaqiruiraaangat uaquidjutit niqinik hanaqiraangat niqhiurvingnik havaktut ilihimayukhat maliglugillu – uunaqtumi, irmiutiqaqtumi imaa 20 minitsimi niqiliqinatik, niqiliqihuiqqatalu uuhimanngittunik niqinik tingmianiglu, qiyaaqturaangat, mikkatuigaangat higaaraangat uumayunik kahakhigaanallu.
- Aturlutik palaastininik qiyungnigluuniit avguivingnik niqinik aallatqiiniglu avguiviqarluhi niqinut aallatqiinut.

- Uarlugit avguiviit, haviit, ingilrutit qaangalu hanaqirviit uunaqtumi irmiutiqaqtumi hanaqihuraanga niqinik, aallamik niqinik hanaqiniaruvit. Imaq avulugu halummaqtirunmik atauhiillaaqtarlugu ubluqtamaat.
- Tamaita niqit taimaanginaq niritaaqtat nunamiutallu uaqtauyukhat niqhiutinnagit. Nanuglugit algangnut niglaumayumi imarmi.
- Uuhimaittut niqit kahaktittailugit niqinut nirinnariaqaqtunut. Tutquqtirlugit uuhimaittut niqit aallirmut qakilvianut niglaumavingmi taimaa juusinut aallanullu niqinut kuviqtariittumik.
- Tutuquqtirlugit uuhimaittut niqi atuni hiamitirinnaittumik aanniarutinik.
- Ilihimaluhi tuqutauyut qupilrut aanniarnaqtut igattiarlugit niqit uunarniani ihuaqtumi:
  - 71°C (160°F) pirluqtihimayut niqit,
  - 74°C (165°F) ilakut niqit niriyaunngittut, imaalu
  - 85°C (185°F) iluittuq tingmiaq.
- Nunamit niqitaqhimayunik piluhi anguniaqtuyunit.
- Niqhiuruirluhi uuhimaittumik (igahimaittunik) nanurmik aivirnik aannialaquinaqtuqaqtut *trichinella*-mik. Igalugu niqaa tammaqtiniaqtaa aannialaquinirnia.
- Igalugit niqit uuhimaittumik nirivigiyauhimayut.
- Uunaqtillugit niqit nirilugit. Aanniarnaqtut qupilrut nauttaarmata niglaqhiqtuni qayumiittumik niqini.
- Tutqurlugit ilakut niqit halumayunut puurnut, niglaumavingmi.
- Ilihimanngitkuvit, igidjavatit.

28

Nutaraq nukaqhiit 18-nik
tatqiqhiutilinngittunut piyukhat:

- (a) inirnirmit munariyauyukhaq
niritillugu; imaalu
- (b) niripkarlugit tupinnaitunik
niqinik.

Maligaugakhaq 28

Niripkauhiit Mirraanik**Huuq**

- Ilihimalugit nukaqhiit nutaqqat munariyauyukhat aannirnaittumi
niritillugit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Inirnirit munariyakhait mirraat nirikaffuktillugit niriliraangatalu.
- Niqikhait nutaqqat nukaqhiit 18-nik tatqiqhiutiqaangittut
mikkaulutik imaalu aqittukhauyut.

Qanuq

- Ilihimalutit havaktut munaqhiyukhat mirraat niriliraangata.
- Aqittunik niripkaqpaglugit.
- Avguarlugit mikkannguqtirlugit, aktilaakhait inirnip kubluata
hivuatut.
- Niripkatailugit nutaqqat paapkuanik, qaqugaq (nuts), ahidjanik
naptuyunik kaimaluriktunik nungulaanik.
- Kuriips avgurlugit malruingnut hitamanulluuniit.
- Avikturlugit haataak tuattunngurlugit. Avguarmilugit
tamuanginariangita.
- Ahiallu avgurlugit tamuanginariangita. Ungavarlugit hauniit.
- Piinatpataliqtuiguvit ivyuhihimaittumik. Aluunmut
piinatpatatuqtitaailugit nutaqqat. Naptuyuqaqtunik tunittailugit.
- Tamaita hauniiyarlugit niqit.
- Nutaqqat ikhivattiaqtukhat ikpatip haniani nutaqqat
ikhivautainiluuniit niriliraangamik.

29

Nutaraq nutaqqiqiviliaqhimayuq maamakhimmaaqqat maamaunmit, inirnip tugimiaqtakhaa maamaktillugu.

Maligaugakhaq 29

Maamautinut**Huuq**

- Ilihimalugit aanniqtaiiyukhat munariyauyukhallu mirraat maamaktillugit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Inirniq tigumiaqtakhaa mirraaq maamautaalu maamaktittiliraangamik.

Qanuq

- Nipailrumik ikhivaqatigilugu havaktup nutaraq maamaktitakhaa.
- Imaa 12-nik 14-nigluuniit tatqiqhiutilgit nutaqqat maamaktihuiqtauyukhat niuqqalirlutik nutaqqat qallutainut.
- Nallaqtihimayut mirraat maamaktitauyukhaunngittut.
- Mirraat iglianniittut maamautiqaqtukhaunngittut.

30

Avatqumayukhaunngitaat:

- (a) pingahut (3) ikaarniit akungani niriyaangita nirikaffugiangita nutaqqat avatqumayut qulinik ukiungit; imaalu
- (b) malruuk nappaalu ikaarniik akungani niriyaangita nirikaffugiangita nutaqqat qulinik ukiuqanngitut.

Maligaugakhaq 30

Nirivikhaat Nirikaffugvikhaat**Huuq**

- Ukiunginnut nalaumayunik ikaarniit akungit nirikaffugiangita nirigiangita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqat qulit ukiut avatqumayut niritaaqtut nirikaffuktaqtaqtut ikaarniini pingahuni.
- Nutaqqat qulinik ukiuqanngittut nirikaffuktaqtaqtut malruuk nappaalu ikaarniini.

Qanuq

- Naunaiqihimalutik ubluqtamaat ublaami ubluumaalu nirikaffuktariangita nirivagiangita, naunaiqhimayuni qirnaraaqtuni qiyuqutinnuani nalaumaniarlugit.
- Ilihariaqhimayut nutaqqat qaikpata niriyaqhaqtaqtillugit.
- Hailihimanahuaqpaglugu imiinarnik niuqqaqtakhaanik ublukkut.

Maligaugakhaq 31(1)

Nivinngarlugit Niriyakhait Havailaq Atauhiq Tikitinnagu

Una maligaugakhaq uqariyuyariiqtuq Maligauhaqhani 27-mi.
Nirittiaqtakhaitigut Malitauyukhat.

Maligaugakhaq 31(2)

Nivinngarlugit Himmauhiqhiguvit Niriyakhainik

Una maligaugakhaq uqariyuyariiqtuq Maligauhaqhani 27-mi.
Nirittiaqtakhaitigut Malitauyukhat.

33(1)

Nutaqqat
nutaqqiqiviliaqhimayut
imainarmik
hailiyauhimayaqarialgit
angiqtauhimayunik
Aanniaqtailiyinit

33(2)

Tamaita nutaqqiqiyit
pihimayukhat igittaaqtunik
atunik niuqautikhainik
nutaqqat angiqtauhimayukhat
Aanniaqtailiyinit.

Maligaugakhaq 33(1) unalu (2)

Aannialaqinnaittut Imiqtakhaat Qallutillu

Huuq

- Ilihimalugit nutaqqat aanniarnaittunik imiqtakhaqarialgit ublukkut
- Hiamittittittaililituk aanniarutunik, aanniarnaqtunigluuniit.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Imiqtakhaat angiqtauhimayukhaq Avatimit Aanniaqtaililiryitkunit.
- Nutaqqat imarnik hailihimapkaqtauyukhat imiqpagiangita ublukkut, piyumagaangamik.
- Qallutit igittaaqtukhauyut, imaaluuniit nutaqqiqiviliqiyi tamainut nutaqqanut naamayunik qallutiqaqtittiyukhaq, angiqtauhimayunik Avatimit Aanniaqtaililiryitkunit. Halummaqtiqtaqtauyukhat aturuiraangamikkik.
- Ukiuqtamaat ihivriuqtauyukhat Avikturvianni Tiliuqtinit Avatimit Aanniaqtaililiryitkunillu ilaayut naunaiqhiyaat imaqtatiarnik imiqtakhamik. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Nutaqqiqivik akhaluutikkut imiqtaqtukpat, halummaqtiqpaglugu halummaqtittiarlugit imaqarvik, ikayuriangita apirilugit Avatimit Aanniaqtaililiryitkut.
- Tutqurlugit qallutait tiguinariarnirmi nutaqqanit, imarlu, inmik ilikkut.
- Ilihautilugit nutaqqat huliyukhat imiruirangamik aanniarutit hiaminnaittumik. Imaa, igittaaqtut qallutit igillugit iqqakuurvingmut, imaaluuniit atuffaarniaqtait uarvingmunngarlugit uaqtauyukhat.
- Igitauyukhaukpata qallutit iqqakuurvikhaanik hailihiluhi imaqarviup hanianut.
- Igitauyukhaukpata qallutit, aturluhi avatipitingnut nakuuyunik qallutitik makpiraanik. Taapkuninnga pirluqtiqtaqtunik palaasitingniluuniit.
- Uarlugit qallutit uunaqtumi imarmi, irmiutiqaqtumi aturuiraangita.
- Illicuutunngitpata qallutit, amigairlugit halumayut qallutit. Ayuiqhautilugit nutaqqat 'tahamangga' qallutikharlutik 'tahamunga' ilivikhaallu aturuirumikkik.

Atuquyauyut

Ilangit nutaqqat qayagiyakhauyut niqinut aanniaqtaarmata, ilanginik nirilimainmataluuniit. Nivinngaqhiluhi kangiqhimayauyukhanik niqiliqivikkut niripkaivikkullu.

Atuquidjutit

Aannialaqidjutit, Niriyakhaitigut, Niripkainikkullu Nutaqqanik

Huuq

- Munariyaangita nutaqqat niqinut aanniarutiqaqtut
- Naamagiangita taapkua nutaqqat aallatqiinik niriyukhauyut niripkaqtauyukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Niqinut aanniarutilgit timiit narrugiyalgit niqinik aallangayunik. Aanniarutit mikittaaqtuq qayangnarluuniit.
- Ilitturidjutaavaktut: mirrian'nguyuuq, mirrialiqqat, itiktalaqikpat, uvinia aupadjaalaqikpat, puvittuqaqqat, aupadjaaqtaliiqat, aniqhaagiami ayuqhaliqqat, aniqhaagaangami ayuqhaqhuni, qalalaqibluni, kugluumaluni, makilimaiqhuniit.
- Angayuqqaat apirilugit nutaraa aannialaqidjutiqariangita. Ayuiqtautikhaffingnik paqittiniarluhi aannialaqidjutinut qanurlu qilanaarutikhaa aanniarutia pikpat.
- Qanurlu niriyakhaagut piyukhat nutaramut niriyakhainik nirilimaitainigluuniit. Imaa: nutaraq augluktuq niriyukhauyuuq iron-qaqtunik niqinik, nattiqtut; nutaraq sukarluktuq ; nutaraq niqiliaqtutut muqpaulyurutinik avulingnik nirilimaittut ukuninnga piqaqtunik 'gluten'-mik aannialaqinnarmat celiac-mik aanniruririk.
- Niripkauhiit qayagilutik kayumiittumik niripkarlugit, ikayurlugit, munarilugit, atuqtakhaqaqqata niripkautinigli niriliraangamik.

Qanuq

- Apirilugit angayuqqaat nutaraat niqinut aanniarutiqariakhaita, qanuritunigli niriyukhat niripkaqtauyukhat.
- Ilitturipkarlugit havaktut nutarap aanniaqtaarutaigut niripkauhikhaagullu.
- Nivinngarlugit ilitturipkautikhat nutaqqat aaniaqtaarutaigut niripkauhikhaagut niqiliqigaangat niripkaigaangat.
- Nivinngarlugit tamaita nutaqqat atiit piksaalu aaniaqtaarutailu, niqipkauhikhaat (nutarap atiqariittut piksaqariittut) niqiliqivikhani angayuqqaallu takuyakharvianni.
- Nutaraq qayangnautiqaqqat aanniarutinik, imaa ayurnaitqiyaaq taapkuninga niripkainngitkumik nutaqqiqivingmi, qayangnaittumik niqinut, mikkannuangugaluaq qayangnaqtuq tapkununga nutaqqanut. Niqinik taimaittunik piqarumanngitkuffi. Ukua qaaugat titirarlugu imaa 'Qaugat' takuyuminarnimut angayuqqaanit havaktunillu.

Ilanga 11

Angayuqqaat Ilauvauhiit

Ilanga 11

Angayuqqaat Ilauvauhiit

Uvani ilangani uqariyaat havaakhaat nutaqqiqivingmi ilauvagiangita angayuqqaat qanuq auladjuhikhaa nutaqqiqiviup.

Imaalu tautukhugit huliyaagtut nutaqqiqiyit angayuqqaat ilauvagiangita tun'ngahuglutik nutaqqiqivingmi imaalu qanuq auladjuhikhaagut nutaqqiqiviup.

Imaalu pitquidjutaat qanga angayuqqaap pilimaitaa nutaraq, pulaalimaittuniluuniit ilauluniluuniit hulidjutaini.

Tamainni maligaugakhani, uvanilu maliktauyukhani, tainirmi 'angayuqqaq' pamiqtauyullu ilauyut.

11

47(1)

Nutaqqiqiyi maniliutiuyungittut munariyauyut katimayiinit pipkaivangnaiqtut, titirakkut Aulapkaiyimut, imaa

- (a) Amigaitqiyat katimayiit angayuqqaanguyut pamiqtiuyut nutaqqanik nutaqqiqiviliaqhimayunik;
- (b) Katimayiit nutaqqiqivingmut katimayiliuqtut, amigaitqiyat angayuqqaanguyut nutaqqiqiviliaqhimayuqaqtut.

Maligaugakhaq 47(1)

Angayuqqaat Ilauvauhiit Nutaqqiqivingni

Huuq

- Ilihimalugit angayuqqaat ilauvauhiit ukunani:
  - ihumaliurutainni nutaqqiqiviup ilihautikhaugut, imaallu/luuniit
  - auladjuhiagut nutaqqiqiviup

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ilauyuq *Uuktuutini Laisikhanik*, laisikhanik tukhiqtuq titiraqtukhauyurlu qanuqtut angayuqqaat ilauvauhikhaagut ihumaliurutaatigut nutaqqiqiviup (katimayiit angayuqqaat katimayiiluuniit).
- Nutaqqiqivik aulapkaqtukpat katimayinit munaqhiyut auladjuhanik nutaqqiqiviup, katimayiyut angayuqqaanginauyukhauyut nutaraqaqtut nutaqqiqivingmi. Aallat nuatqatigiit katimayitutaaqtut, angayuqqaanik amigaitqiyauyukhaunngittut.
- Nutaqqiqivik aulapkaqtukpat angitqiyat katimaralaanik katimayimingnit (katimaralaat), katimayiuqaqtukhallu angayuqqaanik nutaraqaqtut nutaqqiqivingmi ihumalugiyamingik tuniyakhaqaqtukhat katimayiryuanut

Qanuq

- Angayuqqaat tamaita ukiuqtamaat katimanianuat qaitquivagluhi imaalu katimayiuquvagulgit katimayiinni.
- Katimaqattaqpaktukhat katimayiit nutaqqiqiviup auladjuhia nakuuyaangani.
- Katimayilutik angayuqqaat ilaudjutigiyaat, kihimi talvatuangunngittuq.
- Munarinahuaqtailugu nutaqqiqivik mikiniagut. Nakuuyunik havaktikhaqhiurluhi, ikayuqpaglugillu havaamingnik havaktipaglugit.

47(2)

Nutaqqiqiyit ilikkuuqtut aihimavingmingni nutaqqiqiyut piyukhauyut titirakkut Aulapkaiyimit, ilitturinahuarluni qanuq angayuqqaat ilauyaangita nutaqqiqiviani.

Maligaugakhaq 47(2)

Angayuqqaat Ilauvauhiit Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni

Huuq

- Ilihimalutik angayuqqaat ilauvauhikhaat:
  - ihumaliurutik auladjuhiagut ilihautikhaigut, imaallu/luuniit
  - auladjuhiagut nutaqqiqiviup
- ilihimalutik angayuqqaat tun'ngahuktukhat pulaaraangamik ilaugaangamik ilihautauhiini

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ilauyukhaq *Uuktuutini Laisikhanik*, laisikhanik tukhiqtuq titiraqtukhauyut qanuq angayuqqaat ilaudjuhikhainik.

Qanuq

- Titirlutik angayuqqaat ilaudjuhikhaa maligarmik titiraqhugit angayuqqaat ilauvauhikhainik nutaqqami nutaqqiqivingmi atuqtakhaigut.
- Imaaluttauq, angiyuugumi aihimavingmingni nutaqqiqivik, amigainniaqtut angayuqqaat ilauvauhikhaat auladjuhiagut nutaqqiqiviup ubluqtamaallu ilihaudjuttait.
- Qaitqulugit angayuqqaat ilauyaangita upakpaglugit uqarvigilugit. Ilangit angayuqqaat inmingnik akiliqtauhimaittumik havagiangita apiriyaugumik ilauyumaniaqtut.
- Ilaupkarlugit angayuqqaat ukuuna:
  - taimani pitquhimingnik uqariyaqarlutik
  - unipkaarlutik, hanayamingnik miqhuqtamingnik takupkaigiaqturlutik
  - katitirilutik tunihivaglutik miqhuqtakhanik hanayakhanik (manniit puungit, qun'ngianik)
  - ilaulutik hangugaangita nunamingni
  - tuhaavigiyaangita uqaqtitpaglugit qanurinmangaallu uqaqtitugit

Atuquyauyut

Nutaqqiqiyit maligaliuqtukhat angayuqqaat ilauvagiangita nutaraqaqtut nutaqqiqivingmi pulaarlutik nutaqqiqivingmut ilauvakhtuk ilihautigiyainni ubluqtamaat. Maligarmi uqaqtukhat qanga angayuqqaat ilaulimaittut pulaalimaittut.

Atuquidjutit

Angayuqqaat Ilauvauhiigut Maligaaq

Huuq

- Ilihimalugit angayuqqaat tun'ngahuktukhat pulaarlutik ilauvaglutik ubluqtamaat ilihautikhainni
- Titirarlugit kangiqhittiarangita angayuqqaat pulaalimainiagut nutaqqiqivingmut ilaulutigluuniit ilihautigiyainni ubluqtamaat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqijviliqiyi tun'ngahuktittiyukhat angayuqqaat qaiqattaqulugit nutaqqiqivingmut ilauvagiangita ilihautigiyaini ubluqtamaat kihimi pilimaitkumik:
  - kualliqinikkut pittailiyaukpat, angirutaagut naamanngitpat nutaqqiqiviliaqtukhaunngitpata. Kualliqinikkut angayuqqaap nutaraq pilimaitpagu imaalu angirutaani ilaaniinnaq nutarani pihimattaqqagu - imaa, angayuqqaq pulaaqtaaqtuq kihimi inuuhiliqiyi ilaayukhauyuq.
  - ihumaaluutiqaqqata pulaarutaagut kingun'ngani, Aulapkaiyi illitturipkaqtitauhimayuq, Aulapkaiyi angiqqat angayuqqaq pulaalimaittuq ilaulimaittuniluuniit.

Qanuq

- Angayuqqaat takuvaqulugit ubluqtamaat ilihautigiyakhainik qakugu ilaayumanariangita qun'ngiarialutigluuniit.
- Qaitquvaglugit angayuqqaat ilaani hulilukaaraangiata nutaqqat- taiguariaqtillugit, hangunahuaaraangata, ayuitamingik ayuiqhailutik, ilaulutik hanguniaqtuni, nunami hulilukaarniaqqata aliahugiaqturlutik.
- Angayuqqaat illitturipkarlugit huliukhauyut qaigumik, huliakhaqtitkuffigik, imaa makkaqtuilutik nutararmik, kangiqhittiaqti'lugu.
- Havaktut ilihimapkarlugit angayuqqaat huliukhauyut qaigumik huliakharinngitailluuniit.
- Aallakut angayuqqaat ilauttaaqtuq ukua:
  - naunaiyailutik piyumayat tikittumayallu ilihan'ngalihaaqtunut ilihautigiyaannut
  - naunaiyailutik ilihautigiyakhait maligait
  - havaarilugit maniliqidjutit
  - uqarluutauyuk unniqhiurutigiyauyunik ihuaqhailutik
  - havaktukhaqhiurlutik
  - havaktut ikayurlugit

- katimayiulutik, Angayuqqaat Katimayiralaani
- akiliqtauhimaittumik havaglutik nutaqqiqivingmi
- pitquhimingnik ilihaujilutik
- unipkaariaqpaglutik ayuitamingnik ilihaujilutik
- manikhanik katitiriniarlutik
- ilauvaglutik hanguniaqqata nunallaamingni
- titirarlutik kangiqhidjutikhanik
- ikayurlutik titiqqinikkut – imaa, tutquqtirilutik titiqqanik
- katitirilutik miqhuutikhanik hanauyautikhanik - imaa manniit puunginik makpiraanigluuniit
- qanuq ihumagiyaakhaita uqaqtitpaglugit
- Ilihimaavaktukhauyut havaktut kualiqinikkut pitquyauhimayut angirutailu pipkaqtailidjutit angayuqqaat kinaluuniit pipkaqtailiblugit nutaranut.
- Maligakhaliurlutik angayuqqaat pitquhikhaigut nutaqqiqivingmi. Angayuqqaat pulaaqtaalimaitpat qailimaitpat nutaqqiqivingmut nutarani pinahuaqqaguluuniit, una qilanaarutauyukhaq.
- Ayurnarniarunaqtuq angayuqqaat pulaaqtaililugu. Imaa ilihimayugut qanuq angayuqqaat ittuqhauyut havaktutut nutaqqiqivingmi. Ihuangittut pitquhiit ukua:
  - uqaqpakpata nakuunngittukkut, uqariyakhaunngitut atuqqagit ninngakaallakpat,
  - uqauhiit inugluguhukhuni,
  - idjuhia imingadjitpat, akhut aanniqttaqqagu nutaraq. Hapkua pitquhiit takuyakhaunngitut havaktunit taimaa angayuqqaanillu atuqtakharinngitait.
- Pulaaqtillugit, angayuqqaat takuyakhaunngittukkut piliqqat ihumaaluutigilirungni, uqarvigilugu avaliittumik angayuqqaat - unniutilugu ihuigiyaqqut uqauhiitigut hulidjutaigulluuniit, unniutilugu qanuq ittukhauyut pulaaraangamik nutaqqiqivingmut.
- Uqaqtigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit pulaaqattaqquhirlugu angayuqqaat.
- Ihuinnaaqqat angayuqqaat huli pulaaruiquyayukhaq:
  - titirarlugit, pulaaruhia ihumaaluutigiyatillu angayuqqaat pulaarmat,
  - uqarlugit ihumaaluutitit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimut taamna uqarniaqtuq Aulapkaiyimut,
  - apirilugu Aulapkaiyi ikayuqulugu ihumaaluutigiyarnut,
  - unniutilugit tamaita havaktut taamna angayuqqaat pulaaffaaqtukhaunngittuq ilauyukhaunngittuq ilihautigiyainni ubluqtamaat.

Ilanga 12

Halumahimadjuhiagut

Ilanga 12

Halumahimadjuhiagut

Uvani ilangani takuniaqtat maligaugakhat ilauyut ukununga:

- halummaqtirinikkut quiyaqturvingnik uarviitigullu
- uvingingmingnik uaruiagut makkaqtuinikkut mirraanik
- atuqtauyukhat iqgakuurnikkut, tutquqtirinikkut, aikhutiatiagut

12

34

Nutaqqiqiviit kuviyaaqtunik quiyaqturviqaqtukhat uarviqaqtukhat ihuaqtunik, ihuariyaigut Aanniaqtailiyit, qaffiuyunut nutaqqanut nutaqqiqivingmi.

35(1)

Quiyaqturviit uarviit nutaqqiqivingmi irmiutiqaqtukhauyut uunnaqturlu niglaumayuqaqturlu imarnik.

35(2)

Ilikkuuqtut igitauttaaqtut uarutit allarutit piqaqtukhauyut nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 34

Quiyaqturviit Uarviillu

Maligaugakhaq 35(1)

Iirmiutit Kuviyaaqturlu Imaq

Maligaugakhaq 35(2)

Uaqhitit Allarutillu**Huuq**

- Pihimalutik naamayunik quiyaqturviini uqarviini tamayakhat nutaqqanut, havaktunut akiliqtauhimaittumik havaktunullu
- Ilihimalutik halummanikkut aanniarutit hiamitailiyaangita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Avatimit Aanniaqtailiriyitkut ilitturipkainiaqtut kuviyaaqtut quiyaqturviit uarviillu nakuuyaakhaita.
- Uarviit irmiutiqaqtukhauyut, igitauttaaqtunik uarutiqarlutik, allarutiqarlutik uunaqtuqaqhuni niglaumayuqaqhunilu. Iirmiutiqarlutik
- Atutqiktaaqtunik uarutiqaqqata allarutiqaqqatalu, atiqaqtukhauyut nutaqqat atiiniq uaqtaulutiglu ubluqtamaat, hiamitirinnaittumik aanniarutiniq.
- Ukiuqtamaat ihivriuqtauyakhaa Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu ihivriurlugit quiyaqturviit uarviit atuqpauhiilu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.
- Nutaqqiqivik kuviyaaqtunik quiyaqturviqanngitpat nutaqqiqiviliqiyi apiriyakhaa Ministauyuq maligaq maligiitaat nutaqqiqiviup Maligaugakhaq 34 ilauqtaaqtunik halummautiniq quiyaqturviqarlutik.

Qanuq

- Imaa piqaqtukhauyut atauhirmik kuviyaaqtumik quiyaqturviqaqtukhat atauhirmik uarvigarlutik qulinut nutaqqanut.
- Pittaaqqat, quiyaqturviit, uarviit, qaangallu naamayukhauyut aktilaanginnut nutaqqat.
- Quiyaqturviit nutaqqanut aktilaarinngitpata aturluhi tunmirarnik nutaqqat quiyaqturviinut ilanganik, pitaqqat.
- ilihimalugit nutaqqat tikittaaqtaat kakkiiyautit iquutikhat.
- Kuvipkaqpaglugit quiyaqturviit imaiyarlugillu qurviit aturuiraangata.
- Halummaqtittiapaglugit halummaqtirutinut quiyaqturviit qurviit aturuiraangata.
- Irmiutiqaqtukhat, uarutiqarlutik allarutiqarlutik uarviit.
- Ayuiqhautilugit nutaqqat ihuaqtumik uariangita ikayuqpaglugit, hiamitiriittumik aanniarutit.
- Nutaqqat tikittaaqtakhait irmiutit, uarutit allarutillu.
- Ilihariiliqtut nutaqqat inmingnik quiyaqtuqtaqtut.
- Nivinngarlugit halummarnahivikhait quiyaqturviit uarviit tahapkua.
- Nutaqqiqivikhaliuqqat ihuaqhaikpalluuniit nutaqqiqivikhanik nutaqqat aktilaanginnik quiyaqturviqaqtillugit uarviillu, iquutiqarviit, uarutit, allarutit igitauttaqtut nutaqqat naamagiyaanut.

36

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit munaqhiyut nutaqqanik 18-nik tatqiqhiutiqalinngitunik timiinik uarviqaqtukhat taapkununga nutaqqanut taimaa ukiuqaqtunut nutararlu munariyauyukhaq uaqtauliraangata.

Maligaugakhaq 36

Timiinut Uarvikhat Mirraanut**Huuq**

- Munariyauyukhat timiinik uaraangata mirraanik nukaqhiniglu nutaqqanik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi timiinut uarviqaqtukhat mirraanut nukaqhinullu nutaqqanut timiinik uariaqaqqat – imaa ilaayunik quyaqturviini, mirraanut uarvikhani angiyuni uarvingni quyaqturvingmiittuni.
- Nutaqqat uariaqaqtut timiinik munariyauyukhauyut nutaqqiqiviliqiyinit havaktuniluuniit.

Qanuq

- Piyumayaaraluangata, nutaqqiqiviit quyaqturvingni timimut uarvigarumik tigummittaqtuqaqtut qurluatuutinik uariami, imaaluuniit mirraanut uarviinik, urviuyaryuanik angiyunik uaqhivingnik.
- **Uaqtailugit** nutaqqat niqiliqivigiyaayuni.
- Qaliriiktaaqtnik allarutiqaqqat, uaqtauyukhat aturuiraangata.
- Nutaqqat uaqtauliraangata munariyauyukhat nutaqqiqiviliqiyinit havaktunilluuniit ikayuqtigiiglutiglu.
- **Qimaktailugu** uarviit imaqaqtumik munariyitumiglu.

37

(1) Tamaita nutaqqiqiviliqiyit makkaqtuivikhaqaqtukhat ihuariyauyunik aanniaqtailiyinit tamainut nutaqqanut makkaqtuqtukhanut.

(2) Makkaqtuiviqagtunut nutaqqiqiviit, nutaqqiqiviliqiyit maligaliuqtukhat atuqattauhikhaagut.

Maligaugakhaq 37(1) unalu (2)

Makkaqtuivik Makkaqtuidjuhikhaallu

Huuq

- Makkaqtuiviqariangita makkaqariaqtunik nutaqqanik
- Aanniarutunik hiamitiriittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Avatimit Aanniaqtailiriyitkut naunaqihiniaqtuq makkaqtuivik nakuuyaakhaa.
- Nutaqqiqiviliqiyit malipkainiaqtut Nunavunmi maligainik makkaqtuinikkut.
- Ukiuqtamaat ihivriuqhiniaqtuq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu ihivriuqhilutik makkaqtuiviannik makkaqtuihiinigu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Malikpaglugit makkaqtuqudjuhiit atuquyait Avatimit Aanniaqtailiriyitkut.
- Ilihimaluhi makkaqtuiviit:
  - Hanianiingittuq niqiliqiviup niripkaiviublu,
  - qaangani halummaqtiqtaagtumi (ikpanmi qaliqtaqarluni) halumatinaqtaagtut halummaqhitinullu aturuiraangat,
  - alganik uarviqaqtumi,
  - kuviyaaqtunik irmiutilik atauhiilaqtunik allarutilik,
  - ilikkut makkaqaqtut, uarutiqaqtut makkaiyaigaangat, nanuktirutilik tutquqtauttaqtut nutaraup makkautainik, imaalu
  - havigalingnik iqqakuurvikhalik matulingmik angmaqtaaqtuq itigait aturlugu.
- Havagluhi maliktakhanik makkaqtuinikkut aannialaqiniattumik havaktunut nutaqqanullu kitunullikaaq makkaqtuivik atuqpagaanut.
- Nivinngarlugit maliktauvaktut makkaqtuinikkut makkaqtuiviani.
- Nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyit, ayuiqhautiyakhait havaktut taapkuninga malikpangiangita makkaqtuigaangamik.

38(1)

Iqqakuurviit atuqtat piyukhat:

- (a) ubluqtamaat anitittukhauyut tutquumavikhaanut nutaqqiqivingmit naamagiyaayukhat Aanniaqtaililiqiyinut; imaalu
 (b) havailaani anittitauyukhaq tutquumaviannit nunallaaffi iqqakuurviianut igitauyukhat.

38(2)

Aanniaqtaililiqiyit iqqakuurviit imaiyaqattaquivaktut ataani ilangani (1).

Maligaugakhaq 38(1)(a) unalu (b) unalu 38(2)

Iqqakuurnikkut**Huuq**

- Ilihimaluhi iqqakuut iqqakuukhat anititauyut nutaqqiqivingmit tipaalaqinnaittumik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Iqqakuut ukua niqiliqigaangat, igagaangat, nirigaangata – imaa, niqivaluit avguaqtanit, niqit puungit, utuqqannguqtut niqit, makkat, aallallu iqqakuukhat, iluittut, makpiraat, qiyuqtit, havigalgit, palaastiit puut ahiruqhimayut ulapqiyuat. Ilangit.
- Iqqakuut anitauyukhat nutaqqiqivingmit ubluqtamaat, iqqakuurviannungalugit angirutaagut Avatimit Aanniaqtaililiryitkut.
- Iqqakuut tutquumavianit anittitauyukhat havailaaq iqaakuurviliariutiyaangat.
- Avatimit Aanniaqtaililiryitkut apirittaaqtaat nutaqqiqiviliqiyi iqqakuuqattaquttaqtait, nutaqqiqiviliqiyi tuhaayukhauyuq.
- Ukiuqtamaat ihivriuhikpat Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Avatimit Aanniaqtaililiryitkullu ihivriuhiqulugit iqqakuuruhiatigut. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Iliurarlugit iqqakuukhat qiliqtuqtaaqtumut puurmut, ubluqtamaat tutquumavianunngarlugit.
- Tulugaryuanit, qinminit, aallaniluuniit iqqakuurviliqiyuktunit pilailrumut ililugit. Qattaryungnut palaastiuyunut, qiyuqutinut havigaliyuanut matuqaqtunut ililugit.
- Iqqakuuqtuliyiyit piyakhait.
- Ilihimapkarlugit havaktut ubluqtamaat havailaanilu iqqakuut piyaayaangita.
- Halummaqirlugit halummaqhitinut iqqakuurviit nutaqqiqivingmi makiyunaqhuyut.
- Ilaunhuaqpagluhi nunallaaffi katitiriniagut iqqakuuqtaunngitut.

Ilanga 13

Havautituqtittiniq Nutaqqanik

Ilanga 13

Havautituqtittiniq Nutaqqanik

Una maligaugakhaq uqariyaa maliktauyakhaat nutaqqiqiviliqiyit maliktakhait angirumik nutaqqat havautituqtunik havautainik, tamaita havautit niuviktaaqtat munaqhinillu havautitaqhimayut.

13

39

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit havautituqtittiyut niuviqtaaqtonik munaqhinillu havautitaqhimayunik nutararmut piyukhat imaa:

- (a) angiqtauyukhauyut angayuqqaanit pamiqtiyuniillu;
- (b) havautituqtittitaaqtut angayuqqaat pamiktiyullu qarritiyainik;
  - (i) taapkunanik niuviqtaaqtonik havautinik, puulluanginittukhat; imaaluuniit
  - (ii) munaqhinit havautitaqhimayunik, puuqaqtukhat munaqhit puunginik;
- (c) naunaqhiluhi kitup havaktup havautituqtittitaaqtuq nutaqqanut;
- (d) ilihimaluhi havautit nutarap atianik attiqhimayukhat, taimaavikhaalu ubluanik, qaffinik havautituqtukhaq humunngaraangallu qanurlu havautituqtukhaq;
- (e) tutquhimalugit havautit nutaqqat tigumailruani;
- (f) titiraqpaglugit havautituqtittigaangaffi qanurittunik havautinik, humunngaraangallu qaffiuyunilu; imaalu
- (g) havautituqtittiyuq atiliuqtakhaa titirarvianut (f).

Maligaugakhaq 39

Nutaranik Havautituqtittihiagut**Huuq**

- Ilihimalugit havautituqtitauyuq (iihipkaqtitauyuq) nakuuyumik nutaraq
- Ilihimalugit tutquqtauhimayukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi angiqqat nutaraq havautituqtaaqtaat nutaqqirviliqiyi tamaita titiraqhimayut maliktait qirnaraaqtumi qiyuqitauyarmi.

Qanuq

- Angiqtuq havautituqtittitaaqtaa naamagiyaupkata. Nutaraq kapuutituqtonik EpiPen-nigluuniit havautituqtukhaukpat angiqtukhauyut ayuiqhaqtitaugumik munaqhinit imaalu/luuniit angayuqqaanganit.
- Titiraqhimaluhi (apiriluguluuniit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit titirarvikhanik) angayuqqaat titirarvigiyakhaat kangiqhidjutiqaqtunik ihuaqtumik havautituqtiutikhaagut:
  - nutarap atia
  - havautip atia
  - humut havautituqtakhaa (piyumakpadjuk)
  - qanuraaluk havautituqtukhaq – qaffiuyunik havautituqtukhaq
  - qanga nutaraq havautituqtuq – imaa, humunngarmat(raangat) nirihiuraangat
  - qanuqtut piyukhat – imarmut iihiyukhat
  - qayagiluhi, qanurinniaqqa – imaa, nutaraq uin'ngaliriakhaa havautituruirumi
  - ublua nutaraq havautitulimat havutituqtukhaq - imaa malruungni havailaarni, ubluanit lidjirurvia 17
  - uqauhiit imaa "Uvanga [atia angayuqqaap] angiqtuq havautituqttiyaami uumunga [nutaqqiqiviliqiyit atia] havautituqtitugu [nutarap atia] qulaaniittutut"
  - atiliurivikhaa angayuqqaap ubluani atiliurlugu
  - humunngarmat havautituqtitauyuq nutaraq
  - qanuraaluk havautituqtitauyuq (qaffinik)
  - havaktup atiliuqtakhaa (nutaqqiqivingmi)
- Pittaaqtuhi havautinik angayuqqaanginaanit havautit munaqhinit pihimakpat.
- Aihimavingmi nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyi, imni havautituqtitaa.

- Nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyit, atauhirmik havaktumik havautituqtittiyukhaq.
- atiqagtukhat havautit nutarap atianik, taimaavikhaa, qaffinik, qanurlu havautituqtukhaq.
- Tutqurlugit havautit kiluutaqtaaqtumut malikpaglugit titirait havautini, imaa "niglaumanirmiittukhat".
- Taapkua titirat tutquumalugit nutaqqiqivingmi.
- Qayagilugit havautinit huniarutiqarniaqqat, angayuqqaangita titiraqhimayakhait titirarvianut, imaalu nutaraq munarilugu nakuuyaangani.
- Angayuqqaat inmik atuqtakhainik havautituqtunut nutaqqiqivingmut tuniyakhait imaa aniqhaaqtait aluutit havautituutillu.
- EpiPenstuqtut titiraqagtukhauyut. Aadjiliuqhimayunik illiriluhi titiranik taaktinit munaqhinit makpiraanic havautituqtakhaini. EpiPens-ngit tutquqhimayukhat kiluutaqtaaqtumi nutaqqat ilihagtillugit. EpiPens-ngit nutaraup ilihaiyata tigumiaqpaktakhaa, puungani, aninahuarumik hangunahuarumik. Imaa hilami ulapqitullugit, hangugaangata nunallaaffingni. Havaktut nutaraq EpiPen-tuqtup nayuqtakhaa hanianiilluni.
- Pihimalugit sukatuqtautiit kiluuttaqtaaqtumi qakilvingni. Angayuqqaat tunihiyukhat ipiktunik atuqtut puukhaanic igittudjutikhaanic kappuutinut. Nutaraq kapuqtauyariaqqat, nutaqqiqivik naunaiqhihimayukhat upalungauyautikhanik munaqhinilu nakuuyumik munariyauyaangata.
- Havautituraanganaqtunut ilihimapkarlugit angayuqqaat imaiqhikpat piffaariangita qanuq piyukhautikhaanic. Nutaamik titiranik havautiturutikhaanic tatqiqhiutamaat.

Ilanga 14

**Kapuqtauyukhauhiit,
Aannianikkut, Aanniarutinik
Hiamitiqtaaq tun**

Ilanga 14

Kapuqtauyukhauhiit, Aannianikkut, Aanniarutininik Hiamitiqtaaqtunik

Uvani uqariyariniaqtaa maligaugakhat aannialaqqinnaittumik hiamitirinnaittumik aanniarutininik, hiamitirinnaittumik aanniarutininik aanniarutiqaqqat. Uqariyait maliktauyukhat:

- kapuqtauyukhat havaktut nutaqqallu
- aanniaqtuliriniq inirninik nutaqqaniglu
- hiamitiqtaaqtunik aanniarutiliriniq inirninik nutaqqaniglu
- havaakhaat aanniaqtuliqiyit hiamititaililugit aanniarutiqaqqat

14

40(1)

Tamaita nutaqqat nutaqqiqivingmi tamaitalu havaktut naunaiqhipkaiyukhat kapuqtauhimayaamingnik munaqhinit.

54(1)

Havaktukhanik pilimaittut naunaiqhidjutiqaanngittunik kapuqtauhimayaamingni ublumimut.

Maligaugakhaq 40(1) unalu 54(1)

Naunaiqhidjutit Kapuqtauhimagamik

Huuq

- Ilihimayaangita havakatut nutaqqallu nutaqqiqivingmi qayagiyayut aanniarutinit
- Ilihimalugit havaktut nutaqqallu nutaqqiqivingmi hiamitiqtittunaittut aanniarutinik havaktunut nutaqqanullu munariyamingnut
- Ilihimalutik havaktut nutaqqiqivingmi aanniarutaittumik havaktaqtut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamaita havaktut nutaqqallu ublumimut kapuqtauhimayariiqtut naunaitkutiqaqtut. Maliglugu *Nunavunmi Kapuqtauhiitigut*
- Pitquidjutini tamaita havaktut nutaqqallu TB-mut ihivriuqhiriiqhimayut.
- Tamaita havaktut tuniyakhaat aadjiliuqhimayunik kapuqtauhimayaamingni titirainik tamaita kapuqtaudjutiit havaligtinatik nutaqqiqivingmi pittaaqata. Pilimaitpata titirarmik titirarlutik piyukhat uqautilugit huq pihimannngittuq.
- Tamaita angayuqqaat tunihiyukhat nutaqqami kapuqtauhiinik titiranik nutaqqiqivingmi pihimayakhanik nutarap tutquumaviani nutaqqiqivilialihaaramik. Angayuqqaat tunihiyumannngitpata kapuqtauhiinik nutarami titiraqtukhayut taimagut tutquumayukhamik tutquumaviani.
- Nutaqqiqiviliqiyi pihimayukhaq ublumimut aadjiliuqhimayunik havaktut kapuqtauhiinigli, TB-mullu naunaiqhidjutinik, pittaaqata, tutquumayukhat havaktut tutquumavianni.
- Tamaita havaktut tunihiyukhayut aanniarutaittamingnik titiranik munaqhinit takupkautikhaat aanniarutaitut havaligtinnatik nutaqqiqivingmi.

Qanuq

- Ilihimaluhi ayuinningit ilangani havaakhaqhiurutini ilaqaqtuq ublumimut kapuqtauhiinik titirait ilauyukhauyut.
- Imaalu pitquiyut ayuinningit ilangani tamainni havaakhaqhiurutini takunnaqtut TB-mut ihivriuhiqhimayut ilauyut.
- Uqarivigilugit Aanniaqtailyuliriyit kitut kappuqtaudjutit piyakhautit, qanurlu TB-mut ihivriuhiniaraluaqqat.
- Ilihimaluhi tamaita havaakhaqhiuqtut ublumimut kapuqtauhimadjutinik pihimayut illitturipkaidjutillu TB-mut ihivriuhiriaqaqtut havaligtinnatik. Pilimaitpata uuminnga titiraqtukhauyut uqarilitik huuq pinngittut.
- Ilihimaluhi tamaita havaakhaqhiuqtut tuniyaatit aanniarutiqaanngitaamingni munaqhinit havaligtinatik.
- Hapkua pihimalugit havaktut tutquumaviini.
- Uqarlutik uuktuutini nutaranut nutaqqiqivilianiaqtut imaa angayuqqaangit tunihiyukhat nutarap kapuqtauhimadjutainik ublumimut. Angayuqqaat nutaratik kapuqtittumanngitkumikkik titiraqtukhauyut huuq kapuqtittumannngitaat tutquumavianunngaqtukhat.
- Pitquihimayullu tamaita nutaqqat piyukhat TB-mut ihivriuhiqhimayut.
- Pihimalugit nutaqqat kapuqpaktauhiit titirait angayuqqaanit titiralluuniit nutarap tutquqhimavianni.
- Ublumimut tikiutihimayukhat kapuqpaktauhiit titirait havaktut nutaqqat titirainni ukiuqtamaat.

54(2)

Tamaita havakaffuktut tamaitalu akiliqtauhimaittumik aanniarutaittukhauyut havalirumik nutaqqiqiyulirumik.

Maligaugakhaq 54(2)

Aanniaqtut Havaktut Akiliqtauhimaittumik Havaktulluuniit

Huuq

- Ilihimalugit havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu aanniannigittut
- ilihimalutik nutaqqat munarittiaqtauyut
- Aannialaqtaittailblugit nutaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi aihimavingmingni nutaqqiqivilgit havaktulluuniit nutaqqirvingmi aanniaqqat, aanniarutiqaqqaluuniit aktutauniarmat nutaqqanut, havalimaittut nutaqqiqivingmi.
- Akiliqtauhimaittumik havaktut aanniaqqat, aanniarutiqaqqaluuniit nutaqqat aktutauniaqqata, akiliqtauhimaittumik havaktut havalimaittut nutaqqiqivingmi.
- Havaariyaa nutaqqiqiviliqiyip – havaktuq akiliqtauhimaittumiglu havaktut havagiaqtuqqat, nutaqqiqiviliqiyit ilihimakpat havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktut aanniarutiqaqtut aktuutauniaqtut nutaqqanut, nutaqqiqiviliqiyi havaktilimaitaat akiliqtauhimaittumik havaktut nutaqqiqivingmi.

Qanuq

- Itqaumapkarlugit havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktut nutaqqat aanniaqtailiniat hivulliuyuq ihumagiyauyakhaat – nutaqqiqiviliaqtukhaunngitut aannialirumik aannialaqpkaniamagit nutaqqat.
- Aanniarutit ihumaaluutauyukhat ilauyut hatqaliqtut, aqiarurliqtut/nadjagliqtut itiktaliqhutik mirialiqhutigluuniit. Naluqharuvit, apirilugit havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktut titirakhaqtukhat munaqhinit titiraqhimayut imaa taamna inuk aanniarutaittuq aannialaqpkaailimaittut aallanik aannialaqpkaalimaitait nutaqqallu munariyangit.
- Havaktut uqautilugit unniutinariqtakhaahi havagiaqturunaitkumik aanniarnirmut.
- Havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktullu aipkaqpaglugit qaigaangata aanniaqhutik aannialaqpkaniamagit nutaqqat.
- Uarlugit halummaqtirutiqaqtunut tamayat, hinigviit, nirritit, quiyaqturviit tamaita tamayat havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktullu kahaktaqhimayait, aallat nutaqqallu kahaqtinnagit.

- Havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu aanniarutiqaqqata hiamitiqtaaqtunik, maliglugit maliktauyukhat aanniarutinut hiamitiqtaaqtunut.
- Upalungaiqhimavagluhi havaktut aannialiqaqqata havaktiqariaffingni nutaqqanik munaqhiyukhanik. Imaa, "himmautikhanik" hivayaqtaaqtaffingnik. Unniuttittiarlugit qanuq havaquyahi himmautauyut, hulyakhainik hulilimaitainik uqautilugit. Ilitturipkarlugit hulyukhat nutaqqiqivingmi, ilihaidjutikhainik qilanaarutainiglu.

54(3)

Aanniaqtuliyi
nutaqqiqiviliqiyiluunit havaktut
munaqhiliaqqutaqtaait
ilihimalirumi taamna
aanniaqqat.

Maligaugakhaq 54(3)

Aanniarnikkut Ihivriuqhiqtukhat Havaktut

Huuq

- Aannialaqipkaqtailiblugit nutaqqat
- Nakuuyumik munarittianginnik nutaqqanik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi aanniaqtailiyilu apirittaaqtaait havaktuq kinalikaaq aanniarutikkut ihivriuqhiqulugu, pitquyaagut taaktit munaqhillu.
- Nutaqqiqiviliqiyi aanniaqtailiyilu taimailuqtaaqut ilihimagumik aanniarutiqaqqat havaktut aannialaqipkaniarmagit nutaqqat munariyatik.
- Havaktuq inuk ihivriuqhiqtukhaq aanniarutaitaangita ilitturiyaangita havagiaqtuffaariangita nutaqqiqivingmi.

Qanuq

- Itqaumapkarlugit havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu nutaqqat aanniaqtailiniat hivulliuyuq – apirirungni munaqhiluunit apirikpajuk havaktut akiliqtauhimaittumiglu havaktut ihivriuqhiqulugit ihumaalukkavit nutaqqat.
- Havaktuq ihivriuqhirumangitpat ihivriuqhinngittuni, apirilugu munaqhit utiqtiffaaquhurlugu nutaqqiqivingmut, aallamik havaktukhaqhiurluhi himmautikhaanik.
- Akiliqtauhimaittumiglu havaktut ihivriuqhirumangitpat ihivriuqhinngittuni, apirilugu munaqhit utiqtiffaaquhurlugu nutaqqiqivingmut munaqhit nakuuyaakhaa uqaqtinnagu.

40(2)

Humi nutaqqiqiviliqiyi ilihimaliqtaa nutaraq nutaqqiqiviliaqhimayuuq hiamitiqtaaqunik aanniarutiqaqituuq, nutaqqiqiviliqiyi qilamik piniaqtuuq,

- (a) ilitturipkaniqaqtait munaqhit; imaalu
- (b) nutaraungmat, unniutiniaqtait angayuqqaangit pamiqtialuuniit nutaqqap.

40(3)

Nutaqqiqiviliqiyi nutaqqiqiviliaqtitakharinngitait nutaqat havaktullu hiamittiqtaaqunik aanniarutiqaqitunik munaqhit unniutiyaani qaffini ubluni.

40(4)

Nutaraq hiamitiqtaaqunik aanniarutilik nutaqqiqiviliaruiqhimallaktuuq utillalimaittuq nutaqqiqivingmut munaqhit titirarmik tunilraatinnagu utiffaariangani nutaqqiqivingmut

Maligaugakhaq 40(2)(a)(b) unalu (3) unalu (4)

Hiamitiqtaaqut Aanniarutit**Huuq**

- Hiamitiqtaaqut aanniarutit qayangnaqtut. Kinaliqaak hiamitiqtaaqtumik aanniarutilik aallanik inungnik nayuqtaqaqtukhaunngitut avaliinngaalirluni qilamik hiamitirinnaittumik aanniarunmik.
- Aanniaqtuliriyit kangiqhipkaidjutiqaqtukhat taimaittunik aanniarutikkut hiamitiqtaunnaittumik munariyauyaangalluuniit aanniarutit.
- Ilitariyauyangat havaariyauyukhat Aanniaqtuliriyit munaqhit hiamitiriittunik aanniarut inungnut Nunavunmi.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Hiamitiqtaaqut aanniarutit imaa aanniarutit hiamitiqtaaqut inungniinginarangat. Ukuat qalaktut, kummaktut, kilaaqtut, itiktalaqiyut, iyit aupadjaalaqiyullu. Ilangit hapirnaqtut, hiamitiqtaaqut aanniarutit hiamitiriittut kaputaugumik ukuninga diphtheria, kidjakpiaqhutik, aupayaaqtunik uviningniitunik, rubella (German measles) kukulaqibluni aupadjaaliqtuuq uvinia, puvitutiglu iggiangat.
- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimayaqarumi havaktumik akiliqtauhimaittumik havaktullu hiamitiqtaaqunik aanniarutiqaqtuuq (qalainuungittuuq) nutaqqiqiviliqiyi piyukhaq:
  - qilaminnuaq, aanniarutilik nutaqqiqiyukhaunngittuuq, havaktullu akiliqtauhimaitumiglu havaktunik,
  - Ilitturipkarlugit munaqhit aanniaqtuliriyit (lqalungniitkuvit) qilaminnuaq,
  - taamna inuk utiffaalimaittuq nutaqqiqivingmut munaqhinik takulraaqtinnagu imaalu munaqhit qakugu nutaqqiqivingmut itiffaaqtaaqtuq uqautikpadjuk titirarmik tunikpagu qakugu utiffaaqtaaqtuq.
- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimakpat nutaraq hiamitiqtaaqunik aanniarutiqaqituuq (qalainuungittuuq) nutaqqiqiviliqiyi piyukhaq:
  - ahinunngarlugu nutarailrumut,
  - hivayarlugit angayuqqaangit, pamiqtia, kinaluuniit nutaraq aittaqaataat qilamik,
  - munariyauyukhaq utaqqtilluhi nutaraq aiyauyaangani,
  - ilitturipkarlugit munaqhit Aanniaqtuliriyit (lqalungniitkuvit).
- Aanniaqtuliriyi munaqhiluuniit ihumaliurniaqtut nutaraq nutaqqiqiviliaqtaaqat, qakuguraaluk aihimayukhaq.
- Nutaqqiqiviliqiyi utiqtiffaalimaitaa nutaraq nutaqqiqivingmut munaqhit Aanniaqtuliriyi angiqqaqtinagu.

Qanuq

- Ilihimaluhi havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu kangiqhimayaat maliktauyukhat qirnaraaqtumi qiyuqtauyani.
- Apiriligit havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu ilitturipkaqtakhaatit ilihimalirumik havaktuq akiliqtauhimaittumik havaktulluuniit aanniarutiqaqtuq hiamitiqtaaqtunik, imaalu malikhugillu qirnaraaqtumi qiyuqtauyami. Qilamik ahiniipkarlugit nutaqqanit, aippainit havaktunit akiliqtauhimaittumik havaktullu.
- Apirilugit havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu ilitturipkalutit nutaraq aanniaruhuliqqat, malilugillu qirnaraaqtuni qiyuqtauyani, Ahiniipkarlugu nutaraq aippainnit nutaqqanit nutaraq munariyauyukhaq angayuqqaangit qaittirugit aiyakhaat nutaraq.
- Angayuqqaangit uqarviginnitkupkit, hivayarlugu kina qilamiurnautianit nutarap titirainni naunairiqhimayuq atiliuramik uuktuutaanit nutaqqiqivilianiarutaan.
- Ihumaaluguirlutit "ilihimattiangitkuvit" ilitturiniaruirlugu aanniarutaat ilingnik. Munaqhit havaariyaat naunaiqhinaqtaat. Ilvit ilitturipkaiyukhauyutit aanniaqtunik munaqhit talvannga ilitturiyakhaat aanniaqqat.
- Havaqatigilugit Aanniaqtuliriyit munaqhillu aanniaqtulivaktut.
- Uarlugit halummaqtirutiqaqtunut tamaita tamayat, hinigviit, nirritit, quiyaqturviit hunaluuniit nutaqqap, havaktup akiliqtauhimaittumik havaktulluuniit aktuqtait aallat havaktut nutaqqaluuniit aktuqtinnagit.
- Aanniarutaunahugiyaat nakuuhautittaqqat kapuqtaulutik, ihivriurlugit kapuqtauhiit tamaita nutaqqat ilitturiyaarni kitut qayagiyauyukhat kapuqtauhimanngittut. Imaaluttauq:
  - ilitturipkarlugit angayuqqaangit nutarap kitut kapuqtauhimanngittut, havaktullu, akiliqtauhimaittumik havaktullu aanniarutiningniaqtut hiamitiqtaaqtunik aanniarutitik, imaalu
  - unniutilugit Aanniaqtuliriyit munaqhillu ilitturipkaqtitauyut aanniarutikkut imaalu piyukhauyut aannialaqinnaitumik tamainik nutaqqanik. Imaaluu nutaqqat kapuqtauhimanngittut nutaqqiqivilialimaittukhat aanniaruiqqaatinagit nakuuhikpata utiffaaqtukhat.
- Apirilugit Aanniaqtuliriyit Munaqhiluuniit kangiqhidjutikhanik ikayuutikhanik ihuaqtumik hiamitiqtaaqtut aanniarutit aannialaqidjutaunngittangita.
- Ilitturipkataugumik hiamitiqtaaqtut aanniarutiqaqtut, ilitturipkarlugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit.
- Nutaraq utiqtiffaaqtinagu nutaqqiqivingmut, apirilugit angayuqqaat munaqhinit titirarmik piyukhat utiriangat nakuuhikpat nutaqqiqivingmut.

40(5)

Taimaitkaluaqtillugu ilangani (3) unalu (4), nutaqqiqiviliqiyi aihimavingmini nutaqqiqivingmiitittaaqtaa hiamitiqtaaqtunik aanniarutilik nutaraq nutaqqiqiviliqiyi angayuqqaallu pamiqtiuyullu nutaqqanik angiqqata.

Maligaugakhaq 40(5)

Angirutit Nutaqqiqiviliariangat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingnut

Huuq

- Naunaiyautikhaq qanuq nutaraq hiamitiqtaaqtumik aanniarutilik nutaqqiqiviliaqtaaqtuq aihimavingmingni nutaqqiqivingnut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaaqtuq nutaqqiqiviliqiyinut aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Nutaqqiqiviliqiyip nutaraq hiamitiqtaaqtumik aanniarutilik nutaqqiqiviliariakhaa aihimavingmingni nutaqqiqivingni:
  - aanniaqtuliriyi angiqqat KIHIMI,
  - IMAALU KIHIMI angayuqqaangita TAMAITA angiqqata. Una titiraqhimayukhaq tutquumavingmiiluni.

Qanuq

- Apirilugu aanniaqtuliriyi uqautiqulugit angayuqqaat qanuq huurlu nutaraq hiamitiqtaaqtunik aanniarutiqaqtut nutaqqiqiviliaqtaaqtuq aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Apirilugu aanniaqtuliriyi qanurlu munaridjutikhaigut nutaraq hiamitiqtaaqtunik aanniarutiqaqtuq, aippaillu nutaqqat aihimavingmingni nutaqqiqivingmiittut.
- Uqautiqulugit angayuqqaat ukunuuna qayagidjutikhanik.
- Titiraqhimayunik angirutinik pilutik angayuqqaanit tamainnit imaa angiqatigiigutaat nutaraq hiamitiqtaaqtunik aanniarutilik nutaqqiqiviliaqtaaarutaagut aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Atauhiinnaq angayuqqaat ihuarinngitpagu angirutit, nutaraq nutaqqiqiviliaqtittailugu Aanniaqtuliriyit munaqhilluuniit nakuuhiyaakhaa uqaqtinnagu hiamitiqtaaqtumik aanniarutaiqtuq.

41

Humi nutaraq
nutaqqiqiviliaqhimayuq
aanniaqqat, nutaqqiqiviliqiyi
piniaqtuq

- (a) ilihimalutik nutaraq
munaqhinit
ikayuqtauniaqtuq;
- (b) ilitturipkaqtauniaqtut
angayuqqaangit nutarap;
imaalu
- (c) munariyauniaqtut
atuni aippait nutaqqat
angayuqqaangit
pamiqtialuuniit nutaraq
aikhagu.

Maligaugakhaq 41 (a) unalu (b) unalu (c)

Aanniaqqat Nutaraq**Huuq**

- Ilihimalutik nutaraq munaqhinit ikayuqtauniaqtuq aanniaqqat
- Aannialaqipkataililugit aippait nutaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaraq aanniaqqat nutaqqiqiviliqiyi piyukhaq:
  - ahiiniipkarlugu nutaraq atunit aippainit nutaqqanit. Nutaraq munariyiqaqtukhaq atuniipkaqtitauyuq,
  - ilitturipkarlugit angayuqqaangit nutaraat aitqulugu qilamik,
  - munaqhinit ikayuqtauyukhaq, nutaraq aiyauttirlugu.

Qanuq

- Hivayarlugit angayuqqaangit, angayuqqaangit ailimaitpadjuk aallap naunaiqtauyarii qhimayup titiraini tutqurviani titiraqhimayuq aiyakhaa.
- Maliglugit tamaita titiraqhimayut qirnaraaqtuni qiyuqtauyami.
- Ilauyukhat maliktauyukhat aanniaqtuqaqqat nutaramik angayuqqaat kangiqhidjutaani.
- Uaqtirlugit halummaqtirutinut tamaita tamayat, hinigviit, nirritit, quiyaqturviit aallallu nutarap aanniaqtup aktuqtait aippainit nutaqqanit kahaqtautinnagit.
- Nutaqqiqiviliqiyit, ilihimapkaqtakhait havaktut maliqulugit maliktauyukhat aanniaqtuqaqqat nutaqqanik.

Ilanga 15

**Munarilugit Nutaqqat
Qayangnaqtunit**

Ilanga 15

Munarilugit Nutaqqat Qayangnaqtunit

Uvani ilangani tautungniaqtut nutaqqiqiviliqiyit hunavaluit qayangnaqtut nutaqqanit:

- hanalrutiuyunit, alruyaqtuqtunit
- aanniaqtailiutinit, puisirnaqtunit, qayangnaqtunit nauttianguyunit
- iggatiliqiyiutinit halummaqtirutinillu
- hiqquqiutinit qaryunillu
- higaat piyuinnit

15

42(1)

Nutaqqat qayagiyauyukhat uunaqhiitinit, uunaqtunit tuqhuanit, palagviinit, nauttianit qayangautiqaqtunit.

Maligaugakhaq 42(1)

Hanalrutiuyunit Alruyaqtuqtunillu Nauttianguyunit Qayangnaqtullu

Huuq

- Ilihimalugit nutaqqat qayagiyauyukhat hanalrutiuyunit alruyaqtuqtunit
- Ilihimalugit nutaqqat qayangnaqtunit nauttianguyunit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimayukhaq maliglugit nutaqqat qayangnaqtunit naunaiqtauhimayut qirnaraaqtuni qiyuqutinnuaniittunit.
- Qayangnaqtut nauttianguyut imaa nauttiat puisiqaqtunit.
- Qayangnaqtut nauttianguyut ungavaqtauyukhat nutaqqat tiguttaarviannit.

Qanuq

- Pittaaqqat, kiluutarlugu igluaq ilangaluuniit nutaqqiqiviup, imaa igluaq uqhuryuaqaqtut imaqarviiluuniit, nutaqqat itirviginnaittumik.
- Haputiqarlugit uunarviit uunaqtullu tuqhuangit.
- Palagviit matuinik matulugit. Matukhainik illiripkaqtitalugit – palaigaangata palaktuqtut, haputit matuinaqtaaqut inmingnik iliuraqtitautaaqtut.
- Ilihimalugit nutaqqat kahaqtakharinngitait palagviit atuqtauyut, imaa natirni niglaumadjutit, qulliiluuniit palakhimayut. Niuvirluhi palagvikhanut matukhanik nutaqqanit kahaktariittumik palagvinik.
- Nipitirlugit alruyat natirmut nutaqqanit naakhinnaittumik tiguyariittumigluuniit.
- Ilihimanahuarluhi qanurittunik nauttiaqaqtut iluani hilataanilu nutaqqiqiviup.
- Ungavarlugit puisirnaqtut nauttiat nutaqqat aktuqtaaqtainit

42(2)

Havautitigut, puisirnaqtut hunaliqaat kiviyaqtullu tutquumayukhat puuluangini igluani havaktuinait pittaarvianut

Maligaugakhaq 42(2)

Tutquumalugit Havautikhat Puisirnaqtullu Hunaliqaat

Huuq

- Ilihimaluhi nutaqqat tiguhiyukhaunngittut havautinik – havautit
- Ilihimalugit nutaqqat tiguhihimaittut puisirnaqtunik hunanigliqaak

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi tutquumayakhait havautit puulluanginni, maliglugillu titirait havautituqudjutait titirarni, imaa "niglaumaniittukhat".
- Nutaqqiqiviliqiyi tutquumayakhait havautit kiluutaqaqtumi qakilvingmi.
- Nutaqqiqiviliqiyi tutquumayakhait puisirnaqtut kiluutaqaqtumi qakilvingmi igluamiluuniit nutaqqat pilimaitaanni.
- Nutaqqiqiviliqiyi maliktakhait tiliurutit titiraini, imaa "paniupayukhat".

Qanuq

- Havautinut niglaumanirmiittukhat pihimaluhi kiluuttaqtaaqtumik qiyuqtauyarmi, imaa qaryuqhaqarviit, niglaumavingmi.
- Havautinut niglaumavingmiittukhaunngittut kiluuttaqtaaqtumik qiyuqtauyarmi.
- Himmauhirlugit havautit ubluit aniguriiqtut. IGITAILUGIT iqqakuurvingmut quiyaqtuvingmulluuniit igittailugillu. Utiqtitpaglugit havautiqarvingmut munaqhinulluuniit inmik iginniaqtait nakuuyumik.
- Ilihimanahuarlugit hunaliqaat puisutittaqtut qayangnaqtunik naunaitkutilgit.
- Itqaumaluhi, nutaqqat puisiqtaqtut aallanik havautiturumik, havautituqpallaarumigluuniit.
- Pihimalugit tamaita puidirnaqtunik naunaitkutilgit kiluutaqtaaqtumik igluamiluuniit havaktuinait pittaarvianni.
- Tutqurlugit havautit atuni puisirnaqtunit.
- Himmauhirlugit ubluit aniguriiqtut. IGITAILUGIT iqqakuurvingmut quiyaqtuvingmulluuniit igittailugillu. Haamlatkut apirilugit qanuq iqqakuuqtukhauyut puisirnaqtunik.

42(3)

Haviit, iggatit hanalrutit halummaqtirutillu tutquumayukhat humi nutaqqat tigulimainnianni.

Maligaugakhaq 42(3)

Tutquumalugit Haviit, Iggatit Hanalrutit. Halummaqhitillu

Huuq

- Ilihimaluhi nutaqqat tiguhiyukhaunngitut havingnik iggatidjutinigli
- ilihimaluhi nutaqqat tiguhiilmaittut halummaqhitinik

Qanuq kangiqhinaqqa

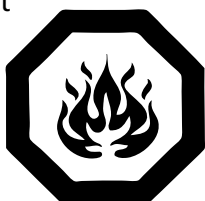

- Nutaqqiqiviliqiyi tutquqtihimayakhait haviingnik, iggatinik, atuaqtautinik, hanalrutinik ipiktunik, alruyaqtuqtunik hanalrutinik halummaqhitinik nutaqqat tigulimailruanut.

Qanuq

- Ilihimalutik igavingni uqpiit ukkuangillu nutaqqat angmalmaitait kiluutarlugit, nutaqqat igavingmunngaqtataaqata.
- Tutqurlugit haviingnik, iggatinik, atuaqtautinik, hanalrutinik ipiktunik, alruyaqtuqtunik hanalrutinik halummaqhitinik atuqtaunngitkaangita. Qimaktailugit tahamaniinaq.
- Tutquumalugit tamaita halummaqtirutit kiluuttaqtaaqtumi qakilvimiluuniit.
- Nutaqqat igavingminiaqqata munariinnaqtauyukhat.
- Ilihimalugit qanurittut halummaqtirutit qayangnaqtunik naunaitkotalgit.
- Ayuiqhautilugit nutaqqat takugaigumik qayangnaqtunik naunaitkotalgit imaa "piyakhaunngittait".
- Tiguinariilrumi iggatit hanalrutit, haviit, halummaqtirutit nutaqqat tigulimaitait.

Atugakhat

Qayangnaqtut Naunaitkutait

Naunaitkutait	Qayangnaqtut	Qanurittut imaittut
Qaraqtaaqut 	Ukuat puulgut qaraqtaaqut uunaqtumut akturumik kilaktaugumigluuniit. Pigliqtut havigalliit palaastillu aanniqhittaaqtut, iyaruutiuttaaqtullu.	<ul style="list-style-type: none"> • alqihiiwingmut halummaqirutit naqitautiqaqut • naqitautilgit minguitit naqitauttaaqtut
Qattinnakhimayut 	Ukuat uutiutauttaaqtut uvingnut iyianut aktutaugumik, igganganut aqiaruanullu iyaugumik.	<ul style="list-style-type: none"> • quiyaqturvingnut halummaqhitit • alqihiiwingnut halummaqhitit • Jaavix
Ikualaaqtaaqut 	Ukuat ingniillu, ikualaaqtaaqut ikualaaqtumut haniani, angmarnullu, ikikaalakkumik	<ul style="list-style-type: none"> • nipitirutit ilangit • gaasiliit • ilangit qiyungnut qiblaqhautit
Puisirnaqtut 	Aluktaugumik, iyaugumik, niuqqataugumik ilaanilu naipaktaugumik ukuninga aannialaqinnaqtut tuqutirnaqtulluuniit	<ul style="list-style-type: none"> • aallat havautait, havautituqpallaaqqat

42(4)

Hiqquutit aihimavingmi nutaqqiqivingmiittaaqtut kihimi kiluuttaqhimanirmiittukhat kiluutaqhimayukhat, atuniilutik qaryuit.

Maligaugakhaq 42(4)

Qanurinningit Hiqquutit Qaryuillu Aihimavingmingni Nutaqqiqiqivingni

Huuq

- Nakuunikhaagut nutaqqat aihimavingmingni nutaqqiqivingni hiqquutinit qaryurnillu

Qanuq kangiqhinaqqa

- Uvani maligaugakhami turaangayuq nutaqqiqiviliqiyiinnarnut aihimavingmingni nutaqqiqiviqaqtunut. Hiqquutiqaqqat aihimavingni nutaqqiqivingni, nutaqqiqiviliqiyit qarihimanngittukhat kiluuttaqhimayuniikutigli.
- Qaryuqaqqata aihimavingmingni nutaqqiqivingni, nutaqqiqiviliqiyit qaryut tutquqhimayukhat kiluuttaqhimayuni, atuni hiqquutit.
- Nutaqqiqiviliqiyit nalaumayukhat tamainut piyakhainut hiqquutitigut.

43(1)

Higaaqtaqtut higaarvigaqtuni nutaqqiqivingni nutarailrumi.

Maligaugakhaq 43(1)

Higaarnaittuq**Huuq**

- Qayagiyaangita nutaqqat, havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu piyuanit higaat
- Ilihimaluhit inirnit aanniaqtailinirmt nakuuyumik takuyayukhat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Kinaliqaak higaaqtuqhaunngittuq higaaqtuqtukhaunngittuq, uilaarnigluuniit, humiliqaak nutaqqiqivingmi ublummaat, havaguirumiluuniit.
- Kinaliqaak higaarluktukhaunngittuq nutaqqiqivingmi ublummaat, havaguirumiluuniit.
- Ilihimaluhi maliktakhaqhi *Higaaqtaqtunut Maligaq* tamaita havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu.

Qanuq

- Ilihimalugit higaaqtukhaunngittut higaaqtuqtukhaunngittut, uilaanigluuniit humiliqaak nutaqqiqivingmi ublummaat, havaguirumiluuniit. Angayuqqaallu, inirnikhaallu. Higaalimaittut.
- Ilihimalugit higaarluktukhaunngittuq nutaqqiqivingmi ublummaat, havaguirumiluuniit
- Havaktut akiliqtauhimaittumik havaktulluuniit higaaqqata:
  - higaarvikhaqtaqtukhat ahini unghahiyaktumi nutaqqiqivingmit imaa unghahiyaktuani 3 miitami ukkuanganit anitirvianit (pitquvianit *Avatiliqinirmt Higaaqtaqtunik Higaanik Havagvingni Maligaugakhaq*), nutaqqat apqutigiyaanni itiqtiraangamik anitiraangamik nutaqqiqivingmit (imaa, tungmiqqat nuvuani natirap qaangani) takuttaarviani nutaqqat; imaalu
  - ilihimapkarlugit algatik uaqtakhait higaaruirangamik niqiliqinahuarumiglu.

43(2)

Havaktut aihimagingmini nutaqqiqivingni higaalimaittut niqiliqiliraangamik nutaqqanigluuniit tigumiaqhutik.

Maligaugakhaq 43(2)

Higaalimaittut Niqiliqiliraangamik Aihimavingmingmi Nutaqqiqivingni

Huuq

- Nutaqqat higaat puyuanit aniqhaaktariittumik
- Inirnirit nakuuyumik tautuktittiyukhauyut aanniarnaittumik
- Aanniarutiqaqtut qanirni niqinunnariittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Kinaliqaak higaatuqhaunnigittuq higaatuqtukhaunnigittuq, uilaarnigluuniit, humiliqaak aihimavingmingni nutaqqiqivingmi nutaqqiqigaangami nutaqqiqiviliqiyi tahamaniitillugu.
- Kinaliqaak higaarluktukhaunnigittuq aihimavingmingni nutaqqiqivingni nutaqqanik nutaqqiqiliraangamik nutaqqiqiviliqiyi tahamaniitillugu.
- Una maligaugakhaq turaangayuq nutaqqiqiviliqiyinut aihimavingmingni.
- Higaalimainmata aihimavingmingni nutaqqiqivingni nutaqqiqiliraangamik, una maligaugakhaq nalaumayuq niqiliqinirmut havaguirangamik
- Nutaqqiqiviliqiyi niqiliqiliraangami niriyauyukhanik nutaqqanik nutaqqiqivingmi aqagunnguqqat qakuguluuniit, nutaqqiqiviliqiyi higaatuqtukhaunnigittuq niqiliqiliraangami.

Qanuq

- Ilihimaluhi higaalimaittut higaatuqtutulimaittut, uilaarnigluuniit, humiliqaak aihimavingmingni nutaqqiqivingni nutaqqiqiliraangamik nutaraqaqtulitik. Imaalu humiliqaak aihimavingni atuqtaunnigittut nutaqqiqiviuyuni.
- Ilihimaluhi kinaliqaak higaarluktukhaunnigittut humiliqaak aihimavingni nutaqqiqivingni nutaqqiqiliraangamik nutaqqiqiviliqiyimit. Imaalu humiliqaak aihimavingmingni atuqtaunnigittut nutaqqiqiviubluni.
- Higaapakkuvit:
  - higaatuqtukhauyutit hilaataani aihimaviup nutaqqiqiqatitit nutaqqat munariqulugit higaariaqturuvit. Higaariaqtulimaittutit nutaqqat munaqtiipkarlugit,
  - hilami higaalimaitkuvit nutaqqanik ulapqiyunik munaqhitulitit imaa nutaqqat ulapqivigiyaat havagvigigaffiuglu,
  - ilihimalutit uaqtakhatit algatit higaaruiruvit nutaqqiqiyaarni niqiliqiniaruvillu.

Atuqidjutit

Nutaqqiqiviliqiyi
aihimavingmingni
unniutiyakhait angayuqqaangit
nutaqqat nutaqqiqiviliaqhimayut
higaaqtaaqqata nutaqqiqivingni
nutaqqiqihuirangamik.

Atuqidjutit

Higaarnikkut Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni Nutaqqiqihuirangamik

Huuq

- Ilitturipkaniarlugit angayuqqaat higaaqtaariangita aihimavingmingni nutaqqiqivingmi nutaqqiqihuiqhimangamik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ilitturipkaqtakhait angayuqqaat higaaqpakpata, uilaaniglu, aihimavingmingni nutaqqiqihuiqhimangamik.

Ilanga 16

**Qilanaarnikkut Tamayat
Maliktauyukhallu**

Ilanga 16

Qilanaarnikkut Tamayat Maliktauyukhallu

Uvani ilangani uqariyaa nutaqqiqiviliqiyit upalungaiyautikhaat qilanaarnikkut, ukua:

- piqaqtukhat ilanginik qilanaarnikkut tamayanik
- qilanaarnikkut anitirutikhat upalungaiyautiqaqtukhat
- uktuqpaglugit ikualaarnirmut anitirutihi
- maliglugit maliktakhauyut nutaraq aanniqhimaqpat
- ublumimut naunaiqhimalugit qilanaarnikkut hivayautikhat

16

44(1)

Puyuuqtunut hivayautit qaptirutillu pihimayukhauyut nutaqqiqivingni ihuaqtukhauyut igluqpauyut ikualaaqtunut maliqtakhainut maligaralaaluuniit atuqtauyut nutaqqiqiviliqiyunit.

Maligaugakhaq 44(1)

Ikualaaqqat Aanniqtailidjutikhait**Huuq**

- Ilihimalugit nutaqqiqiviit nakuuyunik puyuuqtumut hivayautit
- Ilihimalugit nutaqqiqivingmi nakuuyunik qaptirutiqariakhaita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi maliqtakhait *Nunaryuami Igluqpangnut Maliktauyukhat Kanatami, Nunaryuami Ikualaaqtulirinikkut Maliktauyukhat Kanatami*, nunallaarnilu maligaralaallu imaa kihittitaa humiittaakhaalu puyuuqtunik hivayautit qaptirutillu.
- Ukiuqtamaat ihivriuqhiqtauniat Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit Ikualaaqtunik Ihivriuqtillu ihivriurniaqtait puyuuqtunut hivayautit qaptirutillu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitqukipat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Uqaqatigilugit haamatkut, nunallaaliqiyit havagviallu maligaralaaqariakhaita puyuuqtunut hivayautitigut qaptirutitigullu.
- Ilihimaluhi nutaqqiqivik naamayunik puyuuqtunut hivayautiqagtut qaptirutiqaqtullu, pitquyauhimayaat Nunaryuami Igluqpangnut Maliktakhainut Maligaq nunallaarnilu maligaralaangangut(nginut).
- Nakuuyukhauyut atuqtauttaaqhutik.
- Qaptirut(it) ukiuqtamaat ihivriuqhiqtukhauyut.
- Havaktut atuqtaaqtakhait ihuaqtumik qaptirut(it).
- Pitquiyullu nutaqqiqiviit iliuratiqublugit naimannaitut puyurnut (carbon monoxide) hivayautit.
- Maligakhaliuruluhi havaktut maliktakhaannik puyuuqtunut hivayaut naimannaitunut hivayautit hivayaliqqata:
  - Qilanaarutikhanik anitiriaffingnik upalungaiyailuhi maliktakhaffingnik.
  - Naimannaitut puyut hivayaqqat, qilamik nutaqqiqivingmit anitiqtukhaq.
  - Puyuuqtunut hivayaut hivayaliqqat, ihumaliuruluhi qilamik anitiqtukhauguffi. (muqpauyat algitunut anitiriittuhi.)
- Ilangit naimannaitut puyut ilangani humi aallanguqpaktuq kalanga naimannaitunik puyuuqtuqaqqat. Takuqattaqpaglu ubluqtamaat aallanguqattangittaakhaa.
- Puyut naimannaitullu puyut alruyaqtuqtukhauyut. Ihivriuqpaglugu paatuliingit 6 tatqiqhiutit aniguraangat.
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikualaatuliyilluuniit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.

44(2)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit
pipkaqtaqaqtukhat

- (a) Nakuuyunik
hivayautiqaqtukhat; imaalu
- (b) Aanniqtuqautit titiraniglu
maliktakhanik nalaumayunik
maligaikhainut tuniyakhaat
aanniqtuqautiliqinirmut
ayuiqhautiyit,
talvaniittukhaq
nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 44(2)

Hivayautit Aanniqtuqautillu**Huuq**

- Ilihimaluhi nutaqqiqivik hivayaqtauttaqtunuk hivayautiqaqtut qilanaarutikhaqqaqtat
- Ilihimaluhi nutaqqiqivik tamatkiutiqaqtumik aanniqtuqautiqaqtut, aanniqtuqautit maliktakhautiqaqtuq, aanniqtuqqaqtat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimaniaqtuq nutaqqiqivik hivayaqtaaqtumik hivayautiqaqtuq.
- Nutaqqiqiviliqiyit ilihimaniaqtuq nutaqqiqivik aanniqtuqautiqaqtuq, aanniqtuqautit maliktakhautiqaqtut maliktaanik aanniqtuqautiliqinirmut ayuiqhautiyit (ukunanga St John Ambulance Red Cross-milluuniit).
- Ukiuqtamaat ihivriurniaqtaut Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyip Avatimit Aanniaqtailiriyitkullu ukuninnga hivayautinik aanniqtuqautiniglu. Takulugu *Huliyukhauvit ihivriuqhiyi ihuaqhaitquikpat kingun'ngani Maligaugakhaq 2(7)*.

Qanuq

- Nutaqqiqivik anngaukpat – imaa malruungnik natilik, amigaittunik iglualik – atauhiinaunngittumik hivayautiqaqqaqtat.
- Alruyaqaqtumik, alruyaittuinnaunngittumik, pauvaiqqaqtat. Alruyaittuq atuqtaulimaittuq pauvaiqat, alruyaqaqtuq kihimi atuqtauttaqtuq.
- Himmahiqpaglugit aanniqtuqautit atuqtauhimayut, ublukhaalu aniguriitqut.
- Nutaqqiqiviliqiyit aihimavingmingni nutaqqiqiviit tamaitalu havaktut nutaqqiqivingmi, pihimayukhat aanniqtuqautinut Aniqhaaktiffaaqtittiyumullu (CPR) naunaitkutiqaqtukhat (pittaarumik) ublumimut nakuuyunik.
- Aippakhaanik aanniqtuqautiqarlutik tigumiaqtauttaaqtumik hanguliraigumik ahinut nutaqqiqivingmit. Ilauyukhat kikturiyautit, hiqinirmut nanuutit, makpiraanik titirauntinglu.

45(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit upalunaiyaiyukhat qilanaarutikhanik atuqtakhamingnik ukua ilangit:

- (a) qilanaarlutik anitirvikhaat ikualaannguqtuqaqtunik anitirutaaniglu;
- (b) naunaiqhiluhi aallanik uqquyumiilvikhanginik; imaalu
- (c) naunaiqhiluhi uhittirvikhaanik uqqumayumiilvikhaanut.

Maligaugakhaq 45(1)

Qilanaarutikhaqaqqat Anitirutikhaanik Upalungaiyaidjutit

Huuq

- Ilihimalugit nutaqqiqiviliqiyit upalungaiyaihimayut nutaqqiqivingmit anitiqtukhaukpata
- Ilihimalugit nutaqqat qilamik anitiqtaaqut aanniqtauhimaittunik, ahinut uqqumavikhaanunngautiyaulutik, qilanaarutikhaqaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi qilanaaqhutik anitirutikhaanik upalungaiyaqtukhat ilauyukhauyut *Uuktuutit Laisikhanut*.
- Qilanaaqhutik anitirutikhaat qanuq anitirutiyakhait, ahini uqqumavikhaanut anigumik nutaqqiqivingmit utilimaittullu qanurlu uqqimavikhaliarutikhaat.
- Aulapkaiyi tunihigaangamik laisikhanik qilanaarutit upalungaiyautaat naammagigamikku.

Qanuq

- Qilamik anitirutiyakhait nutaqqat tamaita, havaktut, akiliqtauhimaittumik havaktut nutaqqiqivingmit qilanaarutiqaqqat. Nivinngarlugu upalungaiyautikhaqhi takuinarialrumi.
  - Naunaiyarlugit havaariyakhait havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu tamaita ilihimayaangita huliyukhauyut. Ihumaliurluhi kina piniaqtait:
    - > anitirutilugit mirraat (nutaqqat ikayuqtuqarialgit),
    - > anitirutilugit angayukhiit nutaqqat,
    - > nakharlugit havautit aanniqtuqautillu,
    - > ubluqtamaat qaiyut titirait nakharlugit,
    - > angayuqqaat/qilanaaqtuqaqqat hivayautaita titirait, hivayautailu ikayuqtiutikhat (ukua ilangit munaqhit, taxi, paliihimallu),
    - > kitkut qaihimayaakhaita naunaiyarlugit,
    - > anitiqtinatit tamatkiriakhaita nutaqqat qinirlugit tamaani nutaqqiqivingmi,
    - > hivayarlugit ikuaqtuliyiyit qilanaaqtuliyiilluuniit.

- Qipingnik tutquqhimayaqarluhi tamangni ukkuak hanianni atuqtauyukhat nutaqqanit anigumik. Hapkua puuqhimattaaqtut halumayuni iqqakuurvingni akhaluaqaqtuni, ukualu qilanaaqhutik anitirutikhat naniruutit, makkat, imarmiglu.
- Katitirivikhavingnik nakuuyumi ahini nutaqqiqiviup nutaqqat katitirivikhaani utaqqivikhaffingni.
- Naunaiqhiluhi ahini uqquumavikhaannik nani tamaita nutaqqat havaktullu upaktakhaat nutaqqiqivik anitirvigipadjuk.
- Naunaiqhiluhi qanuq nutaqqat havaktullu upautivikhaat talvunga.
- Naunaiqhivigilugit upautivikhaat qilanaarutiqaqqat ukiuqtamaat.
- Apiqhilugi ikayuqtigarumaguffi upalungaiyailiruffi ikualaaqtuliyiyinit paliihimanillu.
- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtigariaqaruvit.
- ilihimapkarlugillu tamaita havaktut ilihimayakhaat qilanaarutikhaqhi, havaariyakhailu, ahini uqquumavikhaat, qanurlu nutaqqat talvungauyukhat.
- Havaktut, akiliqtauhimaittumik havaktut nutaqqallu kamiqaraangitaqtukhat nutaqqiqivingmiitkaangamik. Qiyuqutiqarluhi kamiqarvikhaanik hinillaktillugit. Qilanaarutiqaqqat qiyuqutaat hila mut nakhaqtakhaqhi

45(2)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit ilihimayukhat qilanaarutit anitirutit ikualaanguatumi uqariyauyuq ilangani (1) uuktuqtauvaktut ubluani atauhirmi tatqiqhiut tamaat unalu titiraqtauyukhaq uukturaangita pihimayauyukhaq, naunairlugu ublua, humunngarmallu uuktuqtauyuq qaffiuyut havaktut nutaqqallu nutaqqiqiviliaqhimayut.

Maligaugakhaq 45(2)

Tatqiqhiut tamaat Ikualaanguaqtuqaniit Titirarlugit Ikualaanguaqtuqaqqat Uuktuqpaktait

Huuq

- Ilihmapkarlugit nutaqqiqiviliqiyit, havaktut nutaqqallu uuktuqpagaat qilanaarutiat ikualaatuqannguarutaat ilihimayaangita qanuriuluqtukhat qilanaarutiqaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi uuktuqtukhat qilanaarutit upalunaiyaqhimayait ikualaatuqannguatullu tatqiqhiut tamaat.
- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqhimayaqhait uuktuuraangamik – ubluanik, ikaarnianik, qaffiuyut nutaqqat, qaffiuyut havaktut, qaffiuyut akiliqtauhimaittumik havaktullu.
- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqhimayut pihimayakhait atauhirmi ukiurmi. Imaa Nutaqqiqiviliqiyi pihimayakhait qilanaarutauniit tatqiqhiutinut uukturumik – imaa, Hikutirviani – Hikutirvianut aippaagumut, taimaali.

Qanuq

- Uuktuqpaglugit qilanaarutauyut tamainnit nutaqqiqivingmi humi ubluani, hulilukaaqtillugit, hinillaqtillugillu.
- Havagluhi atuqtauyukhanik titirarvikhanik (apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit titirarviqariiqtuqaqqat) titirarvikhaqi kangiqhiyauyukhanik – ubluanik, ikaarnianik, qaffiuyut nutaqqat, qaffiuyut havaktut, qaffiuyut akiliqtauhimaittumik havaktullu.
- Pihimalugu titirarvikhi titirarlugit kangiqhiyauyukhat tutquumavingni nutaqqiqivingmi.
- Pihimalugit kangiqhidjutikhat anitiraangaffi uuktuutiffingnik ukiumi atauhirmi.
- Nutaqqiqivingmi nutaqqiqiviliqiyi ilihimattiaqtitakhait havaktut ikulaanikkut uuktuutikkut.
- Ilihautilugit nutaqqat qanuq ittukhat iqhihimaittumik qilanaarnikkut anitirnikkut uuktuutinut.

45(3)

Nutaraq aanniqqat,
nutaqqiqiviliqiyi piniaqtuq,
qilaminnuaq,

- (a) ilihimaluhi nutaraq
munaqhinit
ikayuqtauyukhaq; imaalu
(b) ilitturipkarlugit
angayuqqaangit
pamiqtiyulluuniit nutarap.

Maligaugakhaq 45(3)

Nutaraq Aanniqqat Maliktauyakhat**Huuq**

- Ilihimaluhi nutaraq kinaliqaak aanniqtuq munaqhinunngautiyakhat qilaminnuaq
- Ilihimaluhi angayuqqaangit Aulapkaiyilu ilitturipkaqtauyukhat nutaraq aanniqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaraq aanniqqat nutaqqiqivingmi nutaqqiqiviliqiyi nutaraq munaqhinit ikayuqtaupkaqtakhaa qilaminnuaq.
- Aanniqtuq imaalu tukiqaqtuq aanniryuaqqat nutaqqiqiviliqiyip ilihimaliqtaangagut munaqhiliqiyukhauilqtuq
- Munaqhiliqiyukhauilqtuq tukiqaqtuq nutaraq takuyakhaqaligtuq taaktimik, munaqhimik, aanniqtuliyimigluuniit. (nutaqqiqiviliqiyi havaktulluuniit aanniqtuqautigtut uuktuqtuugaluaq, kihimi una tukiqanngittuq uuminnga "munaqhiliqiyukhauilqtuq").
- Nutaqqiqiviliqiyi ilitturipkaqtakhait angayuqqaangit qilaminnuaq.
- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqtukhaq uuminga *Aanniryuaqtukkut Kangiqhidjutit* tuniyakhaa Aulapkaiyimut ubluani aanniutaani, havangnaqhiffaaqquuniit. (Havangnaqhiyuk tukiqaqtuq imaa Hivullirmit Tallimmiutum)

Qanuq

- Kikkariktunuani titirarviqarluhi tamainnut nutaqqanut atiliuqhimayukhat hivayutaallu angayuqqaangita, nutarap aanniarangit takuvaktaa, aanniarnikkut naunaitkutaa, ilihimayahilu hunanut aanniarutiqaqtaaqtuq.
- Nutaraq aanniaqqat utaqqihuiruhi "ingattaqhiqtailugu". Aanniarvilarutilugu munaqhiliarutilugu nakharlugit kikkariktunnuaq titirariat qilamik.
- Utaqqiyariittutit apiriyaangit angayuqqaat munaqhiliarutiyangat nutaraq. Una angirutigiyariiqhimayaat atiliuqhimayaanganni nutaqqiqivilialimat kikkariktunnuami titiravingni.
- Naluqhaliruvit aanniutaa munaqhiliarutauyukpat, imaa kiliqqat, nutaraq aanniarvilarutilugu, munaqhiliarutilugu. Munaqhit inmik qanuq huliyukhauyaamingnik piniaqtut.
- Hivayarnarirlugit angayuqqaat unniutilugit qilamik, kangiqhittiaqti'lugit huyaakhaatigtut. Uqarlutit qurluumahimaittumik uqautilugit ilihimalutit angayuqqaat kiudjutikhaigtut qangurliqaak – ilait uqauttiaqtakhauniaqtut ilanginut nutaraqtik munariyauyuk naammaktuq.

- Hivayarlugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit unniutilugu aanniqtuqarnikkut qanuriliuqtutillu kugluumalimaittaangani tuhaapkaiyinit tuhaagumi imaaluuniit ninngaumayunit angayuqqaanit hivayaqtaugumi.
- Titirarlutit *Aanniryuaqtukkut Kangiqhidjutit* aadjiliurlugu tuniyakhat Aulapkaiyimut Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyikkut havaguinaqhittinnagu aqagunnguqqat.
- Ilihilitit aadjiliuqhimayumik tutquumavianut nutarap aanniqtup.
- Utirvigilugit, piyakhaliqqata, qanuq ihuaqharniarutikhaagut, natirngut qanuriningagut, havaktut havaariyainnut, humilliqaaq nutaqqiqivingmi ilihaidjutiffingnuluuniit tamailffaarnaittumik. Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit munaqhiluuniit aanniqtuqqaqtaiyi qanuriliuriaffingnik, piyukhauguffi.

46

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit pihimaniaqtait humiilviit hivayautailu ukua

- Angayuqqaat pamiqtiat tamaita nutaqqat kinaluuniit atia tuniyauhimayuq malikhugu titirarnia 10(2)(b)
- Havaktut himmautauvaktullu havaktunik,
- Qanitqiyat munaqhit aanniaqtuliqiviit,
- Munaqhi munariliqpaktuq nutaqqanik,
- Qanitqiyaq aanniarvik qilanaarvat puisiqkunik kangiqhivik,
- Qilanaatuurut akhaluutit taxilu,
- Ikuuqtuliqiyit
- Qanitqiyat Palihiimat, unalu
- Qanitqiyaq Nutaqqanik Inuuhiliriyi

Hailiyauhimayut tamainut havaktunut nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhat 46

Qilanaarnirmut Hivayaqtakhat Kangiqhidjutait

Huuq

- Hivayariangita taapkuninga titiraqhimayunik qirnaraaqtuni qiyuqtauyami, qiniqhiahimaittumik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi takuinnariavikhaaniitukhat humiilviit hivayautailu qirnaraaqtuni qiyuqtauyami.
- Nutaqqiqiviliqiyi nutaqqiqivingmi ilihimaparlugit takuinnariavikhaagut humiilviit hivayautailu qaritauyakuurutailu qirnaraaqtuni qiyuqtauyami.

Qanuq

- Titiravikhaliurluhi, apiriluguluuniit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit:
  - piyaqhatit atiinnik tamaita nutaqqat humiilviillu (igluata nappaa), hivayutait qaritauyakuurutailu (piqaqqata):
    - > angayuqqaat,
    - > qilanaarnirmut kina hivayaqtakhauyuq angayuqqaq kiunngitpat,
    - > nutaqqap munaqhiyia

- havaktut humiilviit hivayautailu (nutaqqiqiviinait),
- nunallaarni ikayuqtiuyut humiilviit (igluata nappaa) hivayautailu taapkunanga piyakhanit (a-mit) (i-mit) qirnaraaqtuni qiyuqutauyami.
- Nivinngarlugu pihimalugillu nutaqqat atiita titirait takuyaaqtarni havaktullu piinnarialviinni – imaa titiraliqivingni, iluani igaviup qakilviata ukkuangani, ilangit
- Ilauyukhauyullu qulaani titiraqhimayuni, tamaita qaritauyakkuurutait pilugit angayuqqaangita nutaqqat qilanaanikkut hivayaqtakhat tiguinnariarnirmi nutaqqiqivingmi.
- Nuvunngaqtailugu nutaqqat atiit nivinngarvingmut. Tamaita kangiqhimayuyut nutaqqanut angayuqqaangitalu hiamitiqtakhaunngitut.
- Nivinngalugit havaktut atiit tiguinnariarnirmi havaktunit. Kihimi kangiqhiviuvaktumi nivinngavingmi nivinngaqtailugu. (Tamaita havaktut angiqhimakpata kihimi.)
- Nivinnarlugu nunallaarni ikayuqtiuvaktut hanianni hivayautit.
- Nutaanguqtiqpaglugu qakugunnguraanat aallannguqqataluuniit nappait, nutaraq nutaqqiqivilialirmat qaihuiqqalluuniit, aallannguraangallu havaktut.
- Ilauyukhallu titirainnut, nutaqqatigut kangiqhimayuyut aallami titirannuarvingni amuyuttaaqtuq nutaraq munaqhiliarutiyakhaukpat. Titirannuarvingmi aanniarnikkut naunaitkutaa titiraqhimayukhaq ilihimayahilu aanniarutiutitaaqtait.

Ilanga 17

**Nutaqqiqiviliqiyit
Havaktullu Piyakhait**

17

Ilanga 17

Nutaqqiqiviliqiyit Havaktullu Piyakhait

Uvani ilangani uqariniqtaait hunat nutaqqiqiviliqiyit piyakhait havaktukhaqhiuraangamik nutaqqiqiviliqiyukhanik ilihaiyukhanigluuniit. Nutaqqiqiviliqiyit piyukhaq:

- titiraqhimayainik havaakhaqhiurutait tamaita havaktut
- havaktukhaqhiluhi ilihimattiaqtunik havaakhamingnut – havaarittaaqtait titiraqhimayut havaakhakkut titirainni

Uvani ilangani uqariyait havaktut ayuidjutikhait havaariyakhailu

- havaktukhalluat nalaumayukhat qaffiuyunut piyakhainik, ukiungalu, ilihaqhimadjuhia, aanniqtulirinikkut ayuikhaudjutit Aniqhaaktiffaaqtittiyulu
- tamaita havaktut nutaqqiqittiaqtaqtut kangiqhimablugillu havaakhaqtik ilihailutik auladjuhialu nutaqqiqiviup

48

Tamaita nutaqqiqiviliriyit ilihimaniaqtut, qanuraaluk, pitquhiat kituuqatigiidjuhillu nutaqqat nutaqqiqiviliaqhimaqut aadjikkutariyakhailu pitquhiata kituuqatigidjuhiillu havaktut.

Maligaugakhaq 48

Pitquhiit Kitkuuqatigidjuhiit Havaktut

Huuq

- Ilihimalugit, qanuraaluk, nutaqqiqiviit aturnahuaqpaktut uqauhiinik pitquhiiniglu nutaqqat

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ilihimalugit, qanuraaluk, nutaqqat havaktullu pitquhiit kitkuuqatigiillu aadjikkiiktut

49(1)

Tamaita havaktulluat ukiuqarniaqtut 19-nik avatquluguluuniit.

Maligaugakhaq 49(1)

Ayuidjuhikhait Havaktiuyulluat

Huuq

- Tamaita havaktut inirniuyukhat, qauyimattiarlutik ayuiniqarlutik nutaqqiqiyaamingni havaariyakhamingnik qanuriniarutiqarlutik nakuuyunik.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Havaktiuyulluat ukiuqaqtukhat 19-nik avatqullugulu.

Qanuq

- Apirilugit naunaitkutaanik ukiunganut havaktukhaqhiuruffi.
- Pihimaluhi aadjiliuqhimalugu havaktukhap naunaitkutaanik ukiunganut titiraita tutquumavianni.

49(2)

Kinaliqaak 19-nik
ukiuqanngittuq havaktaqtuq
ikayuqtiuluni munariyuluni
havaktiuyulluat.

Maligaugakhaq 49(2)

Ikayuqtiuyut Havaktut

Huuq

- Ilihimalugit nutaqqat munariyuyut, pamiqtauyut, ayuiqhautiyuyut havaktunit inirniuyunit munariyaublutigli aallamit havaktumit inirniuyunit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Ikayuqtiuyut havaktut ukiuqalluanngitut 19-nik havaqatiqaqtukhaunginaqtukhaq aallamik havaktumik.

Qanuq

- Apirivaglugit ukiunganut naunaitkutaanik havaktukhaqhiuraangaffi.
- Pitquyayut ikayuqtiuyut havaktut ukiuqaliqtut 19-nik.
- Pihimalugit titirait ikayuqtiuyut havaktut ukiungata naunaitkutait tutquqtirvianni tititaita.

51(1)

Tamaita havaktut qanurunaaqhimaittumik havaariyakhamingnik piyukhat titiraqhimayut havaarikhakhani.

51(2)

Tamaita havaktut aihimavingnilu nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyi uqqariktukhauyut nutaqqanut nutaqqallu iqhiginngitaat nutaqqiqiyiyut nutaqqiqiviliqiyilluuniit.

Maligaugakhaq 51(1), (2), (3), unalu (4)

Havaariyakhauyut Qanurunaanainingillu Tamaita Havaktut

Huuq

- Ilihimmattiangita havaariyakhamingnik, ayuiqhaqhimaninginniglu, huliyakhainiglu tamaita havakhaniktut nutaqqiqivingmi

Qanuq kangiqhinaqqa

- Maligaugakhaq 51(1) turaangayuq nutaqqiqiviliqiyinut nutaqqiqiviinni. (Aihimavingni Nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyit havaktukhaqhiuyuttut.)
- Nutaqqiqiviliqiyit titirariiqhimayunik havaariyakhautiqaqtut tamainnut havaktunut.
- Tamaita havaktut qauyimayukhat ayuinniaqqtukhallu atuqtakhamingnik havaarmingnut titiraqhimayut havaariyakhamingni.
- Tamaita havaktut uqqariktukhauyut kangiqhinnariakhaat nutaqqat

Qanuq

- Havagluhi havaariyakhautinik havaktunut kangiqhittiarnaqtukhat havaariyakhait huliyakhait havakhutik.
- Ilihimaluhi ayuinningaani tamainni havaariyakhautini ukuningga ilaqaqtut piyakhait. Ukuat ulaukaffuunngittut:
  - ukiuqaliqtukhat 19-nik havatiuluaqtut,
  - naunaitkutaqaqhutik kapuriirutainik havaligtinnani,
  - ihuinaaqhimayaakhaa titirainik havaligtinnani nutaanguqtiqtauyukhaq ukiuni tallimani
- Pitquiyut tamainni havaariyakhautini ukuat ilauyukhat:
  - TB-mut ihivriughirnia havaligtinnani
  - qayagiyaudjutikhakkut ilaan ilitturiyautiyauyukhaq havaligtinnani
  - titiraqhimayunik ihuinaaqhimakpauhiit qualiqidjutait qanuritaangitalu qualiqidjutait (pittaqqata)
- Havalirumik havaariyakhautinik havaktunut, ayuinningani titiraviani ukua ililugit piyakhait:
  - ukiuqaqtukhaq 19-nik,
  - ihuaqtut iliharvigyuanit ilihaqhimayait ukunani Ilihalihaan'ngaqtunik Ilihautingit Nutaqqat Ayuirnikhangiluuniit,

- pitquyauyuq malikhugu idjuhikhaat nutaqqiqiyit,
- naunaitkutaqaqhutik mirraat nutaqqallu aniqhaaqtiffaanirmut ayuitangit (Aniqhaaktiffaaqtittiyu), angiqtarhimayaa Aulapkaiyip,
- naunaitkutaqaqhutik aannniqtuqautinik, angiqtarhimayaa Aulapkaiyip,
- Tamainnut havaktunut ilihaiyuuyut ubluqtamaat ilihautainik, pitquyauyut ayuiqhaqtukhayut piyakhainik qulaani,
- Itqaumaluhi angayuqqaanguniq anaanattianguniq ataattianguniq – “Pamiqhiyunga 6-nik nutaqqanik” – qauyimahimautaunngittuq ayuiqtauyukhanik havaaqariami havaariyakhanik.
- Aturlugu havaariyakhautit apiqhuutikhanik havaakhamut havaliruffi – apiqhurlugu nalaumayunik havaakhamut havaariyakhautinit.
- Havaakhamingnut ayuiqharaangata nutaat havaaniktut, taigurlugu havaariyakhanik titirait uqarilugit havaakhait kangiqhinngitamingnik apiqhuiqulugit.
- Tamaita havaktukhat atiliuqtilugit havaariyakhat titirainik kangiqhimalirumik angirumiglu havaariniaqtamingnik.
- Havaktukhanik pigaigumik, uukturutigiyakhaanik naunaiqhiluhi – imaa pingahuni siksini tatqiqhiutini. Iniqqat uukturutigiyakhaa, naamagigungni ihuaqtumik havaligtuq havaariyakhamingnik unniutittaaqtat taamna havaaniktut. Ihuarinngitkupkit havaariyakhani havaktait havaariyauyakhakut havaktaaqtutit atuqtakhainik upalungaiyaqtaaqtutit havaakhaminut imaaluuniit taimaaqtitaqtat uukturutigiyait havaamut iniqqata.
- Pihimalugit tamaita havaktut atiliuqhimayait havaariyakhautit titirait havaktut tutquqtirutaani.

51(3)

Tamaita havalluaqtukhat
qauyimayut
ilihan'ngalihaanikkut
ilihimayauliqtat imaalu
atuqtaaqtaait nutaqqiqivingmi
ilihailutik.

Maligaugakhaq 51(3)

Huuq

- Tamaita havaktut munaqhittaaqtukhat, tiliurittaaqtuq munaqhittaaqtut ihuaqtunik nutaqqanut ukiunginut ayuiqhautikhainik angililiutautaigut.
- Nutaqqat pamiqtauyukhauyut inirirnirnit kangiqhimattaaqtaanit angigliyuuminiagut.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaangayuq tamainut havaktunut, nutaqqiqiviliqiyinullu aihimavingni nutaqqiqivingnut.
- Tamaita havaktut nutaqqiqiviliqiyilu aihimavingni nutaqqiqivingni nutaqqinik havaqatigiyaami ayuqhaqtukhaunngitut taimaa nakuuyumik nutaqqanik havaqatigiyaangita ihuaqtumik.
- Qanuq havaktut nutaqqiqiviliqiyilu aihimavingni nutaqqiqivingni havaqatigiyait ihuaqtukhat ukiunginut nutaqqat, aallanguqpangniaqtut nutaraq qanuridjuhiit angilivalliagaangamik.
- Angigliyuumiutikhait ihuaqtut aturnahuaqpakhugit kangiqhinnaqtuq imaa pamiqtauhiit, ayuiqhauhiit (hulilukaarutait) munariyauhiit nalaumakpata ukiunginut nutaqqat ikpingnayuumiyullu ayuiqharuhiit.

Qanuq

- Havaktikhaqhiuraangat, qinirluhi kitkunnik nutaqqanik havaqatittiaqtaaqtuq quviagiblugillu atautimiuqatigiyaamigit.
- Havaktikhaqhiurluhi havaktukhanik inirninguqtunik, uqattiaqtaaqtuq, naalaktaaqtuq.
- Havaktikhaqhiurluhi havaktukhanik havaqatigiiqhimayunik nutaqqanik; apiqhiluhi kia ilihimayaanganik havauhiitigut havagvigihimagaluaqtaanit angayuqqaanit nutaqqat nutaqqiqidjutivaktaanit.

51(4)

Tamaita ikayuqtukhat havaktut kangiqhimayukhauyut ilihaidjutikhairiyainik ilihaigumik nutaqqiqivingni.

Maligaugakhaq 51 (4)**Huuq**

- Havattiarimingni nutaqqiqiyaangita havaqatigiittiaqtukhat, taapkuninngalu ikayuqtiuyut havaktunut, havaariyakhamingnik qauyimayukhauyut piyumayat tikittumayaillu ilihan'ngalihaarnikkut.
- Tamaita havaktut, ikayuqtiuyullu, ilihimayukhat hulidjutainik auladjutaanik nutaqqiqiviup, humiitut qilanaarutit tamayait, pitquhikhaillu nutaqqat havaktullu.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi ayuiqhautiyakhait nutaat havaktukhat taimaa tamaita havaktut kangiqhimayaangita:
  - havaariyait nalaumayaakhaita piyumayainut tikittumayainullu ilihan'ngalihaanikkut, imaalu
  - qanuq nutaqqiqivik aulavagiakhaa – hulidjutait, qilanaarutit, humullu atuqtauhiillu qilanaarutit, nutaqqallu qanuriliurutikhait.

Qanuq

- Ilihimalugit tamaita nutaat havaktukhat ayuiqhautiyauyut piyumayat tikittumayaillu nutaqqiqiviup auladjuhialu nutaqqiqiviup. Aturlugu havaariyakhauyut titirait havaariyakhait naunairiangita.
- Ayuiqhailiraangamik nutaanik havaktuhanik:
  - qilanaarutitnik unniutivaglugit maliktauyukhat,
  - aanniqtuqautit havaktukhanut naunaiqyarlugit, qaptirutit. titirailu qilanaaqtuliyiyit titirait,
  - qpitirutinik piyaangani ayuiqtukhauyut,
  - uqautilugulu qanuq ittuqhauyut havaktiuyut nutaqqallu,
  - utirvigilugit piyumayait tikittumayaillu ilihan'ngalihaarvingmi ilihaidjutaini,
  - uqautilugu ubluqtamaat ilihaidjutait, havaariyakhailu, humilu nivinngaqtivikhait,
  - nutaqqiqiviliaqpaktut aanniarutiqaqqata titirait atuqtauyukhat humilu nivinngayukhauyut.
  - tutqikhittiarlutit hunanik havaarinngitainik.

52

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit ayuiqhaqpaquiyukhat havaktunik ihuaqtunik ilihautikhaqaqqat ayuiqhautiliraangata, pitaaqqat.

Maligaugakhaq 52

Ayuiqhautikhaigut Havaktut**Huuq**

- Ihuaqtut ilihan'ngaqtulirutit havaktut qauyimayait ayuitait naamayukhat.
- Nutqahimanngitut havaktunut ayuiqhaqattauiikhaa ayuiqhautivaktut qauyimayakhainik ayuitakhainik ilitturiyauhimagayunik atuqtauhimagayuniglu ilihan'ngarnikkut.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyi pitquvaktakhait tamaita havaktut ayuiqhaqulugit ayuiqhaqtaqaraangat katimablutik nutaqqanik ayuiqhahinikkut pamiqtuinikkut.
- Katimablutik ayuiqhautit katimaliraangamik ilihimagayunit ayuiqhaqhutik katimalugigluuniit ayuiqhaqtauyukhanik uqariyaqaqhutik.
- Nutaqqiqiviliqiyi titiraqhimaniaqtait titiraqhimayut (naunaitkutikhat) taamna ayuiqhariiqtuq.

Qanuq

- Naunaiqharlugit ayuiqhaqtakhait havaktut tamarmik havaktup hadja ayuiqhimayainit, atuqhimayainit, havaariyakhainit havaamullu havaamullu piyumayait. Imaa tamaita havaktut ihumagittailugit aadjikkiinik ayuiqhaqtukhayut.
- Aturlugit havaamingut havaariyakhat havaarivagiakhait ihivriurnikkut titirait nalaumayaarni hunanik ayuiqhariaqaqtut ilikkut havaktut ayuiqharumayainik.
- Pihimalugit titirait havaktut havaktut ayuiqhaqtaini ilauihimadjutait havaktut tutquumavianni.
- Uqautivakhaliurluhi, ayuiqharvikhaanik, havaqatiita ikayuqtikhaanik havaktut ayuiqhariangita inmingnit.
- Apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ikayuqtaangat ayuiqhautikhaigut, katimalutik ayuiqharvikhaanik, aallalu havaktut ayuiqhaqtakhainik naunaiqhittaariakhaa.
- Pitaaqqata havangnairaangat akiliuhiakhaqtaariangita ilauiyaamingik ayuiqharnikkut.
- Akiliqtauyuuminiq ilaupkarlugit havaarianikhaagut, pitaaqqat, havaktut ayuiqharnikhaanut, havaktut ayuiqhaqqat taimaa iliharvigyanut atakpat ayuiqharnia nutaqqanut ilihautikhainnut.
- Ayuiqhautikhat ilihautittaaqtait nutaqqiqiviliqiyit, Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit, Nunavunmi Iliharyuumiviani (NAC) imaaluluuniit iliharvigyuanni, nunallaarni, ayuqharviuliurviini.

53

Tamaita havaktut havaaqaliqtut nutaqqiqivingmi pihimayukhat naunaitkutanik ukunani

- (a) Aanniqtuqautilirinikkut; unalu
- (b) Pittaaqqat, Aniqhaaktiffaaqtittinikkut ayuiqharniat.

Maligaugakhaq 53

Aanniqtuqautiliriniq Aniqhaaktiffaaqtittinirmut Pihimayakhait

Huuq

- Tamaita havaktut pilihaqtukhat qilamik ihuaqtumiglu aallatqiinut qilanaarutinut, ilauyut tupittuqaqqat, aanniqtuqaqqat, immittuqaqqat, ipiyuqaqqat, puisiqtuqaqqat, puyuurmi aniqhaaktuqaqqat, quaqhilaatuqaqqat, ihumalirumik hinikhuni ipiyuqaqqat (SIDS).

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamaita havaktut naunaitkutaqaqtukhat aanniqtuqautinut pittaarumiglu Aniqhaaktiffaaqtittinirmut.
- Aanniqtuqautit qilanaarutauyut aanniqqat aanniaqqalluuniit nutaraq munaqhit ikayuriaqtutinagit.
- Aniqhaaktiffaaqtittiniq imaa ittuq qanikkut aaniqhaaktitainiq hatqaagullu naqitaqhugu. Nutaraq aniqhaaruiqqat aungalu aulattaariangat, Aniqhaaktiffaaqtittiyut ikayuutauyug aniqhaaliriangat aulapkarlugu auk timianit qaritaanut. Aniqhaakhimaittumik, qaritarliqhunngungmat 8 minit-nguqtinnagu.
- Aniqhaaktiffaaqtittinirmut naunaitkutata nalaumayukhat mirraanut nutaqqanullu.
- Ukuak Aniqhaaktiffaaqtittiyut aanniqtuqautillu naunaitkutakharviit angiqtauhimayukhauyut nunaryuani ilitariyauhimayunit.
- Aulapkaiyi *pipkaqtaaqtaa* kinaliqaak havaliriangani naunaitkutaittumik. Tamaitpat Aulapkaiyi ublukhanik naunaiqhiyukhaq taamna naunaitkutanigahuarvikhaa.

Qanuq

- Ayuiqhaliqtinahi* naunaiqhiluhi Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimit ayuiqhapkainiarita Aniqhaaktiffaaqtittinirmik aanniqtuqautinigliuuniit naammayaakhaa Aulapkaiyip.
- Ilihimapkarlugit tamaita havaktut ublumimut nalaumayukhat naunaitkutait Aniqhaaktiffaaqtittinirmut aanniqtuqautinullu ayuiffaffaaqtukhat *nungulvia* naunaitkutaata tikitinnagu.
- Pihimaluhi aadjiliuqhimayumik naunaitkutaanik havaktut tutquumavianni. Aulapkaiyi havaktitaaqqagu kinaliqaak naunaitkutaittumik qilamik naunaitkutanigahuaqtukhauyug. Qakuguraalunnguqtitailugu – nutaqqat nakuunikhait ihumagilugit.

Ilanga 18

**Ihuinaaqhimayaakhaanik
Qinirutait Titirait**

Ilanga 18

Ihuinaaqhimayaakhaanik Qinirutait itirait

Uvani ilangni tautungniaqtut piyakhauyut ihuinaaqhimayaakhaanik qinirutait titirait hunaniglu kangiqhidjutit.

18

55(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit piniagtut

- (a) piyakhaat tamainnit
  - (i) akimayut havaktukhat akiliqtauhimaittumik havaktullu, ukualu
  - (ii) havakaffuktut kitkuliqaak akiliqtauhimaittumik havaktulluuniit, atiliuqtukhat angirutaanik Aulapkaiyi takuyaangita titirait kinabliqaak ihuinaaqhimayaakhaagut titirait imaalu Aulapkaiyi unniutitaagtaa nutaqqiqiviliqiyi kangiqhiyaminik; unalu
- (b) tunilugu angirutit Aulapkaiyimut.

55(2)

Humi kangiqhidjutit piyait Aulapkaiyip ataani ilangani (1) naunaiqtauyut kinaliqaak ihuinaaqhimayutq nutaramut, Aulapkaiyi piniagtutq

- (a) unniutilugi nutaqqiqiviliqiyi ihuinaarutaannik; imaalu
- (b) uqaqatigilugu nutaqqiqiviliqiyi taamna kinaliqaak havaaniktitauttaariakhaa nutaqqiqivingmi havagluniluuniit akiliqtauhimaittumik nutaqqiqivingmi.

Maligaugakhaq 55(1) unalu (2)

Ihuinaaqhimayaakhaanik Qinirutait Titirait Tamainit Havaktunit Havaliqtinnagit Nutaqqiqivingmi

Huuq

- Aanniqtautailugit nutaqqat
- Ihumagilugu kinaliqaak ihuinaarutiqaqtuq nutaramut nakuugiyaakhaat havagiamini nutaqqiqivingmi

Qanuq kangiqhinaqqa

- *Havaliqtinnagu* havaktukhat, nutaqqiqiviliqiyi aikhiqtukhaq havaktukhaq ihuinaaqhimayaakhanik titirainik paliihimanit. Havaktukhaq tuniyakhaa ihuinaaqhimayaaghaata titiraa nutaqqiqiviliqiyimut.
- Pitquiyut havaktut uuminga pihimayukhat qayagiyakhauyanut qiniqhiadjutinik paliihimanit havaliqtinnani.
- Pitquyayut kinaliqaak havaliqtinnani nutaqqiqiviliqiyi unnirutigiyapkaqtakhait havaktup ihuinaarutigiyakhait qualiqidjutikhait, tamatkirlugit uqariyakhait.
- Nutaqqiqiviliqiyi tuniyakhaa aadjiliuqhimayumik ihuinaaqhimayaakhaa titiraa Aulapkaiyimut. (Tamatkiumavaktuni Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit ihiviriurniaqtait titirait Aulapkiuyip pitinnagit.)
- Pitquyaata nutaqqiqiviliqiyi ilihimayakhaa tallimat ukiut aniguraangat nutaanik ihuinaaqhimayaakhaanik titirainik piyukhaq tamainit havaktunit, uuminngalu qayagiyakhauyanut qiniqhiadjutinik, Paliihimanit.
- Havaktukhaq kinaliqaak ihuinaaqhimakpat (titiraqhimayaat ihuinaaqhimayutq) qualiqiyukhauyutq ihuinaarutinut nutaramut Aulapkaiyi pidjutiqaqtuq taimaatillugu nutaqqiqiviliqiyiup laisia *pikpat*:
  - Aulapkaiyip ukpiriyaa kinaliqaak havaktitaukpat qayagiyakhauyat aanniqtuqarniaqqat, nakuuhikhait nutaqqat nutaqqiqivingmi, imaalu
  - nutaqqiqiviliqiyip havaktittaa kinaliqaak.

Qanuq

- Ilihimalugu ayuitangit ilangani tamainni havaariyakhautini ilauyukhat pittaaqtakhait ukua:
  - ihuinaaqhimayaakhaanik titiraagut, pitquyaat nutaangutauyukhaq ukiut tallimat aniguraangata
- Pitquyaat ayuiningit tamainni havaariyakhautini ukua ilauyukhat:
  - qayagiyauyakhanik qiniqhiadjutiqaqtuq havaligtinnani
  - titiraqhimayakhait qualiqidjutikhait, imaalu uqarlugit qanuq kualiqidjutikhaa, havaligtinnani, (pittaaqqat)
- Havaktittailugu kinaliqaak tunilraaqtinnatit ukuningga:
  - ihuinaaqhimayaakhaanik titirainik
  - pitquyayut qayagiyauyakhanik qiniqhiadjutit, paliihimanit, unalu
  - pitquyayut ihuinaarutiqariamini titirluni, ihuinaaqhimadjutiqarumi, uqarlugit tamaita.
- Ihuinaaqhimayaakhaanik titiraanik ihuinaaqhimakpat naunaiqhimayunik titiraqhimaluniluuniit kualiqidjutikhamini ihuinaaqhuni nutararmut, uqarvigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit qilaminuaq.
- Ihivriuqtipkarlugit ihuinaaqhimadjutait titirait Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimut kualiqidjutikhaillu Aulapkaiyinguuluni.
- Kinaliqaak havaktiliqtailugu kangiqhimaguvit ukpiruhukkuvit ihuinaarutiqaqtuuyuuq nutararmut. Uqaqatigilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit unniutiniaqtaa Aulapkaiyi.
- Aulapkaiyip ukpirikpagu havaktuilirumi kinaliqaak aanniqhiniarnahugigumiuk nakuupkatitaunnginiarnahugigumiuk nutaraq nutaqqiqivingmi, havaquyunaitaat kinaliqaak
- Havaktukharuffi havaktukharinngitaanik Aulapkaiyip, nutaqqiqivik laisikhaa ihuigiyauniaqtuq.
- Pihimalugit aadjiliuqhimayuuq ihuinaaqhimayaakhaanik titirainik titiraqhimayailu kualiqidjutikhait havaktut tutqumavianni.

Ilanga 19

**Pamiqhiniit Munaridjutait
Nutaqqanik**

Ilanga 19

Pamiqhiniit Munaridjutait Nutaqqanik

Nutaqqiqivingni Nutaqqiqiviliqiyit

Uvani ilangani tautungniaqtait havaktut piyakhait. Nutaqqiqiviliqiyit imailiurniaqtuq:

- Naamayukhat havaktut naunaitauhimayuni qaffiuniit nutaqqat havaktunut, angitqiyauyukhat atauttimi
- Malruuyukhak havaktuk avatqumakpat 6-nik nutaqqat nutaqqiqiviliaqtut

Uqariyaillu aallat idjuhikhait nalaumayukhat:

- Atia havaktulluap uqarviuyukhaq nutaqqiqivikkut Aulapkaiyimut
- Atia havaktulluap munaqhiyuq ubluqtamaat auladjuhianik nutaqqiqiviup

Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni Nutaqqiqiviliqiyit

Uvani ilangani uqariyait:

- Amigiannikhaat nutaqqat ukiungitigut, ilauyukhat nutaqqiqiviliqiyip nutarait
- Piyukhaqarumik himmautikhaanik munaqhiyukhat nutaqqanik hivitunngitumik, qilanaarnautiqaqqalluuniit

19

50(1)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit naunaiqhiniyaqtuq, titirarlugit tuniyakhaa Aulapkaiyimut, atauhiuyukhaq havaktulluaq imaa:

- (a) uqarviuyukhaq nutaqqiqivingmit Aulapkaiyimut; imaalu
- (b) kialiquaak ubluqtamaat auladjuhiit nutaqqiqiviup.

50(2)

Nutaqqiqiviliqiyi qilamik unniutiniaqtaa Aulapkaiyi, titirarluni, aallanguqqat munaqhilluaqtut kinaliquaak ataani ilangani (1).

Maligaugakhaq 50(1) unalu (2)

Ilitturipkaqtitaunia Aulapkaiyimut Uqarvigiyauyukhaq Havaktuq

Huuq

- Aulapkaiyi Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyilu ilihimayukhauyuk kina uqarvigiyauyukhaq nutaqqiqivikkut, kina munaqhiuyulluaq ubluqtamaat auladjutaagut nutaqqiqiviup.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Nutaqqiqiviliqiyip naunaiqhiyukhaq kitu (a) havaktiulluakhaq uqaqtiulluakhaq Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimut imaalu (b) munaqtiulluaqtuq ubluqtamaat auladjuhianik.
- Taamna havaktiuluaqtuq tikkuqaqtauttaaqtuq tamangnut (a)-mut (b)-mullu, malruuttaaqtuk innuk.
- Taapkuak tikkkuqaqtauhimayuk (a)-mut (b)-mulluuniit aallanguqanik, nutaqqiqiviliqiyip ilitturipkaqtakhaa Aulapkaiyi qilaminnuaq.

Qanuq

- Ayuitqiyat qanurunaanngitut havaktut kimaliquaak tikkuarlugu uqaqattaqpaktukhaq Aulapkaiyimut munariyakhaillu ubluqtamat auladjuhia nutaqqiqiviup.
- Kinauyaakha kinauyaakhaitaluuniit unniutilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit kangiqhipkaqpaniaqtaa Aulapkaiyi.
- Kinauyuuq aallanguqqat uqaqtiuyukhaq munaqhiyurluluuniit ubluqtamaat auladjuhia nutaqqiqivingmik unniutilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit qilaminnuaq.

56

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit ilihimaniaqtuq nutaraq nutaqqiqivingmi munaqtiitunaittuq havaktunik.

Maligaugakhaq 56

Munarilluariitut Nutaqqat Munariyaunikhaallu Akiliqtauhimaittumik Havaktut

Huuq

- Ilihimalugit tamaita nutaqqat munariyaunginnaqtuq havaktunit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Tamaita nutaqqat munariyiqainnaqtukhat havaktunit.

Qanuq

- Taiguqpaglugit kangiqhittiarniarlugit maligaugakhat uqariyaqaqtut havaktikhaqhiurnikkut munariyiqainautikkut
- Itqaumalugit angayuqqaat akiliqtauhimaittumik havaktiuyullu munariyauyukhallu havaktunit havaqatigikpagit nutaqqat, nutararinngitait.
- Ikayuqtiilliuruvit apirilugu Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyit.

57(1)

Tamaita nutaqiqiviliqiyit ikitqiyaanik havaktuqaqtukhat nutaqqat qaffiuniinit, amigainningit atauttimut amigainningit qaffiuyut nutaqqat igluami naunaiqtauhimayut Maliktakhangani.

57(2)

Amigainningit atauttimut imaalu amigainningit qaffiuyut nutaqqat igluamiittaaqtut naunaiqtauhimayut Maliktakhangani atuqtauynaittuq nutaqqat niriliraangamik, unaguiqhilaliraangamik, hulilukaaqatauliraangamik.

57(3)

Akiliqtauhimaittumik havaktut ilauttaaqtut ikitqiyaani havaktut nutaqqanut qaffiuninginut naunaiqtauhimayut Maliktakhangani angiqqagu Aulapkaiyip.

Maligaugakhaq 57(1) unalu (2) unalu (3)

Havaktut Nutaqqanut Qaffiuningit Atauttimiuyullu Amigainniit Nutaqqiqivingmi

Huuq

- Ilihimalugu havaktut naamayukhaunginaqtut munaqhiqhiyaamingni, ilihaiyaamingni, nutaqqanik tamainik
- Ilihimalugu naamayukhat havaktut qilanaarlutik anitilirumik nutaqqiqivingmit imaalluuniit aallakkut qilanaarutiqaaqqat ilihimaniaqtut qanuriliuriamingni
- Naunaiqhilutik qaffiuttaaqtut nutaqqat atauttimi angmaqhimagaangamik

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaangayuq nutaqqiqiviliqiyinut nutaqqiqiviinnarni.
- Maligaugakhani ilauyuq Maliktakhangat kangiqhipkautaa qaffiuyukhat havaktuqariaqaaqtut imaalu amigaitqiyauniaqqat atauttimiuyut. (Maliktakhangani kingun'nganiituuq Maligaugakhat.)
- Nutaqqiqiviliqiyi ilihimaniaqtuuq naamayaakhait havaktut nalaumayaamingni havaktut nutaqqanut qaffiuniit imaalu amigaitqiyauyut atauttimiuyut pitquyauhimayaat Maliktakhangani. (Takulugit uukturutait kingun'ngani Maliktakhangat)
- Amigaitqiyauyut atauttimiuyut atuqtauynukhaunngittuuq niriliraangita, unaguiqhiliraangita, huliqatigiiliraangita – imaali nutaqqiqiviliqiyi nutarariatqiyauttaaqtuuq titiraqhimanianit Maliktakhangani pitquyaani, kihimiinnaq niriliraangamik, unaguiqhiliraangamik huliqatigiiliraangamik. (Titiraa: qaffiuyukhauniit havaktukhat niriliraangata, unaguiqhiliraangata, huliqatigiiliraangata aallangulimaittuq. Maliktakhangani naunairiqhimayut havaktukhat atuqtauynukhauyut.)
- Uuktutat quviahuutit hulilukaarutit niriqatigiiblugit pulaaquyatik.
- Nutaqqiqiviliqiyit akiliqtauhimaittut havaktut ilaulugit qaffiuyukhat qaffiuyut nutaqqallu qaffiuniinut angiqtauynukhauyut Aulapkaiyimit taimailuqtinnatik.
- Laisinganni uqariiqhimayut qaffiuyukhat nutaqqat nutaqqiqiviliaqtaaqut, (Malruuk nappaani ublup nutaqqiqiviliaqtuk qaidjutigitaqtaak atauhiq iniqhaq, kihimi atauttimi nutaqqiqivilialimaittuk.)
- Amigaitqiyaq qaffiuyut ilauyuttauq nutaqqiqiviliqiyip nutarait talvunngaupata.

Maliktakhangat

Nutaqqat munariyaukpata ukiuqatigiit atauttimiublutik

Ukiungit Nutaqqat	Ikitqiyarniit havakatut nutaqqanut qaffiuniit	Amigaitqiyarniit atauttimiuyut qaffiuyut	Amigaitqiyarniit qaffiuyut nutaqqat iliharvianni
1 – 12 tatqiqihiutilgit	1:3	6	9
13 – 24 tatqiqihiutilgit	1:4	8	12
25 – 36 tatqiqihiutilgit	1:6	12	18
3 ukiungit	1:8	16	25
4 ukiungit	1:9	18	27
5 – 11 ukiungit	1:10	20	30

- Atuqhugit nutaqqat 1-mit 12-mut tatqiqihiutiqaqtut uukuutigilugu, Maliktakhangani imaa kangiqhinnaqtuq:
  - atauhiq havaktuq kinaliqaak pingahunut nutaqqanut ukiulgit 1-mit 12-mut tatqiqhiutinut.
    - > Hitamaukpata nutaqqat malruunguyukhak havaktut.
  - avatqumangitpata 6 nutaqqat 1-mit 12-mut tatqiqihiutilgit atauttimiuyut.
    - > Saiviukpata nutaqqat malrungni atauttimiuyuniittukhat.

Nutaqqat munariyaukpata ukiungit aallatqiiktut atauttimiublutik

Ukiungit Nutaqqat	Ikitqiyarniit havakatut nutaqqanut qaffiuniit	Amigaitqiyarniit atauttimiuyut
0 – 24 tatqiqhiutilik	1:4	8
25 tatqiqhiutilik – 6 ukiunganut (nutaraq ilihalinnigittuq ubluraaluk)	1:8	16
5 ukiunga 8 tatqiqhiutillu (nutaraq ilihalihaaliqtuq) – 11 ukiuqaliqtunut	1:10	30

Qanuq

- Ihivriurlugit qaffiuyaakhait nutaqqat ukiuqatigiinut qaffiuyaakhaita havaktuqaqtukhauyuhi. Imaa:

Ukiungit Nutaqqat	Qaffiuyut nutaqqat	Qaffiuniit	Qaffiuyukhat havaktut
6 – 24 tatqiqhiutilgit	3	1:4	3 nutaqqat/4 = .75
25 tatqiqhiutilgit – 5 ukiuqaqtunut (ilihanngittuq ubluraaluk)	12	1:8	12 nutaqqat/8 = 1.5
Atauttimut	17		2.25*

Havaktukhariaqaqtuhi 'qanitqiyaanut' qaffiuyukhat.
Nutaqqiqiviliqiyi

- Apirilugu Avikturviani Iliha'ngalihaaliqiyit ikayuriangani, ikayuqtiqariaqaruvit.
- Ilihimapkarlugit tamaita havaktut akiliqtauhimaittumik havaktullu qauyimayaangita Maliktakhangat.
- Ilalugit havaktut qaffiuniinut ilihimayauyakhaat angayuqqaat kangiqhivianni.
- Titiraqhimalugit "himmautauyuq" hivayaqtaaqtatit havaktut kinaliqaak aanniaqqat. Kangiqhipkattiarlugu huliyakhait himmautauyup, huliqunngitallu. Ilitturipkarlugu nutaqqiqivik, ilihaidjutait, qilanaarutailu maliktauyukhat.
- Himmautauyut tunihiyakhaatit ukuninnga ihuinaaqhimayaakhaanik titirainik, pitquyauhimayut qayagiyakhaayanut qinirutit, pitquyauhimayullu kualiqidjutikhait.
- Niritillugit, unaguikhilaaktillugit, hulilukaaqtillugillu, tamaita havaktut nutaqqat unghikhiyakharinngitait ikayurianginnariangita.

58(1)

Ilaalu pitquyauyut
havaglutik Maliktakhangat,
tamaita nutaqqiqiviliqiyit
pinahuaqhimaniaqtut
malruungnik
havaktiqainaqpaglutik
avatqumagaingata siksit
nutaqqat nutaqqiqivingmi.

58(2)

Aippaa malrunnit
havaktungnit uqariyauyaat
ilangani (1) aallanik
havaakhaqaqtukhaunngituaq
kihimi nutaqqiqiinnarluni
nutaqqiqiviliaqhimayunik.

Maligaugakhaq 58(1) unalu (2)

Ikitqiyat Qaffiuyut Havaktut Nutaqqiqivingmi

Huuq

- Ilihimalugit havaktut naamayukhauyut
nutaqqiqittianganariangita, ilihaittianganariangita,
munaqhittianganariangita

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaangayuq nutaqqiqiviinnarnut.
- Una maligaugakhaq <italic>ilauyuq</italic> pitquyauyunut
Maliktakhanganut. Himmautiginngitaa ihuihiuqtittunaitaalu
Maliktakhangat.
- Una maligaugakhaq atuqtauyuq saivat avatqutpatalu
amigiaryuumiqpatalu nutaqqat nutaqqiqivingmi.
- Imaatut: Saivaukpata nutaqqat nutaqqiqivingmi, ukiuqaqtut 25-
nik tatqiqhiutqaqtut tallimanut ukiuqaqtunut, nutaqqiqiviliqiyi
malruungnik havaktuqaqtukhaq – Maliktakhanganni
uqaqhimagaluaqtillugu qaffiunikhait nutaqqat ukunani
ukiuqaqtuni titiraqhimayuq 1:8-nguyukhat.
- Atauhiq havaktuaq nutaqqiqiinnaqtuaq – niriyaqhaliunngittuaq,
hivayaut hivayaraangat kiunngitaa, titiqiqinngittunilu, imangit.

Qanuq

- Ilihimaluhi malruuyukhauyuk havaktuk saivaupata
avatqutpaguluuniit nutaqqat nutaqqiqivingmi.
- Naunaiqhimalugit nutaqqat qaigaangita aiyaugaangatalu
ikayuutauniaqtuaq aippiariakhariaqaqqata havaktuaq. Imaa,
nutaqqiqivik angmaqpakpat ublaami 7:00 AM, malruuk
nutaqqak qaiyuk 8:00 AM, aippait qaiyut akun'ngani 8:00
AM 9:00 AM-lu, taimaa atauhiinnaq havaktuqaqqat atauhirmi
ikaarnirmi naammaktuaq.

59(1)

Taimaitkaluaqtillugu
pitquyuyut titiraqhimayut
Maliktakhangani ilangalu
58-mi, aihimavingmingni
nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyi
nutaqqiqittaaqtuq amigainnia
8-nik nutaqqanik, ilauyukhat
nutaqqiqiviliqiyip nutarait, humi

- (a) siksiunngitut nutaqqat,
ilauyukhat nutaqqiqiviliqiyip
nutarait, nutaqqat
tallimanik ukiuqaqtut
ukiuniyuittulluuniit
tallimanik;
- (b) pingahuunngitut nutaqqat,
ilauyukhat nutaqqiqiviliqiyip
nutarait, nutaqqat
pingahunik ukiuqanngittut;
imaalu
- (c) maliruunngituk
nutaqqak, ilauyukhat
nutaqqiqiviliqiyip nutarait,
nutaqqat malruungnik
ukiuqanngittuk.

Maligaugakhaq 59(1)

Amigainniit Qaffiuyukhat Nutaqqat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni

Huuq

- Ilihimalugu ihuaqtumik pihimayaunginnaqtut,
ilihaudjaunginnaqtut, munariyaunginnaqtut tamaita nutaqqat
- Ilihimalugu qaffiunikhait nutaqqat aihimavingmingni
nutaqqiqivingni 8-nguyukhat ikitqiyaaluuniit

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq atuqtauyukhaq nutaqqiqiviliqiyiinarnut
aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Aulapkaiki laisikhainik tunihigaangami, laisikhami
naunaqhimaniaqtuq qaffiuyukhat nutaqqat
nutaqqiqiviliaqtaqtut nangmaumatillugu.
- Malruuk avatqumayurluuniit nutaqqat atauhirmik iniaqtaaqtuk
laisikhaanni, kihimi nutaqqiqivingmiinngittuk atauttimi
aihimavingmingni nutaqqiqivingnilu.
- Amigaitqiyakhaat qaffiuyut nutaqqat aihimavingmingni
nutaqqiqivingni 8-nguyut, ilauyukhallu nutaqqiqiviliqiyip
nutarait:
  - siksiuttaqtut siksiniq ukiuqanngittut ,
  - pingahuuttaqtut pingahunik ukiuqanngittut, imaalu
  - marluuttaqtuk malruungnik ukiuqanngittuk.
- Nutaqqiqiviliqiyi aihimavingmingni nutaqqiqivingni
nalaumayariittut qaffiuniit havaktut pitquyauhimayuq
Maliktakhangani.

59(2)

Tamaita nutaqqiqiviliqiyit aihimavingmingni nutaqqiqivingni ilihimaniaqtuq nutaqqat muariyaunginaqtut imailiurlutik:

- (a) nutaqqiqiviliqiyi; unaluuniit
- (b) hivitunngittumik qilanaarnanirmiluuniit, himmautauyumit angiqtauhimayumit Aulapkaiyimit.

Maligaugakhaq 59(2)

Munaqhidjuhikhaat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni

Huuq

- Ilihimalugit tamaita nutaqqat munariyaunginaqtut

Qanuq kangiqhinaqqa

- Una maligaugakhaq turaangayuq nutaqqiqiviliqiyiinarnut aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Aihimavingmingni nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyi munariraangitaqtakhait nutaqqat.
- Aihimavingmingni nutaqqiqivingni nutaqqiqiviliqiyi himmautikhaqaqtukhaq, angiqhimayakhaanik Aulapkaiyip, munaqtigillaktakhait, qilanaarnaqtuqaqqalluuniit.

Qanuq

- Naunaiqhimalugu himmautauyukhaq munaqhillaktukhamik qilanaarnaqtuqaqqalluuniit - imaa munaqhiliarniaruvit kiliryuaruvilluuniit munaqhilaraqaliravit miqhuqtauyaangani.
- Naunaiyarlugit huliniaruvit, imaa nuyaliqiyiiliarniaruvit, pittaqtuq angmaqhimanngitkaangat aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Ilihimalutit himmautauyukhaq tunihiyukhaq ihuinaaqhimayaakhaanik titirait.
- Pitquyayut tuniyakhautit qayagiyakhauyanut qinirutait, titiraqhimayat kualiqitutikhatit.
- Pitquyayuat kinaliqaak ublumimut tikihimayunik ukuninnga – tallimat ukiut aniguraangata ihuinaaqhimayaakhaanik titirainik ukiuqtamaalu titiraqhimayut kualiqidjutikhangit.
- Tunilugulu himmautauyukhap atia Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimut angiqtakhaa Aulapkaiyip.

Ilanga 20

**Titirait Tutquqhimayukhat
Havaktup Nutaqqiqiviliqiyiblu**

Ilanga 20

Titirait Tutquqhimayukhat Havaktup Nutaqqiqiviliqiyiblu

Uvani ilangani uqariyaat pihimatquyait havaktup titirait tutquumavianni. Ukunanittauq, uqaqtut Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni pihimayakhait nutaqqiqiviliqiyip tutquumaviani.

20

Atuquidjutit

Nutaqqiqiviliqiyi
nutaqqiqivingmi pihimayakhait
titirait tutqumavianni
tamaita havaktut
nutaqqiqivingmi, ukuninnga
iitturipkaidjutikhanik:

- (a) kapuqtauhimagamik titirait
- (b) titiraqharlutik aanniamik
havagiatqulimaittut
nutaqqiqivingmi;
- (c) ihuinaaqhimayaakhaanik
titirait
- (d) naunaitkutitqaqtut
Aanniqtuqautinut
Aniqhaaktiffaaqtittinirmullu;
- (e) atiliurlutik
hiamitiriyunaitutik
angirutinik
- (g) aadjiliuqhimayunik titiraillu
ayuiqhaqhimayamingnik
ilihan'ngalihaarnikkut
nutaqqat ayuiqhautinginiglu
- (h) qayagiyakhauyanut
qinirutait (pitquyaata)
- (i) ublumimut uqarlugit
kualiqidjutikhaqariangita
unniutigittiarlugit
(pitquyaata)
- (j) havaariyauyakhat (pitquyaata)
- (k) naunaitkutaatit titirait TB-
qariakhaanut (pitquyaata)

Atuquidjutit

Titirait Tutquqhimayukhat Tamainut Havaktut Nutaqqiqivingmi

Huuq

- Titiraita tutquqhimavikhait havaktut ilihimapkautigiyait
nutaqqiqiviliqiyit piyaangani naunaiqhimayaangit ilitturidjutait
nalaumayut havaktunut.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Uvani ilangani turaaqatut nutaqqiqiviliqiyiinnarnut.
Nutaqqiqiviliqiyi titiraita tutqumavikhainik tamainnut
havaktunut tutquqhimayaangita titirait tamaita havaktut
tutqumayaangita titiraqhimayut qirnaraaqtuni qiyuqutinuanu.
- Nutaqqiqiviliqiyi havakkumi nutaqqiqivingmi nutaqqiqiviliqiyilu
tutqumavikhaqatukhaq.

Qanuq

- Havagluhi titiraita tutqumavikhainik havaktut tamainut –
imaatut tutquuvikhaqarvik havaktunut maliglugit “ABC-nut”:
- Titiraqarviit Havaktut tamaita ilaqaqtukhat ukuninga:
  - naunaitkutait ukiut avatqutait – 19 havaktulluat imaalu
ukiuaqtut 16-nik ikayuqtiuyut havaktut
  - kapuqtauhimagamik titirait
  - ublumimut tikiuumayut ihuinaaqhimayaakhaanik titirait
Paliihimanit
  - ayuidjutait – ukua, Naunaitkutaalihan'ngalihaarnirmut
Ilihautait Nutarap Ayuiqhautikhait (pihimakpata)
  - ublumimut naunaitkutitqaqtut Aanniqtuqautinut
  - ublumimut mirraanut/nutaqqanu Aniqhaaktiffaaqtittinirmut
naunaitkutait
  - naunaitkutaatit titirait TB-qariakhaanut
  - atiliuqhimayuq havaariyauyakhanut (pitquyaata)
  - qayagiyakhauyanut qinirutait titiraqhimayat Paliihimat
(pitquyaata)
  - ublumimut uqarlugit kualiqidjutikhaqariangita
unniutigittiarlugit (pitquyaata)
- Aturlugu kimuliqaak tutquqhiviit tutqumayaangita titirait
ayuiqhaqhimayainik.

Atuquidjutit

Nutaqqiqiviliqiyi
aihimavingmingni
nutaqqiqivingni pihimaniaqtait
titirait tutqumavingni
ukuninnga ilitturidjutikhanik:

- (a) kapuqtauhimagamik titirait
- (b) munaqhinit titirait
aanniנגittut
havagiatuqtaaqut
nutaqqiqivingmi
- (c) ihuinaaqhimayaakhaanik
titirait
- (d) naunaitkutiqaqtut
Aanniqtuqautinut
Aniqhaaktiffaaqtittinirmullu;
- (e) atiliurlutik
hiamitiriyunaitutik
angirutinik
- (f) aadjiliuqhimayut
naunaitutait titiraillu
ayuiqhaqhimayainik
ilihan'ngalihaanut nutarap
ayuiqhautikhait
- (g) qayagiyakhauyanut
qinirutait (pitquyaata)
- (h) ublumimut uqarlugit
kualiqidjutikhaqariangita
unniutigittiarlugit
(pitquyaata)
- (i) naunaitkutaatit titirait TB-
qariakhaanut (pitquyaata)
- (j) aadjiliuqhimayut
ihuinaaqhimayaakhaanik
titirait inirninut
igluqaqtunut nanminiriyaaat
iglu nutaqqiqivigiyayuuq
- (k) aadjiliuqhimayut
qayagiyakhauyanut
qinirutait inirninut
igluqaqtunut nanminiriyaaat
iglu nutaqqiqivigiyayuuq
(pitquyaata)
- (l) ublumimut titiraqhimayuuq
unniutigiyaaat kinaliqaak
inirnit iglumiutauyut
nanminiriyayuyumi
kualiqidjutikhaqariakhaita
uqattiarlugit tamaita
(pitquyaata)

Atuquidjutit

Titirait Tutquqhimayukhat Aihimavingmingni Nutaqqiqivingni Nutaqqiqiviliqiyi

Huuq

- Kangiqhidjutikhat nutaqqiqiviliqiyikkut, himmautauvaktublu inirninnulluunniit iglumiuyut aihimavingmingni nutaqqiqiviyunut hailihimayukhat ihivriuqtauyaangita Aulapkaiyimit Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyimillu.

Qanuq kangiqhinaqqa

- Uvani ilangani nutaqqiqiviliqiyiinnarnut aihimavingmingni nutaqqiqivingni.
- Nutaqqiqiviliqiyi titirainik tutqumavikhaliuqtukhaq taapkuninnga titiraqhimayunik qirnaraaqtuni qiyuqutinnuani.

Qanuq

- Pihimalugit titirait tutqumavingni nutaqqiqiviliqiyit aihimavingmingni nutaqqiqivingni taapkualu himmautauvaktup. Titirait tutqumayukhat ilait:
  - ublumimut kapuqtauhimagamik titirait
  - ublumimut tikiuqmayut ihuinaaqhimayaakhaanik titirait Paliihimanit,
  - ayuidjutait – ukua, Naunaitkutaat Ilihan'ngalihaarnirmut Ilihautait Nutarap Ayuiqhautikhait (pihimakpata)
  - ublumimut naunaitkutiqaqtut Aanniqtuqautinut
  - ublumimut mirraanut/nutaqqanu Aniqhaaktiffaaqtittinirmut naunaitkutait
  - atiliuqhimayuuq havaariyuyakhanut (pitquyaata)
  - naunaitkutaatit titirait TB-qariakhaanut (pitquyaata)
  - qayagiyakhauyanut qinirutait titiraqtaat Pilihimat (pitquyaata)
  - ublumimut uqarlugit kualiqidjutikhaqariangita unniutigittiarlugit (pitquyaata)
- Pihimalugit ukuat titirait ilitturiyakhanik:
  - aadjiliuqhimayut ihuinaaqhimayaakhaanik titirait inirninut igluqaqtunut nanminiriyaaat iglu nutaqqiqivigiyayuuq
  - aadjiliuqhimayut qayagiyakhauyanut qinirutait inirninut igluqaqtunut nanminiriyaaat iglu nutaqqiqivigiyayuuq (pitquyaata)
  - ublumimut titiraqhimayuuq unniutigiyaaat kinaliqaak inirnit iglumiutauyut nanminiriyayuyumi kualiqidjutikhaqariakhaita uqattiarlugit tamaita (pitquyaata)
- Aturlugit tutqumaviit pihimayakhanut ukiuqtamaat ayuiqhaqtainik.
- Hialimavaglugit ihivriuqtakhait Avikturvingni Ilihan'ngaqtuliriyip Aulapkaiyiluunniit takuyumapagit.

